

T. C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

KISIRLIK TANISI ALMIŞ ERKEK HASTALARIN
PROJEKTİF TESTLERLE
DEĞERLENDİRİLMESİ

ZİHNİYE OKRAY

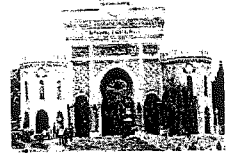
2502070251

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. TEVFİKA TUNABOYLU – İKİZ

İSTANBUL 2011

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz **PSİKOLOJİ ANABİLİM** Dalında ders dönemindeki Eğitim - Öğretim Programını başarı ile tamamlayan **2502070251** numaralı **ZİHNİYE OKRAY KOCABİYİK**'ın hazırladığı "**KISIRLIK TANISI ALMIŞ ERKEK HASTALARIN PROJEKTİF TESTLERLE DEĞERLENDİRİLMESİ**" konulu **YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZİ** ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI**, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 35.Maddesi uyarınca **08.09.2011 PERŞEMBE** günü **saat:09.00**'de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin'ne (1) **OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ(*)	İMZA
PROF.DR.LEVENT KAYAALP	Kabul	
DOÇ.DR.TEVFİKA İKİZ	Kabul	
DOÇ.DR.VOLKAN TOPÇUOĞLU	Kabul	
YRD.DOÇ.DR.BENGİ PİRİM DÜŞGÖR	Kabul	
YRD.DOÇ.DR.GÖKLEM TEKDEMİR YURTDAS	Kabul	

Kısırlık Tanısı Almış Erkek Hastaların Projektif Testlerle Değerlendirilmesi
Zihniye Okray

ÖZ

Bu çalışmada kısırlık tanısı almış erkek hastaların ruhsal süreçlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Kısırlık denilince akla ilk gelen cinsiyet olarak kadınların gelmesi ve neredeyse yapılan bütün araştırmaların kadınlarla yapılması, erkeklerin bu konuda neler yaşadıkları ve onların ruhsal süreçleri hakkında çok fazla bilgiye sahip değiliz. Bu çalışmada kısırlık tanısı almış erkeklerin ruhsal süreçlerinin değerlendirilmesi, özellikle pregenital baba ile olan ilişkilerin detaylandırılması amaçlandırılmıştır. Bu bağlamda babalık işlevinin, kullanılan projektif yöntemlerden Rorschach Testi ve Tematik Algı Testi (T.A.T.) aracılığıyla psikanalitik kuramın sağladığı kavramlar ve bu kurama bağlı bir anlayışla değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Yapılan araştırmada Kuzey Kıbrıs'ta bulunan özel bir tüp bebek merkezi tüp bebek (I.V.F) yapabilmek için başvuran erkek hastalar arasından seçilen 3 vakayla yapılan yaklaşık 1 yıl süren psikanalitik yönelimli görüşmelerden alınan bilgiler değerlendirilmiştir. Bu hastalara Rorschach Testi ve T.A.T. uygulanmıştır. Uygulanan malzeme Fransız Okulu'na bağlı kalınarak bu testlere özgü içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin sonucunda ise özellikle erken dönem erkek çocukların pregenital baba imgesiyle yaşadıkları sorunsalın onların kendilik tasarımları ve kimlik üzerine önemli etkileri olduğu yönündedir.

The Evaluation Of The Male Infertile Patients With The Projective Tests

Zihniye Okray

ABSTRACT

In the present study it is aimed to evaluate the psychic processes of the male infertile patients. When we start to talk about or think about infertility the first thing that comes to mind was the women infertility and women. Almost all of the studies try to describe the psychic processes of women infertile patients. In the present study the evaluation of the male infertile patient's psychic process and also the relationship with the pre-genital father was aimed to describe in details. In this context the relationship with the pre-genital father is going to be described by the projective tests of Rorschach Test and T.A.T with the concepts of the theory of psychoanalysis and with a psychoanalytic way of understanding. In the present study 3 cases was seen with a psychoanalytic approach for almost 1 year whom attended to a private IVF center in North Cyprus to have a baby by IVF. These patient was given Rorschach Test and T.A.T. the applied materials has been analyzed in detail according to the French School of the projective methods by the content analysis used with Rorschach Test and T.A.T. as a result the early life experiences with the pre-genital father is the most apparent problematic with these infertile patients.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada kısırlık tanısı almış erkek hastaların Projektif Testlerle değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Psikanalitik literatür içerisinde son 50 yılda kadın kısırlığı ve açıklanamayan kısırlık olgularına çok fazla yer verilmesine rağmen erkek kısırlığı konusunda çok fazla araştırma bulunmamaktadır. Kadın faktörlü kısırlık çok fazla dikkati çeken ve çalışılan bir konu olduğu halde erkek kısırlığıyla ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Araştırmanın amacı kısırlık tanısı almış erkek hastaların bu süreçte nasıl bir ruhsal süreç yaşadıkları ve varsa bu hastaların psikolojik yapılanmalarında ne gibi benzerlikler olduğunun tesbit edilmesidir.

Araştırmanın konusunun ve benim meraklarımın başladığı ilk günden itibaren bilgisi, deneyimi ve desteğiyle sürekli yanımda olan tez danışmanım Doç. Dr. Tefrika İkiz'e teşekkür ederim.

Gerek doktora dersleri sırasında gerekse tez çalışmasının sürdüğü dönem boyunca sorduğum her soruya ve özellikle edebi eserlerde neler var diye düşünmeye başladığım sıralarda bana yol gösteren Prof. Dr. Levent Kayaalp'e de teşekkür ederim.

Doktora çalışması sırasında benim bitmeyen okumalarım, İstanbul'a gidiş gelişlerim sırasında bana doğduğum ilk günden bu yana sevgilerini ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve benim adada olmadığım dönemlerde aynı sevgiyi ve ilgiyi sevgili kızıma gösteren anne-babama, ve benim tezimle büyüyen ve hayattaki en kıymetli varlığım olan kızıma da sabırlarından ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Kendimi yorgun ve ümitsiz hissettiğim dönemlerde bana her zaman destek olan ve beni güldüren arkadaşlarıma da teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
GİRİŞ.....	1
1. KISIRLIK, YAPAY DÖLLENME, YARDIMCI ÜREME TEKNOLOJİLERİ.....	4
1.1. Türk Mitolojisinde Yardımcı Üreme Teknolojilerini Çağrıştıran Efsaneler.....	4
1.2. Türk Mitolojisinde Babasız Doğum.....	5
1.3. Yunan Mitolojisinde Babasız – Annesiz Doğum.....	6
1.4. Kral Oedipus ve Kıbrıs Mitolojisinde Kraliçenin Saçları Gözüktü Miti.....	8
1.5. İslamiyette Baba, Nesep ve Tüp Bebekle İlgili Bilgiler.....	9
1.6. Edebiyat Dünyasında Babalar ve Oğulları.....	13
1.7. Kısırlık Tanımı ve Tarihçesi.....	15
1.8. Yapay Döllenme.....	16
1.9. Yardımcı Üreme Teknolojileri.....	18
1.10. Erkek Kısırlığı.....	20
1.11. Erkek Kısırlığını Tedavi Yöntemleri.....	22
2. PSİKANALİTİK KURAMA GÖRE BABALIK VE ERKEK KISIRLIĞI.....	23
2.1. Babalık Üzerine.....	23
2.2. Psikanalizde Baba- Oğul İlişkisi.....	33
2.3. Psikanalitik Kuramda Babalık ve Kuşaklararası İletişim.....	34
2.4. Erkek Çocuğa Babalığın Aktarımı.....	34
2.5. Erkek Çocukta Çocuk Arzusunun Gelişimi.....	37
3. PSİKANALİTİK KURAMA GÖRE GEBELİK, KADIN KISIRLIĞI, ERKEK KISIRLIĞI VE TEDAVİLER.....	39
3.1. Psikanalitik Kurama Göre Gebelik.....	39
3.2. Psikanalitik Kurama Göre Kadın Kısırlığı Üzerine Yapılan Araştırmalar.....	41
3.3. Erkek Kısırlığıyla İlgili Yapılan Araştırmalar.....	48
3.4. Kısırlıkla İlgili Psikanalitik Tedaviler.....	53
3.5. Çalışmanın Hipotezleri.....	55
4. YÖNTEM.....	56
4.1. Kullanılan Ölçme Araçları.....	56
4.1.1. Demografik Bilgi Formu.....	56

4.1.2.	Psikanalitik ÖngörüŖme.....	57
4.1.3.	Rorschach Testi	57
5.	BULGULAR	62
5.1.	EKİP-BİÇEN ADAM.....	62
5.1.1.	Olgu Öyküsü	62
5.1.2.	Rorschach Protokolünün Yanıtların Lokalizasyonu, Determinantları ve İçerik Analizine Göre Değerlendirilmesi	64
5.1.3.	Rorschach Protokolünün Kendilik Tasarımı, Kimlik, Özdeşim, Cinsler Arası Fark ve Nesne İlişkileri Açısından Değerlendirilmesi.....	67
5.1.3.1.	Kendilik Tasarımı.....	67
5.1.3.2.	Kimlik:.....	68
5.1.3.3.	Özdeşim ve Cinslerarası Fark	68
5.1.3.4.	Nesne İlişkileri	69
5.1.4.	Baba Kartlarının Değerlendirilmesi	69
5.1.5.	TAT Uygulamasından Elde Edilen Bulgular	70
5.2.	ŞÜPHECİ ADAM	72
5.2.1.	Olgu Öyküsü	72
5.2.2.	Rorschach Protokolünün Yanıtların Lokalizasyonu, Determinantları ve İçerik analizine Göre Değerlendirilmesi	74
5.2.3.	Rorschach Protokolünün Kendilik Tasarımı, Kimlik, Özdeşim, Cinsler Arası Fark ve Nesne İlişkileri Açısından Değerlendirilmesi.....	75
5.2.3.1.	Kendilik Tasarımı:.....	75
5.2.3.2.	Kimlik	78
5.2.3.3.	Özdeşim ve Cinslerarası Fark	78
5.2.3.4.	Nesne İlişkileri	78
5.2.4.	Baba Kartlarının Değerlendirilmesi	79
5.2.5.	TAT Uygulamasından Elde Edilen Bulgular	79
5.3.	ENERJİSİZ ADAM.....	81
5.3.1.	Olgu Öyküsü	81
5.3.2.	Rorschach Protokolünün Yanıtların Lokalizasyonu, Determinantları ve İçerik Analizine Göre Değerlendirilmesi	85
5.3.3.	Rorschach Protokolünün Kendilik Tasarımı, Kimlik, Özdeşim, Cinsler arası Fark ve Nesne İlişkileri Açısından Değerlendirilmesi.....	87
5.3.3.1.	Kendilik Tasarımı.....	87
5.3.3.2.	Kimlik	88
5.3.3.3.	Özdeşim ve Cinslerarası Fark	89

5.3.3.4. Nesne İlişkileri	89
5.3.4. Baba Kartlarının Değerlendirilmesi	89
5.3.5. TAT Uygulamasında Elde Edilen Bulgular	91
5.4. Kısırlık Tanısı Almış Erkek Hastaların Rorschach ve TAT Protokollerindeki Benzerlikler	93
6. SONUÇ	96
ÖZGEÇMİŞ	138

GİRİŞ

Çocuk sahibi olmak, hem küçük kız çocukları için hem de küçük erkek çocukları için çok erken dönemlerden beri kurulan düşünem değil midir? Küçük kız ve erkek çocukları oyunlarında anne-babacılık oynadıklarında, anne ve baba olma hayalini kuruyorlar mı? Evet bu düşünem çok erken gelişim dönemlerinden itibaren bizimle birlikte olan ve cinsel olarak aktif olduğumuz dönemlerde de hep bir beklenti yaratıyor. Evlilik yada evlilikten daha da önce, aşık olmak aşık olunan kişiden bir çocuk yapma düşünemi, bu çocuğun kime benzeyeceği, kimin gibi olacağı, nasıl bir çocuk olacağıyla ilgili düşlemler bizi hep meşgul eden düşünceler oluyor. Bazı çiftler diğerlerine göre daha şanslılar ve bu düşlemlerine daha erken kavuşuyorlar. Bazıları ise düşünemini kurdukları, istedikleri, kucaklarına almayı sabırsızlıkla bekledikleri, yıllardır hasretini çektikleri çocuğa kavuşmak için o kadar da şanslı olmuyorlar. Araştırmayı yapmaya başladığımda okumalarım beni çok farklı yerlere götürse de kısırlık denilince akla hep kadın faktörünün gelmesi ve neredeyse bütün tetkik ve tedavilerin kadına uygulanması çok dikkat çekiciydi. Gerek Psikanalitik literatür gerekse diğerleri hep kadın kısırlığından bahsediyor olmaları da sanki biliminde kısırlık eşittir kadın yada en azından geçtiğimiz 15 yıla kadar erkeklerin arka planda kalması çok ilginç bir inkarın ürünüdür. Bu noktada peki baba kimdir yada erkek kısırlığı günümüze kadar nasıl yaşanmıştır diye düşünmeye başladım. Diğer taraftan da okumalarımın yönünü biraz da edebiyat alanında yazılanlara, tarihteki kısırlık vakalarına, insanların ne zaman ve nasıl yardımcı üreme teknolojilerini kullanmaya başladıklarına çevirdim. Yunan ve Türk mitolojilerindeki babalar, annesiz yada babasız doğumlarla ilgili araştırmalar yapmak hem zevkli hem de farklı çağrışımlara neden olan bir süreç oldu benim için. Bu süreçte kısırlık, özellikle erkek kısırlığı, kısırlık kelimesinin anlamı ve gittikçe yardımcı veya yardımla üreme teknolojileri ve bu kelimelerin kökleri derken aslında çok da farkında olmadan düşüncelerim beni babalık, baba kelimelerine doğru sürükledi. Bu çağrışımları Psikanalitik literatür içerisinde nasıl açıklarım çabalarımda beni tüp bebek merkezlerine ve orada yaşananlara doğru sürükledi. Tüp bebek merkezleri çok soğuk yerler. İçeriye girdiğiniz anda çok steril bir ortam ama bu sterillik sadece fiziksel koşullar değil duygulardan da arınmışlık anlamında bir steriliteden bahsediyorum. Araştımanın

gerçekleştığı yer olan Kıbrıs sıcak bir iklime sahip iken nasıl oluyorda bu merkezler soğuk oluyor? Bu merkezlerde söz yok, çok mekanik ve kimse konuşmuyor. Bunu düşünmeye başladığım anlarda da hep aklıma kuşaklar arası iletideki sır geldi. Susuyoruz, sözleri bırakıyoruz çünkü söz varsa o zaman sır olmayacak mı? Peki biz hangi sırrı saklıyoruz, sözleri bırakarak sırları tutmaya mı çalışıyoruz? Ama diğer taraftan da biliyoruz ki biz söze dökmesek de sırlar bir şekilde açığa çıkar. Peki neyi sır olarak tutmaya çalışıyoruz; soyzincirini bozuyor olduğumuz gerçeğini mi? Aslında biz başında da yazmaya çalıştığım gibi bir taraftan bireylere çok küçük yaşlarından beri hayalini kurdıkları çocukları ilk önce bir tüpte oluşturarak sonrada kadının rahmine transfer ederek onların arzuladıkları çocuğunu onlara armağan ediyoruz yoksa özellikle benim çalıştığım konuda olduğu gibi başka bir soyzincirinin üyesi olan bir yabancıyı mı onların soy zincirine katıyoruz? Tutmaya çalıştığımız sır bu mu? ‘Size bir bebek yaptık. Ama üzgünüz çünkü bu bebek sizin soy zincirinizin bir parçası değil. Aslında biz sizin soyunuzu üretmedik, sizin soyunuzu tüketmek için size yardımcı olduk’ sözü bıraktık, acaba mahzende saklanan hortlak bu mu? Yardımcı üreme teknolojileri bütün bu merkezlerde kullanılan tekniklere verilen isim. Bu isim doğru mu okunuyor? Bu noktada erkekler bu merkezlere gelmekte hep isteksiz ve suskun. Araştırmanın en büyük zorluğu erkek kısırlığı tanısı almış erkeklerin konuşmaktaki isteksizlikleriydi. Suskunluk onlarda daha anlaşılır birşey sanki. Konuşulan konu aslında onların üretme, yaratma yetilerinin olmadığı, yetersizlikleri ve bunlarla birlikte erkeklikleri ve erkeksiliklerinin sorgulanıyor olması. Erkeksilik; erk-eksiklik yada erkek-silik olarak okunabilir. Kısır erkeklerin kendilerini erklerinin ve erkekliklerinin eksik olduğu yönündeki düşlemleri belkide çalışmanın sonunda elde edilecek bulgular arasında karşımıza çıkacaktır. Vaka olarak sunacağım bir erkek hasta kısırlık tanısı aldıktan sonra ek iş olarak tarla ekip biçmeye başlıyor. Ürün bir yaratı ortaya koymaya çalışıyor. Bu bilinçdışından gelen ve üretmek, yaratmakla ilgili bir arzunun doyumu olarak değerlendirilebileceği gibi diğer taraftan da kastratif bir sürece gönderme yapıyor olabilir.

İnsanlığı çözümsüz bilmecelerden koruyan babalardır. Babalık adlandırmayla ilgilidir ve adı veren ise evliliktir. Evlilik bir kadın ve bir erkeğe karı koca yaparken ancak bir çocukla birlikte bir aile ve dolayısı ile bir anne ve baba doğmaktadır. Babalık erkekliği tanımlayan en önemli öğelerden biridir. Erkek olmak demek güç,

iktidar, üreme ve bir soy zinciri oluşturmak demektir. Erkek, babalık olgusu olmadan tanımlanamaz. Diğer yandan erkek olmak babayla yaşanan bir süreçtir. Erkek çocuğun babayla olan ilişkisi pre-ödüpal dönemden itibaren başlamaktadır. Baba olma süreci gebelik oluşmadan önce başlar. Kız çocuklarında anneliğin köklerinin, küçük kız çocuklarının anneleri gibi olma arzuları erkek çocuklarda da çocukluk dönemi davranışlarına yansımaktadır. Küçük erkek çocuklarında dürtüleri, arzuları ve davranışları kendi anne ve babaları gibi olma yönündedir.^{1,2,3} Erkek çocukların ilk evcil hayvanlarına gösterdikleri tutum ve davranışlar, yetişkinliklerin kendi çocuklarına gösterecekleri bağlılık ve sevgiden farklı değildir diye düşünüyorum.

Bu çalışmada erkek faktörlü kısırlık tanısı almış erkeklerin ruhsal dünyalarının incelenmesi, bu sorunu yaşayan erkeklerin kişilik örgütlenmeleri ve bu örgütlenmenin ortak noktalarını ve patolojik öğelerini tesbit etmeye çalışmak amaçlanmaktadır. Baba – oğul, anne – oğul ilişkileri, babalık ve biseksüalite kavramlarının iletilmesi, Ödüpal çatışmanın çözümlenişinin ortaya konulması hedeflenmektedir. Kadın faktörlü kısırlık ve açıklanamayan kadın infertilitesi konularında, çok fazla araştırma yapılıyor olmasına rağmen erkek faktörlü kısırlık konusunda psikanalitik araştırma sayısı oldukça azdır. Erkek kısırlığı tamamen fizyolojik bir olgu olduğundan dolayı, donör spermle yapılan tüp bebeklerde veya embryo transferiyle oluşturulan gebeliklerde babalar yani erkeklerin ruhsal yaşantılarının çözümlenmesine ve terapötik olarak tedavi sürecinde yardımcı olunacağı düşünülmektedir.

¹ Talat Parman, **Babalar Mahrem Yabancılar**, Psikanalitik Denemeler, Düş-Düşün Dizisi 13, Bağlam Yayıncılık, 2004, s. 51-59.

² Levent Kayaalp, Erkeksilik, **Psikanaliz Yazıları**, Erkeksilik, Baharlık Kitap Dizisi 5, Bağlam Yayıncılık, 2002, s. 39- 43.

³ Michael Diamond, Creativity Needs in Becoming a Father, **Journal of Men's Studies**, 1992, 1: 41-45.

1. KISIRLIK, YAPAY DÖLLENME, YARDIMCI ÜREME TEKNOLOJİLERİ

1.1. Türk Mitolojisinde Yardımcı Üreme Teknolojilerini Çağrıştıran Efsaneler

Yardımcı üreme teknolojileri ile üretilen bu bebeklere tüp bebek okumalarımnda:

Türk Mitolojisinde Muğla'nın Alevi kültürünü yaşatan bir köyden derlenen, Adem ve Havva ile ilgili bu efsanede 'Adem babayı Allah yarattı. Havva ana Adem babadan türedi. İkisi evlendiler çocukları oldu ve insanlar türedi. Yaşlandılar. Havva Adem babaya dedi ki ' biz çocuk yapıyoruz ama keramet sende mi bende mi?' Adem baba dedi ki ' Allah bilir'.⁴

Havva ana 'Hayır keramet bendedir. Ben olmasam sen nasıl çocuk yapacaksın ki?' dedi ve Adem baba yine 'Allah bilir' dedi. İddalaştılar. Her ikisinde menilerini tüplediler. Adem baba başka bir yere gittiği zaman Havva ana Adem babanın tüpünü tutmasın diye salladı. Dokuz ay on gün sonra her ikisinde tüplerini açtıklarında Havva ananın tüpünden yılan, çıyan, kan ve bir de tavşan çıktı. Adem babanın tüpünden ise bir ayağı sakat bir oğlan çocuk doğdu. Bu oğlan çocuk yani Süd çok yakışıklı, büyüyor ve onunla denk bir eş bulunamıyor ve Allah ona Gülüf-ü Nadi isminde bir melek gönderiyor ve onunla evleniyor. Bu ikisinin evliliklerinden doğan çocuklar da peygamber sülalesi oluyor.⁵

Anlatılan efsanede Adem ve Havva çocukların kendi menilerinden dolayı olduklarını biliyorlar ve bunları birer tüpe aktarıyorlar. Gebelik süresi belirli dokuz ay on gün sonra tüpler açılıyor ve Havva'nın sallamış olduğu tüpten sakat, yani bana yapmış olduğu çağrışımla eksik bir oğlan çocuk dünyaya geliyor. Çocuk ilk önce ebeveynlerinin ruhsal dünyalarına doğar. Bu efsanede çocuk bir idaalasma sonucu daha ebeveynlerinin ruhsal dünyalarına doğmadan doğum gerçekleşmiş ve bir eksikle dünyaya gelmiş. Diğer taraftan Otto Rank'ın 'Bir Kahramanın Doğuşu Miti' isimli çalışmasında da mucize bir şekilde doğan çocukların önemli işler yapacakları

⁴ Muharrem Kaya, *Mitolojiden Efsaneye*, Türk Mitolojisinin Türkiye'deki Efsanelerde İzleri, Bağlam Yayıncılık, 2007.

⁵ A.e

konusundaki çıkarımı ise mucize bir şekilde tüpte meydana gelen çocuğun peygamber soyunun atası olduğunu akla getirmektedir. Kral Oedipus'un mitolojik öyküsünde aslında çocukluk dönemi arzularımız yatmıyor mu? Otto Rank Kral Oedipus'un hikayesinde anneye karşı duyulan ilk cinsel dürtüler ve babaya karşı duyulan nefret ve rekabetin ürünü olarak babayı öldürüp anneye evlenme düşlemi yani ilk çocukluk arzularımızın doyumu olarak yorumlanmaktadır.⁶⁶ Diğer bir çağrışımım da daha farklı bir yönde oldu bu kitabı okurken kahramanlar genellikle özel insanların çocukları olarak dünyaya geliyorlardı. Bir kral veya kraliçenin çocukları olarak. Tüp bebek merkezlerine bu çağrışımımı nasıl uyarlayabilirim diye düşünürken aklıma gelen kriterler oldu sperm ve ova donörleri birçok yönden inceleniyorlar. Örneğin yaşları, eğitim durumları, fiziksel özellikleri, genetik rahatsızlıkları ve alışkanlıkları konusunda değerlendiriliyorlar, diğer bir deyişle özel insanların sperm ve ovaları alınıyor. Bu da günümüzde ayrıcalıklı sayılan insanların sperm ve yumurtaları mitolojideki kral ve kraliçelerden olan ve doğan çocuklar olarak değerlendirilebilir mi?

1.2. Türk Mitolojisinde Babasız Doğum

Tölös, Mundus ve Koçkar-Mundus boylarının türeyişiyle ilgili Altay efsanesinde şöyle anlatılır; büyük bir savaştan kaçan bir kız anne ve babasından ayrı düşmüştür. Sığındığı yurdda biriyle evlenir ve hamile olduğu anlaşılır. Nasıl hamile olduğuyla ilgili öyküsü ise şöyledir. Kaçarken gökten bir yağmur boşalır. Yağmurla birlikte kızın yanına bir de buz parçası düşer. Kız buz parçasını alıp kırar ve içinden iki tane buğday tanesi çıkar. Karnı da çok acıkmış olan kız bu buğday tanelerini yer ve karnında birşeyler olduğunu hisseder. Kocasından da bir oğlu olur. Bu efsanede Koçkar-Mundus ve Mudus babasız başka bir deyişle tohumdan üreyen erkek çocuklar ve Tölös de kocasından olan erkek çocuktur. Bu efsane evlat edinme veya yardımcı üreme teknolojilerinden sonra gebe kalma ve doğal yollarla çocuk sahibi olma öykülerini anımsatır.^{7,8}

⁶⁶ Otto Rank, *The Myth Of the Birth of The Hero*, A Psychological Interpretation of Mythology, Nervous and Mental Disease Monograph Series No. 18, 1914.

⁷ Muharrem Kaya, A.g.e

⁸ Francois M. Mai, Conception After Adoption: An Open Question, *Psychosomatic Medicine*, Vol. 33, No. 6, 1971.

1.3. Yunan Mitolojisinde Babasız – Annesiz Doğum

Şüphesiz ki psikanaliz ve tüp bebekle ilgilenen tüm araştırmacıları etkileyen doğumlar arasında Afrodit ve Athena'nın doğumları dikkat çekmektedir. Bu iki Tanrıçanın doğumlarından kısaca bahsederek; öncelikle Afrodit'in doğumuyla başlamak gerekmektedir. Bunun nedeni ise aslında araştırmanın yapıldığı yer olan Kıbrıs ile olan bağlantısıdır. Bilindiği üzere Afrodit Baf'ın Akdeniz sahilinden dünyaya gelmiştir. Afrodit'in doğumuyla ilgili olarak anlatılan Yunan mitolojisi ve Kıbrıs mitolojileri benzerlikler göstermektedir. Kıbrıs mitolojisinde Afrodit'in doğumuyla ilgili değil daha çok aşk ve arzu ön plana çıkarken Yunan mitolojisinde ise annesiz doğum olarak nitelendirilebilecek bir özelliği vardır. Uranos tuhaf bir biçimde çocuklarından korkuyor, doğdukça onları yerin derinliklerine atıyor, oraya hapsediyordu. Bu harekete Gaia çok kızdı ve ondan yaptıklarının öcünü almaya karar verdi. Göğsünden parlak çeliği çıkararak onunla keskin bir tırpan yaptı, sonra çocuklarına planlarını anlattı. Ama çocukları bu plandan korktular, yalnız en son doğan oğlu Kronos annesine yardım edeceğini söyledi. Akşam olunca Uranos, Gaia'yı görmeye geldi. Konuştular vakit geçirdiler; sonra yattılar. Hiç bir şeyden şüphelenmeyen Uranos, derin bir uykuya dalınca, Kronos geldi ve tırpanla babasını hiç acımadan biçip, vücudunun kanlı parçalarını denize attı. Denize atılanlar arasında Uranos'un erkeklik organları da vardı. Onlarda beyaz köpüklere dönüştüler. Sonra kanlı et parçalarının meydana getirdiği bu beyaz köpükten genç ve güzel bir tanrıça olan Aphrodite doğdu. Onu dalgalar bir sedef kabuğu içerisinde çiçeklerle süsleyerek Kıbrıs adasına götürdüler. Yunan mitolojisinden alınan bu mitte anne yoktur. Afrodit Uranos'un denize atılan erkeklik organından, başka bir deyişle denizden doğmuştur. Afrodit Kıbrıs adasına ayak bastığı yer Baf kasabasıdır. Pygmalion ve Galatia da bu noktada bahsedilmesi gereken bir mitolojik bir hikayedir. Pygmalion kadınlardan nefret eder. Nefret etmesinin nedeni ise bir söylenceye göre Afrodit'in sadakatsizliği; başka bir söylenceye göre ise Afrodit'e sadakatsizlik ettiklerinden dolayı Afrodit tarafından önlerine gelen her erkekle yatmakla lanetlenen aynı zamanda da heykeltraş olan Pygmalion kendine Galatia adını verdiği mermerden bir heykel yapar ve bu heykeli giydirir, süsler ve ona aşık olur. Aşkına karşılık bulamaz çünkü Galatia taştan bir heykeldir. Bir Afrodit bayramında Afrodit'e yakarır ondan Galatia'ya can

vermesini ister ve Afrodite de bu yakarışın gönülden olduğunu anlar ve isteğini yerine getirir. Galatia taş bir heykelden insana dönüşür. Ve Pygmalionla olan aşkından Pafos isimli bir erkek çocukları olur. Bu mitolojik hikaye aslında aşk ve arzunun herşeyi yaptırabileceğini düşündürmüştür. Tıpkı çocukların dünyaya gelmeden önce anne-babalarının düşlemlerine doğdukları gibi.⁹ Galatia'nın hayata gelişi de öncelikle Pygmalion'un kafasında onu düşlemlemesiyle başlamıştır. Önce bir heykel sonra da bir insana dönüşmemiş midir? Ve bu mitolojik öyküden bir çağrışımımı daha yakalamaktayım; olmayan, gelmeyen bebekler bir üçüncünün yardımına ihtiyaç duymaktadır. Bu mitolojik hikayede can veren Afrodite, tüp bebek merkezlerinde üçüncü kişi bir donör veya bir doktor veya bir embriyolog değil midir?

Diğer bir doğum da Athena'nın doğumudur. Athena Zeus'un başından doğmuştur. Yani Athena annesiz doğumlara bir örnektir. Athena Merkür gezegeninin ve 4. güne hükmeden, aynı zamanda bilgelik ve zeka sahibi bir titan olan Metis'in kızıdır. Diğer titanlara göre Metis erken kuşak bir titandı. Zeus zamanla gücünü ortaya koymaya başladığında, Metis ile yakınlık kurmaya başladı. Zeus, babası Kronos gibi çocuklarından birinin isyanı ile tahtından olacağı korkusuna kapılıp ve aynı zamanda da eğer bir doğum gerçekleşirse Metis'in kendisine üstünlük sağlayacağı endişesiyle ilk karısı olan Metis'i yutar. Fakat Zeus Metis'i yuttuğunda Metis zaten Athena'ya hamile kalmıştı. Zeus'un kafasında hergün daha fazla büyüyen bir şişlik vardı. Metis Athena'yı Zeus'un kafasının içinde doğurdu, O'nu yetiştirdi ve kendisine mızrak ve kalkanını verdi. Karısını yuttuktan sonra bu şişlik yüzünden korkunç baş ağrıları çeken Zeus bir gün yanına Hephaistos'u çağırır. Zeus Hephaistos'a, en güçlü balyozunu alıp gelmesini ister. Hephaistos bir koşu tanrılarının tanrısının isteğini yerine getirir. "Şimdi de en güçlü vuruşunu kafama göm!" der Zeus. Yıldırımların efendisinin bu isteğinden çekinir ateş tanrısı. Daha önce Zeus'un nefretini acı bir tecrübeyle tatmıştır çünkü, kafama neden vurdun diyerek nefret kusmasından korkar. Zeus, demirci tanrısının kafasına vurması için tehditler yağdırır. Ne yapacağını şaşırان Hephaistos korkuyla karışık tüm gücünü kullanarak balyozuyla Zeus'un kafasına vurur. İşte o anda Athena miğferi ve zırhı ile tam takım babasının başından fırlar ve derki " Ben Athena. Diğer Tanrılardan saygı görmek

⁹ Robert Graves, *Yunan Mitleri*, Say Yayınları, 2004.

istiyorum". Yunan mitolojisine ait bu hikayede de tam da az önce bahsettiğimiz çocuklar önce anne babalarının başına doğar.¹⁰

1.4. Kral Oedipus ve Kıbrıs Mitolojisinde Kraliçenin Saçları Gözüktü Miti

Psikanalizde birey olmanın zorunlu koşulu olarak Ödip karmaşası görülmektedir. Oedipus'un öyküsü ne yapılırsa yapılsın yazgının değişemeyeceğini gösteren bir öyküdür. Thebai Kralı Laios'un karısı İokaste bir düş görür ve düşüntü Apollon bilicisi Kraliçenin doğuracağı bir erkek çocuğun babasını öldüreceğini söyler. Kral Laios doğan erkek çocuğun ayaklarını bağlatıp onu bir dağa attırır. Ayakları bağlı olduğundan ayakları şişen erkek çocuğa Oedipus adı verilir ve çocukları olmayan Korinthos Kralı Polybo ve kraliçe Merope bu çocuğu evlat edinir. Oedipus evlat edinilmiş olduğu sırrıyla karşılaşınca ve ' babasını öldürüp öz annesiyle evleneceği' yazgısı kahin tarafından ona söylenince Korith'i terkeder. Yolda yol verme konusunda çıkan bir tartışmada arabada bulunan Kral Laios'u öldürür ve Thebai şehrinin girişindeki Sphinks'in sorduğu bilmeceyi doğru bilerek Sphinks'in kendini kayalıktan atmasına neden olur. İokaste'nin erkek kardeşi Laios'un ölümünden sonra kısa bir süre tahta çıkmış ve Sphinks', yenen kişiye hem tahtı hem de kızkardeşi İokaste'yi vaat etmiştir. Böylece Oedipus bilmeden hem öz annesiyle evlenmiş hem de babasının tahtına da geçmiştir. Bu Yunan mitine benzerlik gösteren Kıbrıs efsanelerine ait Kraliçenin saçları gözüktü efsanesinde ise Yüzbirevler'in güzel kraliçesi yalnız ve mutsuz olarak yaşamaktadır. Zamanının çoğunu sarayında Kraliçe Penceresi diye bilinen pencerenin önünde altın sarısı saçlarını tarayarak ya da ormanda yürüyüş yaparak geçirmektedir. Bu dağlarda yaşayan çok güzel kaval çalmasına rağmen çok çirkin olan bir keçi çobanı da kraliçenin yürüyüş yaptığı ormanda yaşıyordur. Kraliçe kavalın sesini takip ederek keçi çobanını bulur ona aşık olur ve zamanını onunla geçirmeye başlar. Kraliçe bu keçi çobanından hamile kalır ve çok güzel, altın sarısı saçları olan bir kız çocuk dünyaya getirir. Burada da tıpkı Kral Oedipus'un hikayesinde olduğu gibi doğan çocuk babasının kim olduğunu bilmemektedir. Güzel prenses annesi gibi ormanda

¹⁰ Robert Graves, A.g.e

gezintiye çıkar ve kaval sesini duyarak onu takip eder ve keçi çobanına aşık olur. Annesi ise kızındaki değişiklikleri farkeder ve ona neler olduğunu sorar. Prenses de kendisi çok çirkin ama çok güzel kaval çalan bir çobana aşık olduğunu söyler. Bunu duyan Kraliçe kendini Kraliçe penceresinden aşağıya atar ve ölür. Her iki mitte de ensest yasağı ve ardından yaşananlar anlatılmaktadır.^{11,12}

1.5. İslamiyette Baba, Neseb ve Tüp Bebekle İlgili Bilgiler

İslamiyette, Psikanalizle benzerlikler gösteren konular mevcuttur. Bunlar arasında nesebin belirlenmesi, ad koyma öyküleri, ensest yasağı, babanın koruyucu ama aynı zamanda kural koyucu olması gibi konular dikkat çekmektedir.

İslamiyetdeki baba figürü daha çok çocuğuna dini ve dinin temelleri öğretmekle yükümlü kimse olarak tanımlanmaktadır. Baba, dini ve Allah inancını çocuğuna öğretmekle yükümlü temel kişi olarak görülmektedir. Baba dini ve Allah'ı çocuğuna ne kadar iyi öğretirse o kadar sevaba gireceği, öğretmediği takdirde de günaha gireceği vurgulanmaktadır. Birkaç örnek vermek gerekirse: 'Bir çocuk ibadet edince, kazandığı sevap kadar, babasına da verilir. Bir kimse, çocuğuna fık, günah öğretirse, bu çocuk ne kadar günah işlerse babasına da, o kadar günah yazılır. Çok müslüman evladı, babaları

yüzünden Veyl ismindeki Cehenneme gidecektir. Çünkü bunların babaları, yalnız para kazanmak ve keyf sürmek hırsına düşüp ve yalnız dünya işleri arkasında koşup, evlatlarına Müslümanlığı ve Kur'an-ı kerimi öğretmediler. Ben böyle babalardan uzağım. Onlar da benden uzaktır. Çocuklarına dinlerini öğretmeyenler Cehenneme gidecektir.

Başka bir Ayette ise ' Allah'ın hoşnutluğu babanın hoşnutluğunda, öfkesi de babanın öfkesindedir' denilmektedir. Bu Ayet bize Babayı hoşnut etmek ve babayı öfkelenlendirmek Allah'ı öfkelenlendirmek demek olduğu söylenmektedir.¹³

Ad koymayla ilgili olarak ise babanın doğan çocuğa güzel isim seçmesi sünnettir deniliyor. 'sizler kıyamet gününde isimlerinizle ve babalarınızın isimleriyle

¹¹ Ali Nesim, Şevket Öznur, **Kıbrıs Efsaneleri**, Rüstem Kitabevi Yayınları, 2009.

¹² Nazım Beratlı, **Adı Cemile İdi: Efsaneler**, Işık Kitabevi Yayınları, 2000.

¹³ Anne, Baba, Çocuk, İsim, Yetim, Dul İle İlgili Hadisler- **Büyük İslami Bilgiler Arşivi**, <http://peygamberhayati.blogcu.com/anne-baba-cocuk-isim-yetim-dul-ile-ilgili-hadisler/3509517#xzz1RFAFSmtE>, 13.07.2011

çağırılacaksınız. O bakımdan isimlerinizi güzel koyunuz' denilmektedir. Ad koyma öyküsü olarak bakıldığında, bu Psikanalitik literatürle uyum içerisindedir. Bilindiği gibi ad koyma öyküsü psikanalizde de önemli konulardan biridir.¹⁴

Diğer bir taraftan ensest yasağı da İslamiyette incelenen ve yasaklanan konulardan biridir. 'babalarınızın nikahladığı kadınları nikahlamayın. Babanın cinsel ilişkide bulunduğu kadın oğullarına haramdır' denilmektedir. Bu ensest yasağını hatırlatan bir ayettir.¹⁵

Nesebin belirlenmesi konusunda ise birçok Ayet vardır. Bunlardan bazıları: 'Çocuk babasının bir parçasıdır. Babada çocuktan bir şeyler vardır. Neseb bağı asla kopmayan aile dokusudur. Çünkü neseb bağı olmayacak olsaydı aile bağları çözülür, aradaki ilişkiler erir gider, aile fertleri arasında merhamet, şefkat, bağlılığın etkileri görülmezdi. Şeriat babaların çocuklarının neseblerini inkar etmelerini yasaklamış, kadınlarında çocuğa gerçek babasından başkalarına nisbet etmelerini yasaklamıştır' denmektedir. 'Ve O sudan insan yaratandır. Ondan neseb ve sihiyyet yoluyla akrabalık kılmıştır. Rabbin her şeye kadirdir.'¹⁶

Başka bir Sure de ise ' İnsan görmedi mi. Biz onu bir damla meniden yarattık' derken 'o dilediği gibi sizi analarınız rahminde şekillendirir' de demektedir. Diğer bir taraftan da 'Allah bir şeyin olmasını dilediği zaman, ona sadece ol der, o şey de olur' denmektedir.¹⁷

'Çocuk nikah sabibinindir' diyerek aslında tüp bebek merkezlerine düşüncelerimizi kaydırmaktadır.¹⁸ Tüp bebek ve yapay döllenme konusunda İslamiyetin görüşü çok katıdır. Anne ve babanın çocuk sahibi olmayı istemeleri en doğal hakları olduğu gibi, bu istek dince de teşvik edilmiştir. Çünkü ailenin kuruluş amaçlarından birisi de çocuk sahibi olmak, onların geleceklerini hazırlamak, dolayısıyla sahip oldukları kültürel ve sosyal değerlerin devamını temin etmektir. Ancak İslâm dini, meşrû evlilik dışında çocuk sahibi olma yollarını yasak saymış ve bunu toplumsal bozulmanın nedeni olarak görmüştür. İslâm'ın evliliği teşvik edip

¹⁴ Zuhayli, V., *İslam Fıkhi Ansiklopedisi*, 4. Cilt, Risale Basın Yayın, İstanbul, 1994.

¹⁵ Zuhayli, V., *İslam Fıkhi Ansiklopedisi*, 9. Cilt, Risale Basın Yayın, İstanbul, 1994

¹⁶ Zuhayli, V., *İslam Fıkhi Ansiklopedisi*, 10. Cilt, Risale Basın Yayın, İstanbul, 1994.

¹⁷ Sağlam B., Acarkan İ., *Risale-i Nur'da Geçen Arapça, Farsça İbareler ve Ayet, Hadis Mealleri*, Tebliğ Yayınları, İstanbul, 1998.

¹⁸ Zuhayli, V., A.g.e

zinayı yasaklaması, nesil, nesep ve aileyi zayıflatabilecek her türlü tehlikeye şiddetle karşı çıkması netice itibariyle yine insanın saygınlığını, toplumun örgüsünün ve aile yapısının sağlamlığını hedef almakta, bu yönde akla ve selim fitrata yardımcı olmaktadır.

İslâm inancına göre diğer bütün nimetler gibi çocuk da Allah vergisidir. Bu hususta Cenâb-ı Hak şöyle buyurmaktadır: “Göklerin ve yerin mülkü Allah’ındır. O, ne dilerse, onu yaratır. Kimi dilerse ona kızlar bağışlar, kimi dilerse ona erkekler lutfeder. Yahut erkekler, dişiler olmak üzere çift verir. Kimi de dilerse onu kısır bırakır. Şüphesiz O, hakkıyla bilendir, her şeye kâdirdir” . Şu var ki, Allah Teâlâ yarattığı her şeyi bir sebebe bağlamıştır. Tabiat kanunu da denilen bu sebepleri araştırıp keşfetmek ve meşrû bir arzuya kavuşmak için uygun sebeplere sarılmak, kader inancı ile çatışmaz. Bu yüzden, kısırlığı sebebiyle çocuk sahibi olamayan eşlerin tedavi yoluna gitmelerinde ve bu tedavi sonucu çocuk sahibi olmalarında bir sakınca yoktur ve bu en tabii haklarıdır.

Çeşitli bedenî-tıbbî rahatsızlıklar sebebiyle çocuk sahibi olamayan eşlerin çocuk sahibi olmak için kullandıkları tekniklerden birisi de “tüp bebek” yöntemidir. Bu, bir nevi sunî ilkah (sunî döllenme) yöntemi olup erkeğin menisi (sperm) alınıp, uygun dış ortamda kadının yumurtasıyla döllendirilmekte, sonra da kadının rahmine konularak hamileliğe ve doğuma imkân hazırlanmaktadır.

Çocuk sahibi olamayan eşlerin tıbbî tedavisi ve çocuk sahibi olmalarına imkân hazırlanması gibi gayet olumlu ve iyi niyetli bir başlangıcı bulunan tüp bebek yöntemi, daha sonra Batı’da giderek farklı boyutlar kazandığı ve toplumun geleneksel, dinî, ahlâkî ve sosyal değerleriyle çelişen farklı amaçlar doğrultusunda kullanılmaya başlandığı bilinmektedir. Dinî ve ahlâkî çerçeveden bağımsız bir uygulama seyri gösteren bu teknolojinin yol açtığı bireysel ve sosyal problemler önce Batı’da, sonra da müslüman toplumlarda tartışılmaya başlanmıştır.

Çağımızda konu hakkında görüş bildiren İslâm bilginlerine göre çeşitli nedenlerle çocuk sahibi olamayan evli çiftlerin bu imkâna kavuşturulması gerek tıbbî tedavi, gerekse temel insan hakları açısından olumlu ve övgüye değer bir gelişmedir. Sunî döllenme ve tüp bebek yöntemi de bu amaçla kullanılabilir. Ancak bunda kocanın menisinin ve eşinin yumurtasının kullanılması ve hamileliği de yine eşin yapması şarttır. Döllenmenin bu şartlarla rahim dışında gerçekleştirilip sonradan

anne adayı eşin rahmine konması dinen sakınca teşkil etmez. Fakat bu yöntemin, kocanın veya karısının tabii yoldan hamile bırakma veya hamile kalma imkânının olmaması halinde uygulanabilecek istisna bir çözüm ve tedavi şekli olduğu unutulmamalıdır.

Nitekim konuyu 1986 yılında Amman’da yaptığı toplantıda görüşen İslâm Konferansı Teşkilâtı’na bağlı İslâm Fıkıh Akademisi de benzeri bir sonuca varmış olup bu konuda almış olduğu karar özeti şöyledir:

1. Kocanın sperminin yabancı yani arada evlilik bağı bulunmayan bir kadından alınan yumurta hücresiyle döllendirilmesiyle oluşan embriyonun karısının rahmine yerleştirilmesi,
2. Yabancı bir erkeğin spermi kullanılarak yapılan döllendirme sonucu oluşan embriyonun kadının rahmine yerleştirilmesi,
3. Eşlerden alınan yumurta ve sperm hücrelerinin dışarıda döllenmesi ile oluşan embriyonun, hamile kalmaya gönüllü bir başka kadının rahmine yerleştirilmesi,
4. Yabancı bir erkeğin spermi ile yabancı bir kadının yumurta hücresinin dışarıda döllendirilmesi ve embriyonun kadının rahmine yerleştirilmesi,
5. Kocanın spermi ile karısının yumurtasının dışarıda döllendirilmesiyle oluşan embriyonun, kocanın diğer karısının rahmine yerleştirilmesi şeklinde yapılan sunî döllenme ve tüp bebek uygulamaları, İslâm’ın bu konuda koyduğu temel ilke, yasak ve amaçlara ters düştüğü için şer’an câiz değildir.

Buna karşılık; kocanın spermi ile karısının yumurtası alınarak dışarıda döllendirilmesi ve oluşan embriyonun aynı kadının rahmine yerleştirilmesi ile kocanın sperminin alınıp karısının döl yatağı ya da rahminde uygun bir bölgeye bırakılarak iç döllenmenin sağlanması yöntemleri ise, ihtiyaç halinde başvurulabilecek, tedavi karakteri taşıyan ve dinî ilkelere de ters düşmeyen bir yol olup dinî sakınca taşımaz.”

Böyle olunca, döllenmenin üç unsuru olan sperm, yumurta ve rahimin her üçü de birbiriyle evli çiftte ait olursa, tüpte aşılama yoluyla çocuk sahibi olmakta dinen bir mahzur yoktur. Bu normal yolla çocuk sahibi olamayan eşlere uygulanan tedavi mahiyetindedir. Buna karşılık sunî döllenme ve tüp bebek tekniğinde bu şeklin dışına

çıkılıp araya yabancı bir unsur sokulduğunda, yani sperm, yumurta ve rahimden biri karı koca dışındaki bir şahsa ait olduğunda câiz olmamaktadır. Bu tekniğin câiz görülmeyen şekilleri kullanıldığında, doğacak çocuğun sperm babası, aile babası, yumurta annesi, taşıyan-doğuran annesi veya bunlardan en az üçü söz konusu olmakta, bu da gerek her iki tür baba gerekse her iki tür anne için farklı boyutta psikolojik-fitrî bunalımlara, sosyal ve ahlâkî problemlere yol açmakta, çocuk için de olumsuz, gayri tabii bir aile ve sosyal ortam hazırlamakta, çocuğun temel insanî ve ailevî haklardan mahrum olarak dünyaya gelmesine sebep teşkil etmektedir. Bu tür uygulamaların nesep karışıklığına yol açtığı, aile ve toplumu kökünden sarstığı da açıktır.

Sadece evli eşler arasında bir tedavi yöntemi olarak câiz ve sakıncasız olan sunî döllenme ve tüp bebek uygulamasının, bugün bazı Avrupa ülkelerinde görülmeye başlandığı şekilde, evlenmeksizin kimliği belirsiz bir erkeğin sperminden çocuk sahibi olma, kocası iktidarsız veya spermleri yetersiz olduğunda karısını başka bir erkeğin spermi ile hamile bırakma, sperm bankası oluşturma gibi dinen ve ahlâken olduğu kadar fert psikolojisi, sosyal değerler, doğan çocuğun hakları gibi açılardan da olumsuz sonuçları bulunan bir uygulama halini alması esefle müşahade edilen bir durumdur. Bu aynı zamanda ilmî ve teknik gelişmelerin, dinî ve ahlâkî zemin kaybedildiğinde ne gibi kontrolsüz ve zararlı bir ivme kazanabileceğini de göstermesi bakımından düşündürücüdür. Zaten bu alanda ortaya çıkan olumsuz sonuçlar Batılı düşünürler, bilim ve din adamları tarafından da sıklıkla dile getirilmekte, fakat yanlış uygulamaları önleyecek dinî ve ahlâkî bağlar büyük ölçüde devre dışı kaldığı, hukuk düzeni de bu çerçevede oluştuğu için olumlu bir gelişme kaydedilememektedir.¹⁹

1.6. Edebiyat Dünyasında Babalar ve Oğulları

Edebiyat ve sanat dünyasına bakıldığı zaman birçok trajik baba-oğul öyküsü görmek mümkündür. Türk edebiyat dünyasına bakıldığı zaman en dikkati çeken trajik olaylar aileden bir şekilde kuşaklar arasında iletilen intihar olaylarıdır.

¹⁹ http://sorutor.diyonet.gov.tr/fmi/xsl/fetva/y_dokumcevap.xml?-db=FetvaVT&-lay=wfkweb&-recid=941&-find=, 20.07.2011

Servet-i Fünun döneminin önemli yazarlarından olan Halit Ziya Uşaklıgil'in oğlu Vedat Uşaklıgil'in intiharıdır. Halit Ziya Uşaklıgil'in iki amcası olan Uşaklızade Yusuf ve Uşaklızade Süleyman Tevfik de intihar etmişlerdi. Şair Tevfik Fikretin oğlu Haluk ise eğitim için gittiği yurt dışında dinini değiştirmişti. Namık Kemal'in torunu olan Cezmi ise müzik öğretmenin aşkına karşılık bulamayarak kendini tabancayla öldürmüştür. Günümüz şairlerinden Ümit Yaşar Oğuzcan'ın oğlu Vedat ise kendini Galata Kulesinden atarak intihar etmiştir. Ümit Yaşar evliliği sırasında 24 kez intihar girişiminde bulunmuştur. Ümit Yaşar Oğuzcan'ın oğlu Vedat ise elinde bir notla kendini Galata Kulesi'nden aşağıya atmıştır. Elindeki notta ise ' Baba intihar öyle edilmez böyle edilir' yazıyor olduğu kayıtlara geçmiştir.²⁰

Yabancı edebiyat dünyasına bakıldığında ise Alexandre Dumas ve oğlu Alexandre Dumas arasındaki sorunlu ilişki göze çarpmaktadır. Baba oğul arasındaki sorunlu ilişki oğul Dumas'ın doğumu itibariyle başlamıştır. Baba Dumas çok çapkın birisidir ve Marie Catherine Labay'dan olan oğlunu önce reddetti sonra da onunla evlenip oğluna kendi adını verdi. Oğlu Alexandre Dumas da baba gibi yazardı. Baba oğluna yazı yazmayı yasakladı. Ama oğul Dumas yazmaktan vazgeçmedi. Kamelyalı Kadın'ı yazarak büyük övgü topladı. Baba Dumas bunu önce kendinin yazdığını, daha sonra yol göstericilik yaptığını ve sonunda da Kamelyalı Kadını oğlunun yazdığını itiraf etti. Bu baba ve oğul arasında da hasetin olduğunu gösteren bir durum olarak düşünülmüştür.²¹

Diğer bir önemli yazar olan Thomas Mann'ın oğlu Klaus Mann ile olan ilişkisi de sorunlu ve çekişmeli bir ilişkiydi. Thomas Mann, oğlu Klaus Mann ve kızı Erika Mann hepsi de eşcinseldi. Biyografileri incelendiğinde bu ailede gerantofiliya ve intihar yaygın olarak görülmektedir. Thomas Mann oğlu Kalus'a büyük bir aşkla bağlandığını günlüklerine yazmıştı. 'Eissi aklımı başımdan alıyor, yanık teni ve mayosuyla çok yakışıklı, kendi oğluma aşık olmam çok mu anormal kadınlara bütün ilgim bitmişken' gibi cümlelerle aşıkça ifade etmiştir. Klaus Mann ise eşcinsel

²⁰ Yalçın S., Büyük Edebiyatçıların Büyük Acıları, Oda Tv, <http://www.odatv.com/n=buyuk-edebiyatcilarin-buyuk-acilari-0712081200>, 14.07.2011

²¹ Yazın Dünyasının Ünlü Baba Oğulları, Oda Tv, <http://www.odatv.com/n=yazin-dunyasinin-unlu-baba-ogullari-0497091200>, 14.07.2011

olmasının nedeni olarak babasının baskısını göstermiştir. Klaus Mann 1949 yılında bileklerini keserek intihar etmiştir.^{22,23}

1.7. Kısırlık Tanımı ve Tarihçesi

Kısırlık Dünya Sağlık Örgütü'nün yapmış olduğu tanımlamaya göre; çiftlerin herhangi bir korunma yöntemi kullanmadan, bir yıl süreyle düzenli cinsel ilişkiye giriyor olmalarına rağmen gebelik elde edilememesi durumu olarak tarif edilmiştir.²⁴

Kısırlık yeryüzünde insanların varolduğundan bu yana çiftler için anlamlandırılmayan ve genellikle kadınların kusurlu sayıldığı bunun yanı sıra tedavi edilmeye çalışılan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eski Yunan tarihine bakarsak; özellikle 'adamotu' diye adlandırılan bitkinin kısırlık tedavisinde kullanıldığı literatürde gözümüze çarpmaktadır.

Hipokrat (MÖ 460-380), kadın kısırlığıyla ilgili olarak 'rahmi soğuk ve yoğun olanlar gebe kalamaz, ve rahmi yaş olanlarda semen söner, gebe kalamaz ve rahmi çok kuru ve çok sıcak olanlarda semende istek kalmaz; rahmi bu yaradılışların ortasında olanlar doğurgandır' diye yazmıştır. Aristo(MÖ 384-322) testislerin, sperm geçişini aşağıya doğru tutan ağırlıklar olduğuna ve tohumun kaynağı olmadığına inanmasına rağmen, sperm kanallarının yukarıya doğru çekilmesinin, bir erkeği kısır yapabileceğini yazmıştır.

Diğer taraftan Eski Çin'de akupunktur, masaj ve şifalı bitkilerin kısırlık tedavisinde kullanıldığı bilinmektedir.²⁵

Eski Ahit'ten başlayacak olursak, Jacob'un kızkardeş olan iki karısı Leah ve Rachel dini kitaplarda adı geçen kısırlık öykülerinin başında gelmektedir. Kızkardeşlerden Rachel çok güzel ve arzulanandır fakat Leah Rachel kadar güzel değildir. Jacob Rachel'e aşık olmuştur ve Rachel ile evlenebilmek için 7 yıl babasına hizmet etmiştir. Rachel kızların küçüğüdür. Baba küçük kızın büyük kızdan önce

²² Toibin C., Edebiyat, Eşcinsellik ve İntihar Üçgeninde: Thomas Mann ve Ailesi, Kültür

²³ Sanat Dergisi, <http://hertaraf.net/edebiyat-escinsellik-ve-intihar-ucgenindethomas-mann-ve-ailesi>, 14.07.2011

²⁴ World Health Organization. **Infertility**: a tabulation of available data on prevalence of primary and secondary infertility. Geneva, WHO, Programme on Maternal and Child Health and Family Planning, Division of Family Health, 1991.

²⁵ İrem Erdem Atak, **Açıklanamayan İnfertilitede Kadınlık ve Anne-Kız İlişkisinde Anneliğin İletimi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2010.

evlenmesini istemediği için düğün gecesi Jacob'u kandırarak Leah ile evlendirmiştir. Jacob durumu farkedince bir 7 yıl daha Rachel ile evlenebilmek için babasına hizmet etmiş ve sonunda evlenmiştir. Eski Ahit'te Leah'ın kocası tarafından sevilmediğini ve istenilmediğini gören Tanrı Leah'ın rahmini açmış ve Jacob'a bir çok erkek çocuk doğurtmuştur denmektedir. İstenilen, arzu edilen Rachel ise kısırdır. Çok uzun yıllar Rachel bir çocuk doğuramamıştır. En sonunda bir çocuk doğurduğunda ise ' Tanrı bana bir erkek çocuk vererek utancıma son verdi' demiş olduğu Tevrat'ta yazmaktadır.²⁶

İngiltere Kraliçesi Mary'de(1558-1603) tarihteki kısır kadınlar arasında yer almaktadır. Kraliçe Mary 'the barren queen' yani kısır kraliçe olarak lakaplandırılmıştı. Kraliçe Mary'nin öyküsünde psikanalitik literatürde aklımıza hemen gelecek bir olgu yüceltmeye rastlayabiliriz. Kraliçe Mary 'bilgi en büyük güçtür' demiştir ve zamanının büyük bir bölümünü okuyarak geçirmiştir. Yine İngiltere tahtından Kral VIII. Henry toplam 6 evlilik yapmış ve altı karısından da erkek çocuk doğuramadıkları için boşanmıştır. Fransa Kralı XVI. Louise ise çocuk sahibi olamadıklarından dolayı karısı Marie Antoinette'yi suçlamasına rağmen yapılan araştırmalar erkek kısırlığı nedenleri arasında sayılan hidrocel veya phimosisten dolayı cinsel ilişkiye giremeyen XVI. Louise'di. Henry IV' de tarihteki kısır vakalardan biridir. Aslında Henry IV'nin iktidarsızlık sorunu yüzünden cinsel ilişkiye girememesi ve karısı Portekizli Juana'ya yapılan yapay dölleme girişimlerinin bu araştırmanın yapay döllemenin yazılı tarihte kullanılmaya ne zaman başladığı sorusuna cevap verir niteliktedir.^{27,28}

1.8. Yapay Dölleme

Yapay dölleme doğada arılar ve diğer böcekler tarafından bitkilerin üremesinde önemli rol oynadığı bilinmektedir. Hayvanları yapay olarak döllemek ise insanların buluşudur. Eski Arap yazılarında M.S. 1322 Arapların çekilme döneminde olan rakip kabilelerin aygırlarından elde ettikleri spermle kendi kısraklarını

²⁶ Eski Ahit, Tevrat , 16:1.

²⁷ Maganto Pavon E., Henry IV of Castilla. **An exceptional urologic patient. An endocrinopathy causing the uro-andrological problems of the Monarch. Artificial insemination attempts (IV),** www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12768985?log=activity, 26.05.2010.

²⁸ Leah Brown, **The History of Infertility**, Frustration survives the centuries but ignorance does not, www.babyzone.com/preconception/infertility/article/infertility-history-pg2 , 25.05.2010.

dölledikleri yazılmaktadır.²⁹ Literatürde yapay döllenme özellikle çiftlik hayvanlarında daha iyi bir ürün elde etmek için kullanılan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapay döllenme tarihinin önemli buluşları kronolojik olarak verilmeye çalışılacaktır. 1678 yılında Leeuwenhoek ve asistanı Hamm sperm hücresini ilk gören kişilerdir. Sperm hücresine animalcules adını vermişlerdir. 1784 yılında Spallanzani yapay döllenme yoluyla bir köpeği dölemiş ve 62 gün sonra canlı 3 tane yavru dünyaya gelmiştir. 1897 yılında Heape tavşan, köpek ve atlarda başarılı yapay döllenmeyi gerçekleştiren kişi olarak tarihteki yerini almıştır. Bu gelişmeden sonra çalışmalarına 1899 yılında Rusya'da başlayan Ivanow çiftlik hayvanları, köpekler, tavşanlar, tilkiler ve kümes hayvanları üzerinde yapay döllenme çalışmaları yapmıştır. Ivanow'un yapay döllenme araştırmalarına katkısı en güçlü spermli semenden ayırmak için kullandığı tekniklerdir. Rusya'daki gelişmeler 1938 yılında Milavanov'un yaptığı araştırmalarla devam etmektedir. Milavanov özellikle koyun ve inekler üzerinde çalışmış ve en verimli türleri yapay döllenme yoluyla çoğaltmıştır. Milavanov günümüzde de kullanılan yapay vajina ve benzeri aletleri üretmiştir. Bu gelişme çiftleşen hayvanların vajinalarından sünger yardımıyla sperm toplama işlemine son vermiştir.³⁰

İvanow'un Rusya'daki çalışmaları Rusya dışındaki ülkelerde de öncü olmuştur. Japon bilimadamı Dr. Ishikawa kısa bir süre Ivanow ile çalıştıktan sonra 1912 yılında Japonya'ya dönerek çiftlik hayvanları, koyun, keçi, domuz ve kümes hayvanlarında yapay döllenmeyi kullanmıştır. Japonya'da yapılan araştırmalar, 1958 yılına kadar Avrupa'da takip edilememesinin nedeni ise araştırmalarının Japonca yazılmış olmasıydı. 1958 yılında Niwa isimli araştırmacı araştırmaların bir özetini İngilizce olarak yayınlamıştır. 1933 yılında Walton'un önemli bir katkısı da spermli bozulmadan saklanmasıyla ilgili bir çalışmaydı. Polonya'ya gönderilen spermli 2 gün sonra başarılı bir şekilde yapay döllenme için kullanılmışlardı.³¹

Danimarka'da 1900'lü yıllarda yapay döllenme kullanılmaya başlamış olmasına rağmen Sonerson 1936 yılında 1070 ineği yapay döllenme ile döleyen ve verimliliği bir yılda %59 oranına çıkmasını sağlayan ilk kişiydi. Bu çalışma Amerika

²⁹ D. W. Webb, **Artificial Insemination in Dairy Cattle**, <http://edis.ifas.ufl.edu/ds089>, 14.01.2010.

³⁰ R.H. Foote, The history of artificial insemination: Selected notes and notables, **Journal of Animal Science**, 2002, 80: 1-10.

³¹ R.H. Foote, A.g.e.

Birleşik Devletleri ve diğer Batı ülkelerinde de yapay döllemenin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Dr. Sonerson'un yapay dölleme tarihine katkısı günümüzde insanlar için kullanılan ve direk olarak bir pipet yardımıyla spermi rahim içine yerleştiren yöntemi keşfetmesidir. İsviçreli Lagerlöf ve İskandinav Blom ise sperm morfolojisi üzerine birçok araştırmalar yapmışlardır.

1940'lı yıllardan itibaren Amerika Birleşik Devletlerindeki gelişmeler bütün dünyaya yayılmıştır. Cornell Üniversitesi bu alanda birçok araştırma yapmış ve semen değerlendirmesi, semeni ayırma, soğutma ve kullanım süresi gibi önemli yeniliklere imza atmışlardır. Semenden cinsiyet belirleme ve donmuş sperm kullanımı da Amerika Birleşik Devletlerinden dünyaya yayılan yöntemler arasındadır.³²

İnsanlarda yapay döllemenin tarihine baktığımızda ise 1940'lı yıllara kadar sadece çiftlik hayvanları ve kümes hayvanlarında yapılan araştırmalar 1940'lı yılların ortalarında Nazi Almanyasında insanlar üzerinde yapılan araştırmalara dönüşmüştür. Nazi doktorlar Yahudiler, Çingeneler ve toplama kampı tutukluları üzerinde yapay dölleme araştırmaları yapmışlardır. Yapılan bu araştırmalar hiçbir şekilde etik araştırmalar değildir. Bu araştırmalar içerisinde köpek ve aslan gibi hayvanlardan alınan spermlerle kadınlar yapay dölleme yoluyla döllenmişlerdir. İnsanlar üzerinde yapılan araştırmalar bu noktadan sonra farklı bir boyut kazanmıştır. 1953 yılında yapay döllemeyle gerçekleştirilen ilk gebelik rapor edilmiş ve 1970'li yıllarda ise sperm bankaları kurulmaya başlanmış ve yapay dölleme bir sektör haline gelmiştir.³³

1.9. Yardımcı Üreme Teknolojileri

Yardımcı üreme teknolojileri ve in-vitro fertilization (IVF) 1978 yılında dünyaya bu yöntemle gelen ilk tüp bebekten sonra hızla gelişmiştir. Bir zaman çizgisi olarak gelişmelerden aşağıdaki tabloda verilmiştir.³⁴

³² R.H. Foote, A.e.

³³ Diane Fitzpatrick, **The History of Artificial Insemination**, www.life123.com/parenting/pregnancy/infertility/the-history-of-human-artificial..... 26.05.2010.

³⁴ Tracey Setter, Louise Johnson, **Assisted Reproductive Technologies- Science, Ethics, Law and Current Issues**.

YIL	Teknoloji
1978	IVF yöntemiyle doğan ilk bebek, Louise Brown
1980	IVF yöntemiyle doğan ikinci bebek, Candice Reed
1982	Yumurta donasyonu ile donmuş embriyodan doğan ilk bebek
1984	Embriyoya ilk biyopsi talebi
1988	İlk taşıyıcı IVF
1991	İnsan Üreme Teknolojileri Hareketinin kuruluşu
1992	Mikroenjeksiyon (ICSI) ve Preimplantasyon Genetik Tanı (PGD)
1995	Preimplantasyon Genetik Tanı (PGD) kromozomal bozuklukları tesbit etmek için kullanılmaya başlandı
1997	Koyun Dolly kopyalandı
2002	İlk insan kopyalanması ve yasaklanması

İngilizcesi ‘Assisted Reproductive Technologies’ olan bu terimin Türkçe karşılığı olan yardımcı üreme teknolojilerinin yapmış olduğu çağrışımlar şunlardır. Assisted terimi Türkçeye ‘yardımcı, yardımla, yardımcı’ gibi sözcüklerle çevrilmiştir. Yardım ile ilgili olarak akla gelenler ise bilgisi ya da gücü yetersiz olan kişiye verilen destektir. Sözlük anlamı olarak ise yardım; ‘ Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanmak, etki, bağış, işlerin daha etkin ve verimli olabilmesi için sağlanan katkı destek’ olarak tanımlanmaktadır. Özellikle tanımlarda ‘verimli’ kelimesinin kullanılıyor olması, çalışılan konu kısırlık yani verimsizlik, üretememek olarak düşünülürse yardımcı üreme teknolojileri diye çevrilmiş olması netlik kazanmaktadır. Kadın ya da erkek ya da çift ama kendi başlarına üreyemeyen bir gruba yardımcı olunuyor yani verimli olmalarını sağlıyor. Peki yapılan nedir tüp bebek merkezlerinde; sperm, ova yada embryo transferi, gücü ya da becerisi olmayan gruba yardımcı olunuyor. Aslında bir soyzinciri başka bir soyzincirine katılıyor. Ve bu sadece, aslında verimsiz olandan bir ürün elde etme çabası olarak görülüyor. Bu konudaki okumalar soyzinciri nedir, bilinçdışı doğan bebekte nasıl yapılıyor, diğer taraftan özellikle erkekler bunu nasıl algılıyor sorularına cevap bulma niteliğindedir. Bu teknolojileri kullanan erkeklerle yapılan araştırmalara ve

özellikle aile içi sperm donasyonlarında başka bir olgu karşımıza çıkmaktadır. Kısırlık tanısı almış erkekler, kendi babalarından alınan spermle oluşturulan embriyoların eşlerine transfer edilmesini daha sıklıkla kabul ediyorlar. Bu transferlerle oluşan bebekler ve aile içerisindeki kuşaklar arası farklılıklar ve enest yasağı gibi temel psikanalitik kavramlar çok fazla ihlal ediliyor. Dedeler baba, babalar abi oluyor. Koca kendi çocuğunun abisi dedesi ise babası, çocuğun amca diye bileceği kişiler de abileri..... Psikanalitik literatüre geri dönersek, enest yasağı nasıl ortadan kalkıyor. Anonim bir donörden alınan spermle ya da 'snowflake babies' yani 'kartanesi bebekler' diye tanımlanan başka çiftlerin kullanmayacağı embriyoların donasyonu yoluyla transferinde, soyzinciri aktarımında gelişecek bilinçdışı materyal ve çocuk arzusunun ürettiği nevrotik uğraşlar çok dikkat çekicidir. Kuşaklar arası ileti, enest yasağı ve soyzinciri kavramlarını aklıda tutarak babalık kavramını tekrar değerlendirmek gerekmektedir. Birhan Keskin'in 'BA' adlı şiir kitabı 'Dilimde yarım bir hece gibi kalan babamın güzel hatırası için.....' diye başlıyor ve 'Aşk' adlı şiirinden

'Adını andığımda sıcak akıyor bütün nehirler

Dünyayı dolduran sözü olduran o.

Ve ben ne desem şimdi, benden değil.

Hala soruyor musun bana, aşk ne demek:

O en 'bir' ve 'tam' olana yürümek.³⁵

1.10. Erkek Kısırlığı

Erkek kısırlığı bir veya birden fazla bozuklukla ilişkili olan bir durumdur. Erkek kısırlığının tüm kısır vakalar arasındaki oranı %30 civarındadır. Erkek kısırlığının en önemli kanıtlarından biri semen analizi yoluyla tesbit edilmektedir. Fakat sadece semen analizi yeterli olmamakta ve hastanın öyküsü de değerlendirilmektedir. Bunların yanı sıra eşin de kısırlık yönünden jinekolojik değerlendirilmesi de yapılmalıdır. Bu noktada kısırlık vakalarının %20'si de kısır çift olarak değerlendirilmektedir. Kısır erkeğin öyküsü bize önemli ipuçları vermektedir.³⁶ Erkek kısırlığının %9'u azospermia ve %49'u da oligo-terato-

³⁵ Birhan Keskin, Ba, Metis Yayınları, 2007.

³⁶ F C W Wu, J H J Bancroft, Male Infertility, *British Medical Journal*, Vol 290, 1985.

asthenospermia'dan oluşmaktadır.³⁷ Erkek kısırlığı için gösterilen nedenleri kısaca belirtmek gerekirse bunlar:

Dışsal faktörler olarak; işe bağlı olarak ısıya maruz kalma, saunalar, dar iç-çamaşırları, kurşun ve kadmium gibi ağır metallere maruz kalma, eroin, marihuana ve metadone gibi uyuşturucu maddeler ve alkol ve sigara kullanımı sayılabilir. Çocukluk dönemindeki fitik operasyonları, inmemiş testis vakaları için yapılan operasyonlar, radyoterapi, kemoterapi gibi kanser vakalarına uygulanan tedaviler, tedavi amaçlı kullanılan birçok tıbbi ilaç ki bunlar arasında ranitidine, clomipramine, SSRI, enalapril gibi masum görünen birçok ilaç da sayılabilmektedir. Diğer bir başlık olarak testis, prostat ve spermde olan sonradan kazanılan bozuklukları sayarsak bunlar; orşit, prostat, HIV, kabakulak gibi rahatsızlıklar sayılabilmektedir. İmmunolojik nedenler arasında semende, testislerde ve dolaşım sisteminde, anti-sperm ve anti-bodilerin olması sayılabilmektedir. Varikosel, testis tümörleri de kısırlığa neden olabilmektedir.^{38,39,40} Testis ve spermde gelişimsel ve yapısal bozukluklar arasında ise kriptorşizm, klinefelter sendromu, sertoli cell-only sendromu, immotile cilia sendromu, nekrospermia, teratospermia gibi nedenler sayılabilmektedir. Hormonal nedenler arasında ise; hypogonadotrophic hypogonadism, hyperprolactinaemia, konjenital adrenal hyperplasia, oligospermia sayılabilmektedir. Sistem bozuklukları arasında ise siroz, orak hücre anemisi, gastroentestinal hastalıklar, Hodgkin hastalığı, nörolojik rahatsızlıklar ve psikolojik faktörler sayılabilmektedir. Geç boşalma, boşalma bozuklukları, iktidarsızlık ve erken boşalma da kısırlık nedenleri arasında görülmektedir.^{41,42,43}

³⁷ Elise De La Rochebrochard, Men Medically Assisted To Reproduce: AID, IVF And ICSI An Assessment Of The Revolution In The Medical Treatment Of Male Factor Infertility, Institut National d'Etudes Demographiques, **Population**, Vol 58, 2003/4-5.

³⁸ Elise De La Rochebrochard, A.e

³⁹ Etiology Of Male Infertility And Oligo- Asthen, Teratospermia, http://www.Gfmer.Ch/Endo/Lectures_09/Dupan1.Htm , 28.09.2009.

⁴⁰ The ESHRE Capri Workshop Group, Male Infertility Update, **Human Reproduction**, Vol 13, No, 7, 1998.

⁴¹ Tanja Kunej, Branko Zorn, Borut Peterlin, Kriptosizimli İnfertil Erkeklerde Y Kormozomu Mikrodelesyonu, **Fertility And Sterility**, Vol. 79, No.3, 2003.

⁴² Thinus Kruger, Sergio Oehninger, **Male Infertility Diagnosis And Treatment**, Infroma Healthcare, 2007.

⁴³ Timothy Glover, Christopher Barrat, **Male Fertility And Infertility**, Cambridge University Press, 2004.

1.11. Erkek Kısırlığı Tedavi Yöntemleri

İlgilizce hediye anlamına gelen ‘GIFT’ yani, Gamete Intra Fallopian Transfer yani embryonun fallop tüplerine yerleştirilmesi operasyonu bu bebeklerin birer hediye oldukları anlamına gelmiyor mu?

Erkek kısırlığı vakalarında kullanılan yöntemler arasında IVF, AID ve ICSI sayılabilmektedir. IVF yöntemi labratuvar ortamında döllenmiş yumurtanın rahime yerleştirilmesidir. Diğer bir teknik olan AID Amerika Birleşik Devletlerinde 1884 yılından bu yana kullanılan ve 1953 yılında ise donmuş sperm hücreleriyle ilk doğumlar gerçekleşmiş olduğu literatürde gözümüze çarpmaktadır. GIFT ve ICSI ise ciddi erkek kısırlığı vakalarında kullanılan diğer yöntemlerdir.^{44,45}

Son 25 yılda tıp alanındaki gelişmeler, erkek kısırlığı tedavisini de etkilemiştir. Geline son noktada hangi yöntemin daha uygun olduğu konusunda süren çalışmalarda, erkek kısırlığı tedavi yöntemleri arasında özellikle iki yöntem dikkati çekmektedir. Bunlar intrauterine insemination (IUI) ve Intracytoplasmic sperm injection (ICSI) yöntemleridir. Bu iki yöntem gebelik ihtimalinin en yüksek olduğu iki yöntem olarak literatürde görülmektedir. Bu iki yöntemden kısaca bahsetmek gerekirse IUI, 1980li yıllardan itibaren sperm yıkama tekniklerinin gelişmesiyle kullanılan bir teknik olmuştur. IUI yönteminde erkekten alınan spermler, kadında herhangi bir tedavi uygulanmadan uygun aparatlar yardımıyla kadının yumurtlama döneminde rahim içine yerleştirilmesi metodudur. Diğer bir yöntem olan ICSI ise daha ciddi erkek kısırlığı vakalarında tek bir sperm hücresinin yumurtanın içerisine enjekte edildiği durumdur.⁴⁶

⁴⁴ Thinus Kruger, Sergio Oehninger, A.e.

⁴⁵ Elise De La Rochebrochard, Men Medically Assisted To Reproduce: AID, IVF And ICSI An Assessment Of The Revolution In The Medical Treatment Of Male Factor Infertility, Institut National d'Etudes Demographiques, **Population**, Vol 58, 2003/4-5.

⁴⁶ James Goldfarb and Nina Desai, **Assisted Reproduction and Male Factor Fertility: Which Type Is Right?** Male Infertility: Problems and Solutions, Edited by, Edmund S. Sabanegh, Jr., M.D., Humana Press, 2011.

2. PSİKANALİTİK KURAMA GÖRE BABALIK VE ERKEK KISIRLIĞI

2.1. Babalık Üzerine

Sözlük anlamı olarak ‘baba’ bir anlamı ile erkek ebeveyn, annenin eşi veya kocası diğer taraftan da yaratıcı, öncü, başlatan kimse olarak tanımlanmaktadır. Baba teriminin anlamları arasında Allah, Tanrı, papaz, ata, soy, cet, vücuda getirmek gibi birçok kavram da sayılabilmektedir. Türk Dil Kurumunun baba için tanımı, çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek, çocuğu olmuş erkek olarak verilmektedir.⁴⁷

Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük’te ‘Baba’ Türk halklarının geleneksel dünya görüşünde, ruh hayatı ile bağlı olan evliya, koruyucu ruh ve benzer varlıkların adlarında işlenen bir tamamlayıcıdır. Çeşitli Türk dilleride, Ulu Ata anlamını koruyarak ata ruhuyla bağlı bir anlam ifade etmiştir. ‘Babay’ Eski Türk dillerinde ve İskit mitolojisindeki Gök tanrısı Babay-Papay ile karşılaştırılabilir. Babay gerçekte var olmayan ve çocuk, davranış kurallarına uymazsa, yaramazlık yaparsa, ipe sapa gelmezse, büyüklerinin sözünden çıkarsa gelip çocukları götürən ya da başka türlü zarar veren mitolojik bir varlıktır.⁴⁸

Baba kelimesinin TDK sözlüğüne göre anlamlarından biri olan ‘Ata’nın, Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlüğüne göre anlamı ise insanları beladan koruyan ruh anlamındadır. Ata adını taşıyan kimseler bilgiçtir ve onların görünmezler dünyasıyla bağlantıları vardır.

Diğer bir kelime olan Ecdat (Cet) ise Türk etnik-kültürel geleneğinde soy-kök ile bağlılığı ata anlayışında önemli yer tutar. Öbür dünya inancı olan eski Türk düşüncesine göre var olmak için soyu-kökü bilmek ve ata hakkında fikir sahibi olmak gerekliydi. Ecdat hangi soydan, kökten geldiğini anlatır. Ecdat; aslında yaratıcı, kurtarıcı ve koruyucu anlamlarını içerisinde taşır.⁴⁹

Sır yoksa birey de yoktur. Psikanalizin ve toplumun doğuşu bir erkeğin ölümüyle başlar. Psikanalizin doğuşu S. Freud’un babası Jacob’un ölümüyle ve

⁴⁷ Büyük Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, 2011.

⁴⁸ Celal Beydili, Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük, Yurt Kitap-Yayın, 2005.

⁴⁹ Büyük Türkçe Sözlük, A.e.

toplumların doğuşunda ilkel kabilelerde oğulları tarafından ilkel kabile babasının öldürülmesiyle başlamamış mıdır?

Anne her zaman belirli iken babanın kim olduğu ancak annenin adlandırmasıyla gelişen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz teknolojisinde tüp bebek merkezlerinde kısırlık tanısı almış olan kişilere çocuk sahibi olmaları için birçok olanak sunulmaktadır. Bu olanaklar arasında azospermden dolayı çocuk sahibi olmayan erkeklere sperm donörleri aracılığıyla karıları gebe kalabiliyor, diğer bir taraftan her iki partnerin çocuk sahibi olamadığı durumlarda embryo transferi ile çocuk sahibi olabiliyorlar. Sperm bankalarında daha yüksek bir sosyal sınıftan gelen donörler veya fiziksel sağlık ve güç bakımından daha iyi durumda olanlar tercih edilmektedir. Diğer taraftan IVF yönteminde kadının eşinden alınan spermelerde yıkanarak en sağlıklıları seçilmekte, bir petri kabında döllenene yumurtalar arasında da fiziksel olarak en sağlıklı embriyolar embriyologun kontrolüyle rahime transfer edilmektedir. Bu noktada Freud'un aile öyküsü yeniden yazılıyor değil midir?

Bilindiği gibi Freud 'Family romance' yani aile öyküsünde çocuklar için ebeveynlerini ilk ve tek otorite kaynakları olarak görürken ve onlar gibi olmaya çalışırken, bilişsel gelişimle birlikte diğer anne-babalarının farklılıkları dikkatlerini çekmeye başlar ve çocuklarda evlat edinilmiş oldukları, başka bir anne-babanın çocukları oldukları bu kişilerin de daha yüksek bir sosyal tabaka veya soylu oldukları düşlemi oluşmaktadır.⁵⁰ Bu düşlem ensest yasağına karşı geliştirilen bir düşlem olabilir mi? Bu noktada ART aile öyküsünü yeniden yazarak düşlem ve gerçekliği karıştırmamıza neden oluyor.

Kısırlıkla ilgili yapılan çalışmalar genellikle kadınlarla yapılan çalışmalardır. Erkek faktörlü kısırlık konusunda yapılan araştırma sayısı neredeyse yok denecek kadar azdır. Erkek kısırlığıyla ilgili olarak Benedek (1953) yapmış olduğu araştırma aslında bize çok fazla aydınlatıcı bilgi sunmuştur. Bu çalışmada kısır kadınların bilinçdışı olarak kendilerini dölleyemeyecek kadar düşük sperm sayısı olan

⁵⁰ Sigmund Freud, *Jensen's Gradiva and Other Works*, The Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol. IX, 2001 .

erkeklerle birlikte olduklarını vurgulamıştır. Benedek, kısır kadınlar bilinçdışı olarak kısır erkeklerle evlenerek gebeliğe karşı bir savunma geliştirdiklerini savunmuştur.⁵¹

Peki psikanaliz aileyi nasıl tanımlamaktadır? Sözlük anlamı olarak aile, evlilik ya da kanbağı, evlat edinme yoluyla veya aile bağı olan kişiler grubu olarak tanımlanabilir.⁵² Psikanaliz aileye ayrı bir önem vermiştir. Psikanalizde aile üyelerinin her biri diğerini etkileyen, aile bireylerinin çatışmalarını, düşlemlerini ve ruhsal aygıtlarını belirli bazı kurallar ve yasaklar doğrultusunda oluşmasını ve gelişmesini sağlayan birim olarak görülmektedir. Bu birim bir arada yaşayan insanlar kümesi olmaktan çok her bir ferdin bilinçdışını etkileyerek güçlü bir bağ kurmaktadır.⁵³

Aile denildiği anda akla ilk gelen kavramlardan biri de ebeveynlik kavramıdır. Annelik kavramı Benedek tarafından, bir kadında anne olduktan sonra gelişen ve bütünleşen tüm duygusal süreç olarak tanımlanmıştır. Psikanalizde annelik sadece fizyolojiye indirgenemeyecek mental bir süreçtir. Babalık için de durum annelerden farklı değildir, benzerlikler göstermektedir. Benedek kadınlar ve erkeklerin ebeveynlik için aynı iki kaynağı göstermiştir. Bunlar: biyolojik biseksüalite ve anne yada anne figürlerine olan bağımlılıkları. Kadınlar ve erkekler için üreme temel kaynağı pregenital döneme rastlasada organizasyonları her bir cinsiyet için farklılıklar göstermektedir. Theodor Reik babalığı kazanmanın yani Ödipal bir isteğin doyurulmasının libidonun tekrar yapılanmasından sonra oluşacağını vurgulamaktadır.⁵⁴

Bu noktada psikanalizin babalığa bakışını bir gözden geçirmek gerekir. Babalık bütün düşünce sisteminin temelidir. Babalık kendi çocuğu üzerinde babanın yaratıcı, koruyucu ve yönlendirici gücünü temsil etmektedir. Kuşaklar arasında fiziksel ve sembolik olarak babalık: Babanın, çocuk üzerindeki otoritesini ve adın aktarılmasını kapsamaktadır. Oğullar, babalarını kendi sosyal kimliklerini ve kendi bireyselliklerini oluşturmak için kullanırlar. Fried Düşlerin Yorumuyla birlikte psikanalizin babası olmuştur. Babalık bireyin kendi çocuğuyla birlikte ölümsüzlük

⁵¹ Therese Benedek, George C. Ham , Fred P. Robbins , Boris B. Rubenstein , Some Emotional Factors in Infertility, *Psychosomatic Medicine* 15, 1953.

⁵² **Büyük Türkçe Sözlük**, A.g.e.

⁵³ Alberto Eiguer, Ergenin Ailesi ve Ataları, Psikanaliz ve Aile, *Psikanaliz Yazıları*, 15, 2007.

⁵⁴ Therese Benedek, Infertility as a Psychosomatic Defense, *Fertility & Sterility*, Vol 3, 1952

arzusunu gidermekte aynı zamanda da ölmüş olan babaya karşı ambivalansı doyurmaktadır. Babalık Ödip karmaşasından ayrılamaz. Arzunun kanununu ve kastrasyonu birbirine bağlar. Korkulan, sevilen ve koruyan baba üzerinden cinselliği yapılandırır ve kısıtlandırır. Babalık ruhsal bir yeniden yapılandırma gerektirmektedir.

Babanın kanunu Freud'un hem hastalarının analizinde hem de kendi oto-analizinde ortaya çıkan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. 1897'de Fliess'e yazdığı bir mektupta 'babanın, çocuğun bilinçdışı olarak annesiyle yatma arzusunu yasaklıyor' diyerek aslında Ödip karmaşasına bir giriş yapmaktadır. Babanın kanunu introjekte edildiğinde superego da gelişmeye başlamaktadır. Dürtülerin bastırılması, baskılanması ve yüceltilmesi, çatışmanın ortaya çıkardığı sonuçları yapısal olarak bu kanuna bağlamaktadır. Freud kısa bir süre içerisinde babanın gerçek varlığının değil de ölmüş ya da olmayan bir babanın da bu kanunu doyumak için çalıştığını keşfedecektir. Bu da onu ilkel baba mitine yönlendirecektir. Bu noktada Lacan gerçek, imgesel ve sembolik baba kavramlarıyla birlikte bu kanun ayrımlaşma ve ayrılmanın temelinde olduğunu göstermiştir.⁵⁵

Psikanalizin gelişimine bakıldığında Sigmund Freud, babaları ruhsal hayatın tam da odak noktasına yerleştirmiştir. Freud, Ferenczi ve Abraham duygusal gelişimi düzenleyen faktörün hadım edilme karmaşası etrafında yoğunlaştığını ve şekillendiğini vurgulamışlardır. Kuram temel olarak baba ve fallus odaklıdır, anneliğin ve bakım verilmenin önemi neredeyse ihmal edilmiştir. Melanie Klein, Anna Freud ve Margaret Mahler gibi kadın analistlerin kurama katkıları anne-çocuk ilişkisi üzerine odaklanmaya başlaması, 1940-1950'li yıllarda olmaktadır. Anne-çocuk ikilisi, annelik gibi konulara kayarken kuramın odak noktası da hadım edilme karmaşasından anneye bağlılık ve ayrılık ve bireyselleşme gibi konulara doğru bir evrim göstermiştir. 1960'lı yıllarda Bion, Winnicott ve Bowlby bağlanma kuramıyla erken dönem anne-çocuk ilişkisinin, bağlanmanın ruhsal gelişim ve sağlık için temel olduğunu vurgulamışlardır. Lacan babanın rolünü 'Babanın Kanunu' kuramıyla bilinçdışı yapılanmanın temelinde olduğunu vurgulayarak aslında Freud'a tekrar geri

⁵⁵ Sigmund Freud, Extracts From The Fliess Papers, Letter 71, **Pre-Psycho-Analytic Publications and Unpublished Drafts**, The Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol. I, 2001.

dönüşün yolunu açmıştır. Babayla ilgili psikanalitik düşünceler 3 temel başlık halinde gruplandırılabilir. Babanın Ödip karmaşasındaki rolü, intrapsişik bir yapı olarak baba ve çocuk gelişiminde babanın rolü.^{56,57}

Freud, Ödip Karmaşasını kendi otoanalizi sırasında keşfetmiştir ve bunun evrensel intrapsişik bir çatışma, cinsel gelişimin temel düşlemi ve duygusal gelişimin belirleyicisi olduğunu vurgulamıştır. Çalışmalarının başından itibaren temel karmaşanın Ödip Karmaşası olduğundan bahsetmesine rağmen, karmaşanın bu isimle adlandırılması 1910 yılında gerçekleşmiştir. Leonardo Da Vinci hakkında yazmış olduğu makalesinde Freud, babanın ailede olması veya olmaması durumunda kız yada erkek çocuğun annesine yönelik libidinal dürtülerini düzenlemesinde ne kadar önemli bir role sahip olduğunu vurgulamıştır. Bu libidinal dürtülerin çocuk yaklaşık 3 yaşında iken ortaya çıktığını söylemiş ve bu yaş çocuğunun karşı cinsiyetteki ebeveyniyle özel bir ilişki istediğini bu durumun da kendisini aynı cinsiyetteki ebeveynle bir rekabet ilişkisi içerisine soktuğunu yazmıştır.⁵⁸

Cinsiyet farklılıklarının önemli olduğunu vurgulayan Freud, kız ve erkek çocuklar için sonuçlarının aynı olmadığını vurgular. Çocuk cinselliği üzerine yazmış olduğu makalede, Freud her iki cinsiyetteki çocukların hem kadının hem de erkeğin yapılanmalarının farklılığını vurgulayarak kız çocuklar kastrasyonu bir gerçek olarak algılarken, erkek penisi olduğuna inandıklarını savunmuştur 1920’de çocuk cinselliği üzerine olan kuramını yeniden gözden geçirir. Oral ve anal organizasyonların yanına bir de üçüncü bir dönem olan fallik dönemi ekler. Bu dönemde çocuk her iki cinsiyet için tek bir cinsel organın olduğunu, erkek cinsel organının önemli olduğunu fakat bunun phallus diye nitelendirilmesi gerekliliğini öne sürer. Fallik dönemin öneminin kastrasyon tehdidi ile bastırıldığını öne sürer. Aynı makalede kız ve erkek çocuklar için ruhsal çocuklar bunun olabilme olasılığının korkusunu kabul ederler. Erkek çocukta kastrasyon tehdidi Ödip karmaşasını sonlandırırken kız çocukta kastrasyon Ödip karmaşasını başlatır. Kadın cinselliği isimli makalesinde pre-oedipal dönemin

⁵⁶ Judith Trowell, Alicia Etchegoyen, **The Importance of Fathers**, A Psychoanalytic Re-Evaluation, Brunner-Routledge, 2002.

⁵⁷ Dorothea Kay Stone, **The Forgotten parent**: The father’s contribution to the infant’s development during the pre-oedipal years, Auckland University of Technology, 2008.

⁵⁸ Sigmund Freud, **A Special Type of Choice of Object Made By Men** (Contributions to the Psychology of Love I), The Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol. XI, 2001.

her iki cinsiyet için önemli olduğunu keşfeder. Freud, yazılarında babanın olumlu yönü üzerinden çok korkulan, kastre eden baba üzerinde durmuştur. Özellikle Pre-oedipal babayla ilgili rolleri belirleyen, Freud'un kuramında pre-oedipal baba aşk ve özdeşimin erken nesnesi, benlik ideali, bilgi, kıskanılan nesne, tanrısal güçlü tümgüçlü birey, koruyucu ve kastratif otorite figürü olarak anlatılmıştır. Bunların yanısıra Freud babaya bakım veren kişi rolünü de anneye de destek olan kişi rolünü vermiştir. Özellikle Küçük Hans vakasında Freud, 'çocukta duygu çatışmasına yol açan onun şimdi, bir rakip olarak nefret ettiği, ama bir zamanlar sevdiği ve yine de sevmesi gerekli, kendisine örnek, oyun arkadaşı ve ilk yıllarda bakıcı olan babanın durumu budur' diyerek babanın sadece olumsuz özdeşim kurulan kişi değil, olumlu özdeşim kurulan ve hatta bakım veren kişi olarak görüldüğünü de ifade etmiştir.⁵⁹

Melenie Klein çocuğun annenin bedeni veya rahmiyle kurmuş olduğu ilk ilişki üzerine yoğunlaşır. Anne çocuk arasında ilk aylarda gelişen ikili ilişki, pregenital dönemde Ödip karmaşası ve üstbenlik gelişiminden bahseder. Klein Ödip karmaşasının süttten kesmeyle birlikte başladığını iddia eder. Klein'in düşüncesine göre Ödip karmaşası annenin bedeninden ve içeriklerinden tetiklenerek ortaya çıkar. Libido gelişiminin anal-sadistik döneminde yaklaşık 2 yaş civarında, kız ve erkek çocuklar annenin bedenine ve içeriklerine ilgi duymaya başlarlar, başlangıçta atıklar, daha sonra kısmi objeler olarak, bebekler, göğüs ve penis gibi farklılaşırlar. Bu dönemdeki çocuk annenin bedeninin zenginliklerle dolu olduğunu düşlemler ve onunla özdeşim kurar. Ödip karmaşasının bir kısmında çocuğun babanın penisinin annenin bedeninin içerisinde olduğunu düşlemleridir. Erkek çocuk babanın penisini yok etmek ister böylece annenin bedenine sahip olabilir. Kız çocuk da babanın penisine sahip olabilmek için annenin bedeniyle özdeşim kurar. Bu birleşmiş ebeveysel figür – annenin babanın penisinin sürekli içinde olması düşlemi- her iki cinsiyet için de endişe kaynağıdır. Klein'a göre Ödip karmaşasının pregenital dönemi anne merkezlidir. Bu dönemde babayla olan ilişki hem kız hem erkek çocuk için anneye sahip olduğu için kıskançlık, rekabet içermektedir.^{60,61}

⁵⁹ Sigmund Freud, **Psikanaliz Ve Uygulama**, Say Yayınları, 1991.

⁶⁰ Judith Trowell, Alicia Etchegoyen, **The Importance of Fathers**, A Psychoanalytic Re-Evaluation, Brunner-Routledge, 2002.

⁶¹ Dorothea Kay Stone, **The Forgotten parent**: The father's contribution to the infant's development during the pre-oedipal years, Auckland university of Technology, 2008.

Bion Ödip karmaşasını iki farklı yönde genişletir. Birincisi mitteki Sphinx'in önemi ki bu insanoğlunun kendi hakkındaki merakını simgelemesi ve ikincisi de insanoğlunun bütün kibiriyle ne pahasına olursa olsun gerçeği araması. Ödip miti psişik gerçeklikteki bilginin kaynağıdır. Bu bilgi çocuğa ebeveynleri arasındaki ilişkiyi anlamasına yardımcı olup gerçekliğe uyumunu sağlar. Eğer bu gerçekle başedilemezse haset, açgözlülük ve sadisim ortaya çıkar ve ebeveynlere karşı yıkıcılık oluşur. Bion psikotik ve ciddi sınır patoloji vakalarında içsel bir Oedipal çiftin olmadığını bulmuş ve bu durum da deneyimlerden öğrenme ve düşünce kapasitelerini bozmuştur.^{62,63}

Winnicott'un psikanalize katkısı çocuk gelişimi alanında daha yoğundur. Bebek ve annesel bakım birliktedir ve bir bütün oluştururlar demektir. Winnicott yeterince iyi anne kavramından bahsederken anne ve çocuğu bir arada tutan kişinin baba olduğunu vurgular. Yani annenin yeterince iyi bir anne olmasının koşulu babanın her ikisini de kapsayan olması yolundan geçmektedir. Klein gibi Winnicott'un kurama katkısı anne merkezlidir. Bebek hayatta kalabilmek için annenin ilgisi ve sevgisine bağımlıdır. Anne de bebeğe ilgi ve sevgi verebilmek için babaya ve babanın desteğine ihtiyaç duymaktadır.

Psikanalitik kuramda Lacan ile birlikte Freud'a bir geri dönüş yaşanmıştır. Lacan ve Freud arasında temel farklılıklar bulunmaktadır. Lacan'a göre bilinçdışı dil gibi yapılanmaktadır ve baba dil sisteminin kanununu baba belirlemektedir. Bu kanunla birlikte anne ve çocuk arasındaki yanılsamalı birlikteliği baba ayırmaktadır. Dil, Ben ve Ötekini ayırandır demektir.^{64,65}

Lacan'a göre düşünmeyi sağlayan, dili oluşturan ve bunu da simgesel düzeni ortaya çıkararak yapan babanın adıdır. Babanın kim olduğuna yönelik şüphe yararlı bir şüphedir, ve Ödipal öznde düşünceye yol açar ve baba bir şüphe nesnesi olarak düşünceyi zorunlu kılar.⁶⁶ Babanın adını koyan ise annedir çünkü annenin düşlemi sayesinde baba, babalık işlevini yerine getirebilir, babanın kabul görebilmesi için annenin, kendi ve çocuk arasına onu bir üçüncü olarak adlandırması gerekmektedir.

⁶² Judith Trowell, Alicia Etchegoyen, A.e.

⁶³ Dorothea Kay Stone, A.e.

⁶⁴ Talat Parman, **Babalar, Mahrem Yabancılar**, Psikanalitik Denemeler, Bağlam Yayınları, 2004.

⁶⁵ Judith Trowell, Alicia Etchegoyen, A.g.e.

⁶⁶ Dorothea Kay Stone, A.g.e.

Babalık işlevi yasanın aktarımını sağlamaktadır. Yasanın aktarımı kültürel yani grubun yarası, hukuki çatı, soyzinciri ve akrabalık ilişkileri bakımından ensest yasağıdır. Baba oğula hem anne hem de baba ile olan ensest yasağını getirmektedir. Babalık işlevinin diğeri bir unsuru olan ise soyzinciri oluşturma ve döllemedir. Oğlun kendisinin de dölleyici olmaya hak kazanmasıyla, dölleme ve soyzinciri ilişkisi baba-oğul ilişkisini yeniden ortaya koyacaktır. Böylece oğula yasakları çiğnemedi babası gibi olma hakkı tanınacaktır.

Bernard Penot çocuğa karşı babalık rolü oynayan ile dölleyen erkek işlevinin birbirinden ayrıldığını söylemektedir. Babalık işlevi bir tür toplumsal- simgesel işlev olarak tanımlanmaktadır. Ancak babalık işlevinin karmaşık bir işlev olduğu kabul edilmekte ve açıklayabilmek için yine Lacan'ın tarifine dönmek gerekmektedir. Gerçek düzlem, imgesel düzlem ve simgesel düzlem. Simgesel baba aslında bir kimliğin kaynağını göstermektedir ve gerçek simgesel baba ölü babadır, yani baba veya anne ailesinden bir atadır. İmgesel baba ise, herkesin düşlemlerinde ortaya çıkan ruhsal bir imgedir, iyilik ve güvenlik sağladığı varsayılan idealize edilmiş bir tasarımdır. Gerçek baba ise fiziksel boyutta müdehale biçimiyle kendini gösterir yani anne ve çocuk arasındaki ayrımı sağlayan kişidir.⁶⁷

Feminist kuramın gelişimiyle birlikte toplumsal yapı da değişiklikler göstermiştir. Sadece feminist kuram değil yapay üreme teknolojileri, aile yapısındaki değişimlerle birlikte tek ebeveynli ailelerin oluşması, boşanmanın daha kabul edilebilir süreç olarak kabul edilmesi babaların çocuk gelişimdeki yeri konusunda kuramlarda da değişikliklere yol açmıştır. Günümüzde babalar döllemeden itibaren başlayan süreçte çocukların yanında olmayabiliyorlar. Diğer taraftan yapay üreme teknolojileriyle birlikte bekar anneler de çocuk sahibi olabilmekte, taşıyıcı annelik veya homoseksüel çiftlerin çocuk sahibi olabilmelerinden dolayı gerçekte olmayan babalar özellikle psikanalitik teorinin ilgisini çekmektedir. Bunun yanı sıra psikanalitik kuram incelendiğinde bu konuda yapılan çok fazla araştırma ve literatür de bulunmamaktadır. Psikanalitik kurama göre gerçek babanın fiziksel veya duygusal olarak olmadığı durumlarda bile her zaman babanın içsel bir resmi veya tasarımı bulunmaktadır. Baba içsel dünyada bir obje olarak var olmaktadır.

⁶⁷ Bernard Penot, Bir Psikanalistin Bugün Babalık İşlevi Üzerine Söyleyebileceği Ne Olabilir?, Yalnızlık, **Psikanaliz Yazıları** 3, Bağlam Yayınları, 2001.

İntrapsişik babanın oluşumu çok karmaşık bir süreçtir ve doğuştan var olan bilgilere dayanılarak çocuk tarafından oluşturulur. Bu intrapsişik babanın oluşumunda annenin gerçek babayla ilişkisi, annenin içselleştirdiği baba ve çocuğun babayla gerçek ilişkisi önemli rolleri paylaşırlar.⁶⁸ Birçok yazar annenin nesne ilişkilerinde ilk temel kişi olduğunu vurgularken Gaddini'nin bakış açısı biraz farklılık göstererek babanın dış dünyadan gelen ilk nesne olduğunu söyler. Anneyle kurulan nesne ilişkilerinde anne ve çocuk arasındaki ilişki çocuğun anneyle kendini bir bütün olmasından dolayı ilktir fakat baba dış dünyadan çocuğun içsel dünyasına giren ilk kişidir. Ve baba aslında dış dünyayla kurulan ilk nesne ilişkilerini de sembolize eder. Gaddini bu görüşü dile getirirken babanın da ikinci olduğunu ve annenin tasarımının çocukta oluşumundan birkaç hafta sonra oluştuğunu da kabul eder.⁶⁹

Freud ve Klein, babanın penisiyle ilgili doğuştan var olan bir bilgiye sahip olduğunu varsayarlar. Daha sonra gelen psikanalistler de meme, penis ve ebeveysel çiftin bilgisinin bilgisinin çocukta önceden var olması babanın tanınması ve bununla birlikte çocuğun babayla olan deneyimi de babanın intrapsişik olarak oluşmasına neden olur derler.^{70,71}

Dauids içselleştirilmiş anne ve içselleştirilmiş babanın iki ayrı obje olduğunu savunur. İçselleştirilmiş anne bakım veren, rahatlatan bebeğin ihtiyaçlarını karşılarken baba bebeğin hazzı ertelemesi için gereken sınırın oluşmasında ve gerçeği değerlendirmesinde önemlidir. Baba, anne ve çocuk arasında konumlanır.

Julia Kristeva'nın imgesel baba konusundaki görüşleri ise annenin aşkı için ayna, çocuğun döllenmesiyle ilgili ilişkiler ve annenin rahmiyle olan ilişkilerle bağlantılıdır doğrultusundadır. İmgesel baba çocuğa sembolik düzeye geçmesi için gereken desteği sunar. Bu annenin bedeninden, annenin arzusuna ve annenin aşkına bir harekettir.⁷²

Bu tezin araştırdığı konudan dolayı şu önemli soru akla geliyor. 'İntrapsişik baba gerçek baba mı olmalıdır?' Izzard ve Barden annenin kendi babasıyla olan ilişkisi ve

⁶⁸ Judith Trowell, Alicia Etchegoyen, A.g.e.

⁶⁹ Dorothea Kay Stone, A.g.e.

⁷⁰ Judith Trowell, Alicia Etchegoyen, A.g.e.

⁷¹ Dorothea Kay Stone, A.g.e.

⁷² Kelly Oliver, Review: Kristeva's Imaginary Father and The Crisis in the Paternal Function, *Diacritics*, Vol, 21, No 2-3, *A Feminist Miscellany*, 1991.

ruhsal dünyanın erkeksi kısmı bebeğe babanın rolünü aktarır demektir. Bu görüşe ek olarak McDougall annenin bir üçüncünün olması ve olmaması durumunda da bebeği taşıdığını söylemektedir. Bu görüşü destekler nitelikteki gözlemler II. Dünya Savaşı sırasında çocuk evlerinde yapılan araştırmalarda ortaya konmuştur. Bu araştırmalarda gerçek babanın olmadığı durumlarda bile çocukların çocukların babayı içselleştirdikleri görülmüştür. Babalarını hiç görmeyen çocuklar bile babanın bir imgesini düşlemleyebiliyorlardı. Bu nedenlerden ötürü Davids bir çocuğun erken çocukluk dönemini içselleştirilmiş bir baba olmadan geçmesinin mümkün olamayacağını vurguluyor. Bu noktada normal gelişim için bu söylenebilirirken Limentani'nin vajina adam tezi sorgulanmalıdır.^{73,74} Limentani cinsel sapkınlıklar yani psikopatoloji konusunda yapmış olduğu bu katkı aktarım materyalinde babanın yokluğu idi. Chasseguet-Smirgel cinsel sapkınların kuşaklar arası farkı inkar ettiklerini ve babanın rolünü küçümsediklerini vurgulamıştır. Kendilerini annenin arzusunun nesnesi olarak görmektedirler.

Lacan da bu noktada içselleştirilmiş bir babanın olmamasının psikoza neden olduğunu vurguladığını unutmamak gerekmektedir. Limenati'ye geri dönecek olursak vajina adamın bulduğu çözüm homoseksüelliğe karşı bir savunma değil, bir kadınla kurulan özdeşimin yarattığı ilkel kaygı durumuna çözümdür. Yani vajina adam babanın fiziksel olarak olmadığı, anne-bebek ilişkisine geri döner ya da o noktada kalır demektir. 'Vajina adam' kavramında bu kastrasyon karmaşası ve sembolik bir baba figürü yoktur. 'Vajina adam' olarak tanımlanan erkekler kadınla özdeşleşme ile işlevsellik gösterirler, sınırları yoktur, benlik imgeleri zayıftır, altta yatan temel intikam ve kıskançlık duyguları vardır.⁷⁵

Babanın çocuk gelişimi konusundaki yeri genellikle taciz başlığı altında incelenmiştir. Yakın tarihte ise babanın aile içerisindeki yeri daha olumlu yönleriyle incelenmeye başlanmıştır. Samuels anne ve babanın işlevlerinin farklılıklar içermesiyle birlikte anne ve babanın mutlaka cinsiyete bağlı iki farklı kişi olması gerektiği görüşünden uzakta durur. Ebeveyinsel çift temel bir kavramdır. Babanın bakım veren anneye olan duygusal desteği ve kapsayan rolü ön plana çıkmıştır. Son

⁷³ Judith Trowell, Alicia Etchegoyen, A.g.e.

⁷⁴ Dorothea Kay Stone, A.g.e.

⁷⁵ Judith Trowell, Alicia Etchegoyen, A.g.e.

dönemlerde babanın çocuk gelişimindeki yeri daha çok anne-bebek ikilisinin dışındaki ve bu ikiliyi destekleyen üçüncü kişi olarak görülmektedir. Babanın bir üçüncü kişi olarak varlığı çocuğun kendi kimliğinin farkında olmasını sağlayan bir unsur olarak göze çarpmaktadır. Kendi kimliğini sorgulama ve oluşturma erken çocukluk döneminde başlayıp devam eden bir süreçtir ve ergenlik döneminde Oedipal üçlü ergen tarafından tekrar çalışmaya başlanır. Bu dönemde olmayan babaların ergenin kimlik gelişiminde neden olacağı çalkantılar çalışılmaktadır.^{76,77} Bu tezde daha çok pre-ödüpal dönemdeki baba figürü üzerinde durulacaktır.

2.2. Psikanalizde Baba- Oğul İlişkisi

Psikanalizde baba-oğul ilişkisine kısaca bakacak olursak babanın erkek çocuğun hem cins kimliği hem de cinsiyet kimliğinin oluşumunda önemli bir rol oynar. Söz konusu olan baba Ödipal karmaşada anne-baba-çocuk üçlemesi içerisindeki enstest ve öldürmeye yasak koyan korkulan babadır. Ödipus öncesi dönemde ise baba ve oğul arasındaki ilişki daha farklıdır. Bu erken dönemde annenin varlığı beden bütünlüğünün oluşması için ne kadar vazgeçilmezse, babanın varlığı da dış tehlikelere karşı çocuğu korumaktadır. Ayrılma özerkleşme dönemine girilmesiyle çocuğun anneye olan fiziksel bağımlılığı azalmakta iken baba bu süreci kolaylaştırıcı etki yapmaktadır. Anneye olan simbiyotik ilişki kendini babayla olan idealizasyon ilişkine bırakır. Amerikalı Psikanalist Peter Blos, çocukluk döneminde babayla kurulan ilişkiden ve onun koruyucu varlığından yeterince kopamamanın çocukluktan erişkinliğe geçişte ortaya çıkan sorunların incelenmesindeki önemini vurgular. Baba- oğul arasındaki ilişki soyzinciri içerisinde değerlendirmek gerekmektedir. Soyzinciri ilişkileri ile karşılıklı bir tanınma, tasarımlanma, adlandırma ve arzu ilişkisi içinde babanın oğlu, oğlun da babayı yarattığı bir süreç tanımlanır.⁷⁸

Peki ya Berman tarafından kavramlaştırılan 'Generative Dyad', dölleyici ikili kavramı kısırlık söz konusu olduğunda ne durumdadır? Çünkü kısırlıkta dölleyen ve döllenen ikilinin arasına dönör ve doktor da girmektedir. Yani burda bir ikiliden

⁷⁶ Dorothea Kay Stone, A.g.e.

⁷⁷ Judith Trowell, Alicia Etchegoyen, A.g.e.

⁷⁸ Talat Parman, Erkek Olmak Ya Da Üçün Üçü Olmak: Ödip Öncesi Dönemde Ergenliğin Sonuna Kadar Baba Oğul İlişkisi, **Psikanalitik Denemeler**, Bağlam Yayınları, 2004.

bahsetmek biraz güç değil midir? Herkesin bir biyolojik babası vardır. Peki ya düşünledeki babalar?⁷⁹

2.3. Psikanalitik Kuramda Babalık ve Kuşaklararası İleti

Serge Tisseron Sırların Hastalıklı İletimi adlı yazısında ‘3. kuşaktan sonra, sır, çok uç olgular dışında, kişinin bütüncül kişiliğini belirlemek için kullanılan tutumlar bütünü içinde erimeye eğilim gösterir. Ama ciddi olgularda, soy zincirinin yarıda kaldığı bile olabilir. Bir aile sırrın çocuklarda yarattığı etkiler, zekâ gerilikleri, ruhsal yetersizlikler, ama aynı zamanda yapıta karşı özel bir yatırım gibi üreme görevini engelleyebilirler. Böylece bazı soylar görünür bir neden olmadan yok olurlar’ der. Kısırlık tanısı almış kadın ve erkeklerin sakladıkları ve onlara kuşaklararası iletilen ve soy zincirlerinin kopmasına neden olan bu patolojik sırları nedir?⁸⁰

Diğer bir taraftan da kısırlık tanısı almış erkekler ve kadınlar için Lampl-De Groot, Ödipal dönemin erişkin aşk yaşamının da belirleyicisi olduğunu söyler. ‘Eğer bu dönem normal gelişimle geçilirse, erkek erkeksi bir tarzda bir kadını sevebilir ve onu dölleyebilir. Bir kadın da kadınsı bir tarzda bir erkeği sevebilir ve ondan çocuk yapabilir’. Kuşaklararası ileti erkeksiliğin ve kadınsılığın yada anne babalığın aktarımındaki bir eksiklikten bahsetmek mümkündür.⁸¹

2.4. Erkek Çocuğa Babalığın Aktarımı

Psikanaliz Sözlüğünde baba kelimesine bakıldığında bizi yönlendirdiği yer Ödip Karmaşası oluyor. Ödip Karmaşası çocuğun ebeveynlerine karşı duyduğu düşmanca ve aşk dolu ilişkiyi tanımlamaktadır. Oedipus’un hikayesinde olduğu gibi olumlu durumunda, aynı cinsiyetteki ebeveyni öldürme arzusu ve karşı cinsteki ebeveynine duyulan cinsel arzudur. Olumsuz durumunda ise aynı cinsiyetteki

⁷⁹ Emanuel Berman, Sandor, Gizella, Elma: A Biographical Journey, *International Journal of Psychoanalysis*, 85, 2004.

⁸⁰ Serge Tisseron, Sırların Hastalıklı İletimi, *Psikanaliz Buluşmaları*, 4, Kuşaklararası İletim, Bağlam Yayınları, 2009.

⁸¹ Vehbi Keser, Erkek Kadın, *Psikanaliz Buluşmaları*, 2, Kadınlık, Bağlam Yayınları, 2007.

ebeveyne duyulan aşk ve karşı cinsiyetteki ebeveyine duyulan kıskançlık yüklü nefret duygularını içermektedir.⁸²

Freud'a göre Ödip karmaşasının en yoğun olarak yaşandığı dönem 3 ile 5 yaşları arasında yani fallik dönemde olmaktadır. Şiddetinin azalması çocuğun artık gizlilik dönemine girdiğinin bir göstergesidir. Puberteyle birlikte bu karmaşa yeniden gözden geçirilip obje seçimleri yapılmaktadır. Ödip karmaşası kişiliğin yapılanmasında ve arzunun yönünün belirlenmesinde temel rolü oynamaktadır.⁸³

Psikoanaliz Ödip karmaşasını, psikopatolojinin oluşumunda temel eksene oturtmaktadır. Her bir psikopatoloji türünü tanımlamakta ise Ödip karmaşasının görüntümleri ve çözümleri yer almaktadır. Psikanalitik antropoloji tam olarak yapılanmamış ailelerde bile.

Ödip karmaşasının üçgen yapısını bulmaya çalışır, çünkü psikanalize göre Ödip karmaşası evrenseldir. Freud'un Ödip karmaşasının keşfi 1910 yılından önceye dayanmaktadır. Freud Ödip karmaşasını kendi kişisel analizi sırasında annesine duyduğu arzu ve babasına duyduğu çelişkili duygularından bahsetmektedir. Ödip karmaşası ilk olarak basit veya olumlu versiyonuyla yani mitolojide olduğu haliyle karşımıza çıkmaktadır. Fakat Freud bunun bir basitleştirme olduğunu vurgulayarak gerçek deneyimin daha karmaşık bir şekilde ortaya çıktığını belirtmiştir. Şöyle ifade eder 'çocuk çok erken bir yaşta anne memesinden yola çıkan ve bağlanma tipinde bir nesne seçiminin prototip olan, annesine yönelik bir nesne yatırımı geliştirir, babasıyla da onunla özdeşleşme yoluyla hesaplaşır. Bu iki ilişki bir süre yan yana ilerler, ta ki çocuk anneye karşı cinsel istekleri güçlenip, babanın bu istekler önünde bir engel olduğunun algılanmasıyla yani Ödip karmaşası ortaya çıkıncaya kadar. O zaman baba özdeşleşmesi düşmanca bir renk kazanır ve onun annenin hayatındaki yerini alabilmek için babayı ortadan kaldırma dileğine döner. O andan başlayarak babayla ilişkiler çift-değerlidir. En başından beri varolan çift-değerlilik görünür hale gelmiş gibidir. Babaya karşı çift-değerli tutum ve anneye karşı sevgi dolu nesne ilişkisi, oğlan çocuğu için basit, olumlu Ödip karmaşasının

⁸² Laplanche, J., Pontalis, J.B. , **The Language of Psychoanalysis**, The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis, 1973.

⁸³ Sigmund Freud, **Three Essays on Sexuality**, The Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol. VII, 2001.

içeriğini oluşturur.’⁸⁴ Daha derin bir araştırma ise olumlu ve olumsuz olmak üzere iki türlü olan ve çocukta bulunan çift-cinsellikten kaynaklanan bütünsel Ödip karmaşasını ortaya koyar; yani oğlan çocuğu yalnız babasına karşı çift-değerli bir tutum alıp buna uygun olarak da annesine sevgi dolu bir nesne seçimi göstermemekte, tersine aynı zamanda kız çocuğu gibi davranarak, babasına sevgi dolu kadınsı bir yaklaşım ve buna koşut olarak da annesine kıskanç- düşmanca bir tutum göstermektedir. Nevrotiklerin bütünsel bir Ödip karmaşası bulunduğunu varsayar. Ödip karmaşasının ortadan kalkmasıyla, içinde dört yöneliş bir anne özdeşleşmesi, bir de baba özdeşleşmesi ortaya çıkartacak şekilde gruplaşır, baba özdeşleşmesi, olumlu karmaşanın anneye yönelik nesne ilişkisini muhafaza ederken, olumsuz karmaşaya ait olan babaya yönelik nesne ilişkisini ortadan kaldırır. Aynı şey gerekli değişiklikler yapılarak anne özdeşleşmesi için de söylenebilir. Bir bireyde bu iki özdeşleşmenin farklı şiddetlerde belirlenmesi, bu bireyde iki cinsel yönelimden hangisinin ağır bastığını ifade edecektir. Benlik herhalde bu değişim, benin öbür içeriklerine karşı bir benlik ideali yada üstbenlik olarak ortaya çıkar. Üstbenin ben ile ilişkisi böyle baba gibi olmalısının yanısıra böyle baba gibi olamazsın yasağını da içerir. Yani babanın her yaptığını yapamazsın bazıları onun ayrıcalığı olarak kalmalıdır. Ebeveyn özellikle de baba Ödip dileklerinin gerçekleşmesine bir engel olarak gördüğünden, bebeksi ben aynı engeli kendi içinde oluşturarak kendisini güçlendirir. Üstben babanın özelliklerini korur ve Ödip karmaşası ne denli güçlü ise, otoritenin, din eğitiminin, derslerin etkileriyle bastırılması ne denli çabuk olduysa, üstben de sonradan vicdan ya da bilinçdışı suçluluk duyguları halinde benlik üzerinde o kadar şiddetle egemen olacaktır. Üst benlik Ödip karmaşasının mirasçısıdır. Benlik ve ideal arasındaki çatışmaların, gerçek olanla ruhsal olan arasındaki, dış ve iç dünya arasındaki zıtlıkları yansıttığını söyleyebiliriz.^{85,86}

Erkek hastaların ruhsal dünyalarında babaların önemi çok büyüktür ve bu önem onların babalıkla ilgili duygularını da geliştirmektedir. Erkeklerden beklenen aile ağacını devam ettirmeleridir ve bu da kendi soyadlarını aktaracak bir kuşakla ancak

⁸⁴ Sigmund Freud, **Haz İlkesinin Ötesinde Ben Ve İd**, Metis Yayınları, 2001.

⁸⁵ Laplanche, J., Pontalis, J.B. , A.g.e

⁸⁶ Sigmund Freud, A.g.e

olabilir. Babalar bu kadar önemli kişilerken babalık psikanalitik literatür içerisinde çok fazla açıklanmamıştır. Bu yüzden Lacan babanın adı kanunuyla bize önemli bilgiler vermektedir. Lacan babanın adı kavramını geliştirmiştir. Babanın adı düşüncenin ve simgesel düzenin anahtarıdır. Lacan'a göre dili oluşturan ve bunu da simgesel düzeni ortaya çıkararak yapan babanın adıdır, babanın anne tarafından adlandırılmasıdır. Babanın adını koyan annedir çünkü annenin düşlemi sayesinde baba, babalık işlevini yerine getirebilir, babanın kabul görebilmesi için annenin, kendi ve çocuk arasına onu bir üçüncü olarak adlandırması gerekmektedir. Lacan'a göre babalık işlevi yasanın aktarımını sağlamaktadır. Yani ensest yasağı. Ensest yasağı oğlu anneye aynı zamandada babayı oğluna yasaklamaktadır. Babalık işlevinin diğer bir unsuru da soyzinciri oluşturma ve döllemedir. Oğlun kendisi gibi dölleyici olmaya hak kazanması, dölleme ve soyzinciri ilişkisi baba-oğlu ilişkisini yeniden ortaya koyacaktır. Yani oğluna yasakları çiğnemenin babası gibi olmanın yolu açılacaktır.⁸⁷ Peki kısırlık tanısı almış erkeklerin yani dölleme işlevini yerine getiremeyen bu erkeklerin babanın adı veya babalık işleviyle ilgili kuşaklar arası iletideki eksiklikleri nasıl açıklanabilir. Anne tarafından babanın adı konulamamış veya baba babalık işlevini aktaramamış olabilir mi?

2.5. Erkek Çocukta Çocuk Arzusunun Gelişimi

Brunswick (1940) kız ve erkek çocukların tümünde Ödip öncesi dönemlerde başlayan çocuk arzusu olduğundan bahsetmiştir.⁸⁸

Jacobson (1950) erkek çocuklarda çocuk arzusunun gelişiminin Ödip öncesi dönemlere rast geldiğini vurgulamıştır. Başlangıçta kız ve erkek çocuklar için benzer gelişen çocuk arzusunun erkek çocukta cinsiyetler arası farkın keşfiyle değişime uğramaktadır. Kastrasyon karmaşası kız ve erkek çocukların düşlemlerinde farklılıklara yol açmaktadır. Erkek çocuklarda vajinanın keşfi, kastrasyon karmaşasını harekete geçirecek ve baba ile olan fallik özdeşime neden olacaktır. Brunswick'e göre erkek çocuk bebek büyütme düşleminden vazgeçecektir. Ödipal düşlemler içerisinde annesinden çocuk sahibi olma düşleminden ve kadınsı gebelikten vazgeçmesi normal gelişim için önemli adımlardır. Bu dönemde iki

⁸⁷ Talat Parman, Babalar, Mahrem Yabancılar, **Psikanalitik Denemeler**, Bağlam Yayınları, 2004.

⁸⁸ Mack-Brunswick, R., The Pre-oedipal Phase of the libido Development, **Psychoanalytic Quarterly**, IX, 1940

önemli deneyim olan kastrasyon karmaşası ve yeni bir bebeğin doğumu önemli rol oynamaktadır.⁸⁹

Manninen (1993) ‘tam bir erkek olma arzusu mümkün müdür?’ sorusunu sorarak erkekteki çocuk arzusuna farklı bir bakış açısı getirmektedir. Bir erkek için annelik babalık olmadan var olamaz demektir. Bir erkek kendi kadınına bir bebek yaparak onu anne yapmaktadır. Kadını anne yapmak erkeğe onu hem kadın hem de anne olarak tatmin olmasını sağlamaktadır. Bir erkeğin karısını hamile bırakması hem kadında hem de erkekte narsisistik bir bütünlük sağlayacaktır. Bu aynı zamanda erkeğe tümgüçlülük olarak da doyum getirecektir. O yeni bir hayat üretmiştir. Bir çocuğun olması temel üçlemeyi oluşturmaktadır. Anne-baba-çocuk üçgeni bu üçgeni oluşturan herkes için narsisistik bir doyumdur. Bir çocuğun olması anne-çocuk simbiyotik ilişkisini oluşturan ve destekleyen olarak erkeğe onun bir hayat üretmedeki yeterliliğinin ve erkeksiliğinin kanıtı olacaktır. Babanın oğluyla olan ilişkisi kızıyla olan ilişkisinden farklılıklar göstermektedir. Erkeklerin doğacak çocuğun cinsiyeti konusunda besledikleri umutlar genellikle erkek çocuk üzerine yoğunlaşmıştır. Erkekler erkek çocuk isterler. Erkekler için erkek çocuk kendilerinin fiziksel devamlılıklarını, erkeksiliklerini ve muhtemel gelecek kuşakların da sembolü olarak düşlemlenmektedir. Yani erkek için erkek çocuk ölümsüzlüğün sembolüdür.⁹⁰

⁸⁹ Jacobson, E., Development of the Wish for a child in Boys, *Psychoanalytic Studies of Child*, Vol: 5, 1950

⁹⁰ Manninen, V., For the Sake of Eternity, *Scand. Psychoanal. Rev.*, Vol:16, 1993

3. PSİKANALİTİK KURAMA GÖRE GEBELİK, KADIN KISIRLIĞI, ERKEK KISIRLIĞI VE TEDAVİLER

3.1. Psikanalitik Kurama Göre Gebelik

Freud üreme ve gebelikle ilgili olarak sadece kısa bir giriş yapmıştır. Freud'a göre üreme 'İnsanlardaki cinsel hayat bir bireyin karşı cinsten bir bireyle olan cinsel ilişkisidir' demektir. İnsan yaşantısındaki cinselliğin önemi hakkında ise çocuk arzusu kadınlar için ise penisin yerine geçendir, kadınların çocuk arzusu aslında bir tamir ve tamamlanmadır demektir.⁹¹ Anüs bu dönemin erotojen bölgesidir ve ilk evredeki haz dışkılamaya bağlanır. Bu dönemdeki düşlem ise anal çocuk düşlemidir. Fallik evreden vajinal evreye geçiş kadınlar için en zor dönemdir. Klitoris gelişim dönemi içerisinde önemli bir yer tutarken saklı olan vajinanın bir rolü yoktur. Puberte dönemine gelindiğinde adet kanamaları biyolojik ve psikolojik kastratif bir yara olarak aynı zamanda da olmayan bir gebeliğin hayal kırıklığı olarak karşımıza çıkar. Libidonun vajinaya bağlanması iki kaynaktan hareketle gelişir. Libido bütün bedenden geri çekilir. Kadının memesi çocuk için bütün hazzın kaynağıdır ve libido bütün beden olarak bu organa yüklenmiştir. Vajina da penisin uyarılmasıyla haz duyarak libido bütün bedene yatırılmıştır. İkinci kaynak ise klitoris erkesi fonksiyonunu bırakır. Klitoris gelişim evrelerinin başlangıcında babasal penisle özdeşleşirken, şimdi vajina bu rolü üstlenecektir ve eşin penisıyla özdeşleşecektir. Bu bileşen dürtüler kendilerini cinsel işlev, gebelik ve doğurmayla gösterecektir. Vajina sadece penise eşdeğer olmakla kalmayacak aynı zamanda çocuğu da simgeler olacaktır. Hazzın klitoristen vajinaya kayması narsistik libidonun bütün bedende yaşanması kadın olunması demek olacaktır.⁹²

Bibring, gebelik döneminin, puberte veya menapoz gibi somatik ve psikolojik krizleri içeren bir dönemdir. Bu krizler önemli gelişimsel evreleri kapsamaktadır ve her birinin de ortak özellikleri vardır. Gebelik de tıpkı puberte ve menapozda olduğu gibi yeni ve artmış libidinal ve uyum görevleriyle bireyi yüzyüze bırakır. Bu yüzleşme bireyin geçmiş gelişim dönemlerine ait çözülmemiş çatışmaları tekrar

⁹¹ Freud S., *An Outline of Psychoanalysis*, 1940

⁹² Deutsch H., *The Psychology of women in relation to the Functions of Reproduction*, *Int. J. Psycho-Anal*, vol 6., 1925

ortaya çıkmasına neden olur. Bu çatışmaların ortaya çıkması kişilikteki dengeyi bozar. Bu krizlerin aslında psikolojik sağlıkla ilişkili olduğu bilinmektedir, çözülmemiş çatışmalar nevrotik çözümlerin ortaya çıkışını kolaylaştırır. Bibring'e göre gebelik dönemi birçok nevrotik kadında önemli duygusal problemlerin ortaya çıktığı bir dönemdir. Bunun da ötesine geçip pek çok kadın için gebeliğin önemli bir kriz dönemi olduğunu vurgulamıştır. Bu kriz döneminin de erken anne-çocuk ilişkisi üzerine önemli etkileri olduğunu vurgulamıştır.⁹³

Raphael-Leff (1996) gebelikle ilgili olarak, gebeliğin oldukça zihin karıştırıcı bir dönem olduğunu vurgular. Bebek bekleyen bir kadının kendi bedeninin içerisinde kendi köklerini tekrar yarattığını anlatır. Taşıdığı bebekle birlikte ağırlaşan bedeni, kendinden önceki tüm diğer kadınlar gibi, rahminde bir fetüsle birlikte annesinin kendine hamile olduğu zamandaki kendini de kendi bedeni içerisinde taşımaktadır. Gebe kalmış bir kadın artık hiçbir zaman tek olma yanılsamasını yaşamayacaktır. Gebe kalmış olmak onu bir taraftan soy zincirindeki diğer annelere bağlayacak diğer taraftan da göbek bağı ile gelecekteki çocuğuna bağlayacaktır. Gebelik sırasında kadınlar, kendini gebe bırakanla ilgili duygusal ilişki, bebeğin bilinçdışı tasarımı, kendi bebek beni, kendi içsel süreçlerinde arkaik imagolar, gebe kalma sürecinin ve göbek bağıının bilinçdışı tasarımları bu dönemde önem kazanmaktadır.⁹⁴

Feder (1980) gebelikten önceki dönemin önemini vurgulayarak gebelik öncesi çift değerli duygulanımlardan bahseder. Freud'dan bir alıntı yaparak 'hamile kalan genç kadın bununla mutlu olmuştur fakat rahminin içinde büyüyen bebeğin ölmesini de dilemiştir' demektedir. Gebelik öncesi dönemde her iki cinsiyetin de gebelik ve çocukla ilgili olarak bir taraftan arzusunun diğer taraftanda onun ölmesini dilemekle ilgili çift değerli duygulanımların yaşandığını ifade etmektedir. Gebelik her iki cinsiyet için de kendi hikayelerinin tekrar yazılmasıyla ilgilidir.⁹⁵

Pines (1990) kadınların gelişimsel dönemlerinin en sonuncusu olarak gebeliği vurgulamıştır. Gebe kalan bir kadın kendi annesinin kadınsı kapasiteleriyle özdeşleşmekte, aynı zamanda da ondan ayrılarak kendi cinselliğinin ve kendi

⁹³ Bibring, G.L., Some Considerations of the Psychological process in Pregnancy, Psychoanalytical Studies of Child, Vol. 14, 1959

⁹⁴ Raphael-Leff, J., Pregnancy- Procreative Process, The Placental Paradigm and Perinatal Threapy, Vol. 44, 1996

⁹⁵ Feder, L. Preconceptive Ambivalence and External reality, International Journal of Psycho-Analysis vol. 61, 1980

bedeninin de sorumluluğunu almaktadır demektedir. Pines'a göre gebelik bir kadının kendi annesiyle özdeşim kurmasının son evresidir.⁹⁶

Lester (1995), Dölllenmiş Yumurtayı Taşıyan Taşıyıcı Anne: Benlik Sınırlarının Çoklu Geçirgenliği isimli makalesinde fizyolojik rahatsızlığından dolayı gebe kalamayan bir vakanın kendi yumurta ve kocasının spermeliyle oluşturulan embryonun başka bir kadın 'taşıyıcı anne' ile olan ilişkisini ego geçirgenliğini kavramı üzerinden tartıştığı çalışmasında, taşıyıcı anne ile çocuk sahibi olan kadınların evlat edinenlere göre çocukla daha sağlıklı ilişkiler kurduklarından bahsetmiştir. Gebelik ve annelikle ilgili yaptığı yorumda ise anneliğin gelişmesi için gebelik ne kadar önemlidir sorusuna vermiş olduğu cevap ise ilginçtir. Taşıyıcı anne ile çocuk sahibi olan kadınlar, yumurta toplama ve taşıyıcı anne ile birlikte gebeliği yaşadıklarından dolayı kendi anneleriyle kurdukları ilişkilerin bile bu aktarım sürecinde tamir edildiği ve doğan çocukla kurulan ilişkinin sağlıklı olduğunu vurgulamıştır. Sonuç olarak annelik gebelik süreciyle başlamaktadır.⁹⁷

3.2. Psikanalitik Kurama Göre Kadın Kısırlığı Üzerine Yapılan Araştırmalar

Kısırlık tanısı almış kadınlar üzerinde yapılan psikanalitik tedavilerde tesbit edilen ortak noktalar cinsellik ve gebelikle ilgili bilinçdışı korku ve çatışma, kadınsı ve annelikle ilgili özdeşimleri ve üreme potansiyelini reddetme, erkek aile üyelerine karşı duyulan rekabet ve ardından gelen suçluluk, bağımlı kalmayla ilgili arzular, baba ile özdeşim, karşı duyulan haset, özürlü yada ölen erkek kardeşe duyulan haset veya düşmanlık duyguları, güvensiz birincil bağlanma olarak belirtilmiştir. Bütün bu dinamikler anneliğe karşı çifte değerli duygulanımlar yaratmaktadır.⁹⁸

Tewes H. Wischmann, Psikojenik Kısırlık: Mitler ve gerçekler isimli makalesinde psikojenik kısırlığın psikosomatik bir bozukluk olarak değerlendirilmesi gerekliliğinden bahsetmektedir. 1950'li yıllardan itibaren bilinçdışı çatışmaların

⁹⁶ Pines, D. Emotional Aspects of Infertility and its Remedies, *International Journal of Psycho-Analysis* vol. 71, 1990

⁹⁷ Lester, E.P. A Surrogate Carries A Fertilised Ovum: Multiple Crossing In Ego Boundaries, *International Journal of Psycho-Analysis* vol. 76, 1995

⁹⁸ Apfel, R.J., Keylor, R.G., Psychoanalysis and Infertility, *International Journal of Psycho-Analysis* vol. 83, 2002

özellikle açıklanamayan kısırlık vakalarında gebeliği engelleyen ya da etkileyen faktör olarak tanımlanmaya başlanmıştır.⁹⁹

Benedek et al. (1953), 6 tane kısırlık tanısı almış kadınla çalışmıştır. Bu kadınların kocalarının sperm sayıları çok düşüktü. Kadınlar anneleriyle olan çift değerli duygulanımlarını çözümlemek için psikanalitik görüşmelere yönlendirilirlerken erkekler için herhangi bir tedavi uygulanmamıştır. Çalışılan bu 6 kadından sadece biri hamile olmuştur ve sonuç da psikanalitik görüşmelere etkisi olarak değerlendirilmiştir. Benedek bu araştırmanın sonucunda şöyle bir sonuca varmıştır: Psikojenik kısırlık tanısı almış kadınlar düşük sperm sayısı olan erkekleri gebeliğe karşı bir savunma olarak bilinçdışı olarak seçmektedirler.¹⁰⁰

Sylvie Faure-Pragier, Kadın Cinselliği ve Çocuk Sahibi Olma Arzusu isimli yazısında; bir çocuk sahibi olmanın çiftin her iki üyesindeki değişik parametrelerin mutlu biçimde birleşmesini varsayar demektedir ve beden hamile kalmayı engelleyebilir diyerek devam etmektedir. Pragier Racamier'in ensestisi kavramına gönderme yaparak, kısır kadınların depresif bir çekirdek karşısında savunmacı biçimde örgütlenmiş karakter nevrozuna sahip olduklarını vurgular. Narsisik acı bilinçli olarak hissedilmez ancak bir bütün olarak ele alınan psişik işleyişe ilişkin yadsıma neden olur. Dürtüsel yaşamı da işte bu yadsıma etkiler demektedir. Andree Green'e göre ise kendini dolaylımsız dile getirmekten korkan bu patolojik durumlarda, kendiliğin idealleştirilişini tehlikeye atabilecek dürtüsellik dışavurumlarını engellemek için eksiklik ve yetersizlik duygusuna yolaçan imgenin yadsınması ve bölünmesi söz konusu olmaktadır. Yani dürtüsel yaşam bastırılmak yerine yalıtılmaktadır. Giderilmeyen çocuk sahibi olma arzusu yoksunluk duygusuyla sonuçlanacak, bu da dürtüsel şiddeti tetikleyecektir.

Dürtüsel şiddet ise çoklukla hoşgörülmediği için kısır kadınlara uygulanan tıbbi uygulamalar bu kadınlar için acil ve zorunlu oluşları daha kolay anlaşılabilir olmaktadır. Pragier kısırlık tanısı almış kadınlarla yaptığı görüşmelerde bu kadınların anneye olan bağın egemen olduğunu tesbit etmiştir. Anneye olan bağ, düşkünlüğüyle sonuçlanan bir aşkın ana nesnesidir. Annenin hoşuna gitmek için

⁹⁹ Wischmann, T. H., Psychogeniz Infertility, *Journal of Assisted Reproduction and Genetics*, Vol 20 no 12, 2003

¹⁰⁰ Benedek, T. Infertility as a psychosomatic defense, *Fertility and Sterility*, Vol. 3, 1952.

çocuk sahibi olmak gerekmektedir. Ancak bilinçdışı hayallerde çocuk onları ayırma tehlikesini de getirecektir. Annelik özellikleri nedeniyle güçlü hissedilen anne, haset dolu öfkeye yolaçan bir egemenlik sergilemektedir. Bunların yanısıra kendisi için artık hiç önemi olmayan babaya boyun eğmez görünen anne, kızının daha ilerde başka erkekleri sevmeini sağlayacak Oedipus özgü bir hareketle, babasını arzu etmesi için özdeşleşebilmesi gereken kadınlık tasarımlamasını da sunmamaktadır. Bu durumda anne, babaya gerek duymaz gibidir, çocuklarının kendilerine özgü varoluşları olduğunu kabul etmeksizin, çocuklarına tekeli biçimde yatırım yapmaktadır. Kuşaklarötesi öğelerin ortaya çıktığı bu durumda, annenin kendisi de çocuklukla benzer bir acı yaşamıştır, hiç memnun edilmeyen büyükannenin isteğinin yerini dolduramamıştır. Öte yandan, anne bir çocuk isteyen dedenin dışlayışından da acı çekmekte ve kendi kızının yatıştırmaya yeltendiği ama başaramadığı derin narsistik yaranın kaynağı olan penise haset duymaktadır. Birkaç kadın kuşağı işe karışmış ve sonuçta hamile kalmamaya varılmıştır. Bastırmanın zayıflığı, gerçekliğin yeterince yeniden elden geçirilmesinin temelinde yeralmayan kökensei hayallerin örgütlenmesini de engeller. Anne imagosunua karşı mesafe alamayan kadın hastalar, bilinçdışı eşcinselliğin birincil olduğu bir ilişki içinde kalırlar. Bilinçdışı eşcinsellik, ikincil kimlikli eşcinsellik gibi, oedipus durumunu tanımlayan üçlü ilişkide babayla özdeşleşmeye bağlı bulunmamaktadır. Babanın eksikliği, özünde ikili bir bağa hapsolmuş psişizmin yapılanmasını engellemektedir. Bir erkeğe yönelmiş kadınsı anne imgesi eksik bulunmaktadır. Kadın cinselliğinin normal evriminin sağlanabilmesi için, eşcinselliğin önemi yanında, bir de kendi kadınlığını kabul eden bir anneyle özdeşleşmenin son derece etkili olduğunda ısrar etmekteyiz. Kadın hastalarımızın psişizminde baba, çocuklukla marjinal bir yere sahiptir, babanın, annenin hamile kalması için gereken basit bir araç olduğu kanısındadır. Bu erkek değersiz bulunur. Baba, anne-bebek çiftini birbirinden ayıran kişi rolünü üstlenmelidir fakat bu vakalarda baba yeterince ayırıcı değildir, çünkü baba, annenin zamanının bir bölümünü kendisine ayırmasını istemediği gibi, üstüne üstlük anneyle boyun da eğmiştir. Kısır kadınlar tarafından baba, kuşakları birbirinden ayıran bir yasayı, belirli bir düzeni dayatan bir kişi olarak değil de, fazladan bir çocuk daha olarak kendini göstermektedir. Babanın rolünün yadsınmasına dayalı bir toğluluğun

taklidi yapılmaktadır. Baba ya ortada bulunmadığı ya da çocuğuna kayıtsız kaldığı için, anneye tüm yatırımlarını çocuğa yükleme olanağı vermiştir.¹⁰¹

İkiz'e (2002) göre, kısır kadınlar çocuk sahibi olma arzularında bir anlamda bilinçdışında iyi anneyi aramaktadırlar. Yoğun bir şekilde çocuğa sahip olmaktan bahsederken, bir yandan da bunun ne kadar korkutucu bir duygu olduğunu vurgularlar. Annesine karşı yıkıcı, çatışmalı ve öfkeli bir ilişki yaşayan kadınlar, bunları çocuğuna da aktarmaktadır. Kendi olumsuz anne imgelemine karşı çocuk sahibi olmak istemektedir. Gelmesi beklenen çocuk, kadını kendi annesine karşı savunacak kalkan durumundadır. Tüm boşluğu, kayıp duygusunu ve yalnızlığı dolduracak ve kadının geçmişini tamir edecektir. İşte bu dürtüsel şiddete karşı kısırlık semptom olarak ortaya çıkıp üstün gelmektedir.¹⁰²

Leuzinger (2001) eski bir mite gönderme yaparak kısırlığı tanımlamıştır. Bahsedilen mit Medea Mitidir. Sevilen eşe yönelik cinsel tutku, sonunda aldatılacağı ve terk edileceği hakkında bilinçdışı bir inanç taşımaktadır. Mitteki Medea kocası tarafından aldatılmış, terkedilmiş ve bunun sonucu olarak da Medea kocasından olan iki çocuğunu kendi elleriyle öldürmüştür. Leuzinger'e göre, kısır hastalarda cinsel tutku eksiktir. Onlar için cinsel tutku aşk nesnesi ile füzyon demektir, bu nesne onları aldatırsa ve terk ederse, kontrol edilemeyen, arkaik dürtüler ön plana çıkacak, benliğe ve nesneye tehdit oluşturacaklardır. Babanın kaybı, Ödipal üçgenin kurulmaması, hastalık sonucu ederler. Erken ayrılma-bireyselleşme süreci yaşam mücadelesi haline gelir, ilk nesneden ayrılma, bireyselleşen benliğin ya da depresif ilk nesnenin yıkılması demektir. Beden anneye ait olmayı sürdürür, kendilerini yüz ifadesi, mimikler, duygusal davranışlarla annenin depresyonu ile özdeşleştirirler. Daha büyük bir Ödipal rakiplere zarar gelmesi, çocuğun ilk yaşları içinde annenin geçirdiği depresyon, yıkıcı bir boşanma gibi erken çocukluk düşlemlerini uyaran travmatik deneyimler ön plana çıkabilmektedir. Bilinçdışında depresif annelerin ölü kadın bedenleriyle özdeşim kurarlar. Besleyen, annesel nesneyi haset öfke ve umutsuzlukla yok ettiklerini hayal travmadan korunmak için bedenlerini kullanırlar. Bu noktada, açıklanamayan kısırlık, sevgi nesnesine füzyonel yakınlığı önlemektedir.

¹⁰¹ Faure-Pragier, S., **Kadın Cinselliği ve Çocuk Sahibi Olma Arzusu**, Kadınlık Yeniden Çağdaş Psikanalizin Bakışı, İthaki Yayınları, 2003.

¹⁰² Tunaboylu İkiz, T., **İmkansız Annelik**, Psikanaliz ve Kadınlık Sayısı, 2 Bağlam Yayınları, 2002.

Onlar için sevgi nesnesi, erken nesne ilişkisi ile cinsellik, kadınlık ve annelik alanlarında travmatik deneyimlerle bağlantılıdır, arkaik, yıkıcı çatışmalar kadınlık fantazileriyle sınırlıdır. Bu yüzden erkeklerin, yani babaların dünyası daha güvenli algılanır. Tehlikeli erken anneden ayrılmak için pregenital babayla özdeşim kurarlar; babaya ait penis narsistik mükemmelliğin korunmasının bir sembolü haline gelir. Çocuksu nevroz ile Ödipal çatışmadan kaçarlar. Ergenlik döneminde ise, dürtülerin yoğun baskısı, bu süreçte gerçekleşen ayrılma-bireyselleşme sonucunda ruhsal çöküş görülebilir. Sabit kadınsı bir kimlik oluşturmada zorlanırlar demektir.¹⁰³

Ferber (2002) 'Annem benim yatak odamda: Kısırlık üzerine bir vaka çalışması ve anne-kız füzyonu' isimli makalesinde; Kris'in ortaya attığı kuramsal çerçeveyi kullanarak; anne- kız füzyonunun gelişimsel dönemde bir ketlenmeye neden olduğunu ve bunun sonucunda da ayrılma- bireyselleşme fazına ve olgunlaşmaya karşı bir savunma olarak kızlarda kısırlığın bir semptom olarak ortaya çıktığını vurgulamıştır. Kişisel mitin, çözümlenmemiş ayrılma-bireyselleşme fazına denk geldiği ve bunun da yaşam fonksiyonlarının yaratıcı sürecini engellediğini savunmuştur. Yaratıcı sürecin tekrar canlandırılması ve bunun üzerinde çalışma kişisel miti ve anne-kız füzyonunu çözümleyebilir demektir.¹⁰⁴

Jessee (1996), Kısırlık, Taşıyıcı Annelik ve Yeni Üreme Teknolojileri isimli panel raporunda Blanck de Cereijido'nun çocuk arzusunun sadece biyolojik dürtülerden kaynaklanmadığını, bunun kadınların gelişimsel dönemlerinden biri olduğunu vurgulamıştır. Blanck de Cereijido intrapsişik çatışmaların kısırlıkta etkili olduğunu söylemiştir. Üretme arzusu annenin içinde yaşadığı kültürden de etkilenmekte ve birçok kültürel yapıda kadının kimliği annelikle eşdeğer tutulmaktadır demektir. Anne olan kadın kendi atalarından almış olduğu bio-kültürel mirası kendi çocuklarına aktarmakta ve hayatını anlamlı kılmaktadır. Blanck de Cereijido bunların yanısıra kısırlığın önemli bir hayal kırıklığına neden olduğunu söylemektedir. Kısırlık kadında önemli bazı içsel süreçleri harekete geçirmektedir. Bunlar, kadının kendi annesiyle, atalarıyla hatta Allah ile olan ilişkisini

¹⁰³ Leuzinger-Bohleber, M., The Medea Fantasy, *International Journal of Psycho-Analysis* Vol: 82, 2001.

¹⁰⁴ Ferber, S.G., My Mother in My Bedroom: A case Study of Infertility and Mother- daughter fusion, *Journal of Clinical Psychoanalysis*, Vol 11, 2002.

sorgulamasına neden olmaktadır. Kısırlık tarih ve anlamla ilişkili bir süreçtir ve yardımcı üreme teknolojileri de bilinçdışı olarak çocuk sahibi olmama arzusunu tetikleyebilir demektir.¹⁰⁵

Aynı panelde konuşmacı olan Melgar, kısırlık tanısı almış kadınların eski narsistik yaralanmaları, kendilerini yeniden Ödip öncesi dönemin depresif ve suçlayıcı duygularını yeniden yaşadıklarını belirtmiştir. İdealize edilmiş bir anne ile özdeşim kurmak, çocuk arzusunun altında yatan cinsel arzunun; narsistik obje- ilişkilerini kapsayan ve Ödipal cinselliği reddeden tümgüçlü anneye yöneltmek bedenin içerisinde yer alır ve içsel dünyayı kısırlaştırır demektir. Düşlemde iyi içsel nesneler yok edilir. Yapay yollarla oluşacak bir bebekle uğraşmak hem hayal kırıklığı yaratan gerçeklikle başa çıkmayı kolaylaştırmakta hem de içsel dünyayı tehdit eden agresif düşlemleri erotik olanlarla değiştirerek korumaktadır. Pines ise üremeye karşı sahip olduğumuz güçlü biyolojik dürtümüzün yanısıra bir de çifte değerli duygulanımımız olduğunu da söylemiştir. Çocuk sahibi olamamak aiağılanma ve narsistik yaraya neden olur demektir. Pines anneleriyle güçlük dolu bir ilişki yaşayan kadın ve erkeklerin kısırlıkla karşılaştıklarında büyük ölçüde benlik-değerlerini kaybettiklerini vurgulamıştır. Bu hastalar tıpkı bir zamanlar anneye hissettikleri gibi, kendilerini yetersiz hissetme ve eşleri tarafından da yetersizliği yaşatma duygularını yeniden yaşarlar demektir.¹⁰⁶

Allison (1997) , Annelik, Annesellik ve Psikojenik Kısırlık adlı makalesinde psikanalitik literatür içerisinde psikojenik kısırlık kavramını araştırmıştır. Psikojenik kısırlık tanısı almış üç kadın hasta ile yaptığı psikanalitik görüşmeler sonucunda bu kadınların ortak bir sorunsalları olduğunu vurgulamıştır. Bu ortak sorunsal bilinç ve bilinçdışı düzeyde özürlü veya ölen erkek kardeşe karşı duyulan öfke ve düşmanlıktır. Allison yazısında erkek kardeş rekabetine dayalı yoğun bilinçdışı suçluluk duygusu aşırı bastırılmıştır. Bu bastırma Ödipal gelişimin istenilen şekilde olmadığında kısırlığa neden olmaktadır demektir. Çözümlememiş Ödipal

¹⁰⁵ Jessee, S.S., Panel Report: Infertility, Surrogacy and the new Reproductive Techniques: Psychoanalytic Perspective, *International Journal of Psycho-Analysis* Vol. 77, 1996.

¹⁰⁶ Jessee, S.S., A.g.e.

karmaşa ve doyuramayan anne imagosuyla olan özdeşim psikojenik kısırlığın belirleyicileridir demektir.¹⁰⁷

Feder (1974), Evlat Edinme Travması: Odiplus Mit/klinik Gerçeklik adlı makalesinde, kısır çiftlerin en iyi ürünü beklediklerini yazmıştır. Evlat edinme süreciyle ilgili olarak yazmış olduğu bu makalede kısır çiftlerin evlat edinme sürecinde genellikle almış oldukları çocukları en iyi ürün olmadıkları için geri verdiklerini vurgulamıştır.¹⁰⁸

Stimmel (1992), Kısırlık, Penis Kıskançlığı ve Bir Düş adlı makalesinde bir vaka öyküsü üzerinden Freud'un 'Diğer kadınlarda penis sahibi olma arzusuyla ilgili bir kanıt bulamadık, penis sahibi olma arzusu çocuk arzusuna dönüşmüştür, bu gerçek yaşantıda yerine getirilmediği zaman yaratmış olduğu hayal kırıklığı nevrozun başlangıcı olacaktır' cümlesine atıfta bulunarak, üremenin yani gebeliğin çocukluk döneminde kız çocukların penisleri olmadığından dolayı yaşadıkları narsistik yaralanmanın yüceltilmiş halidir demektir. Yetişkinlik yaşantısındaki kısırılık eksik olanı hatırlattığının yanısıra bir yanılsamanın da bölünmesiyle birlikte büyük bir acıya neden olacaktır demektir.¹⁰⁹

Bassin (2001), Bedenin Kısırlığı ve Teori: Kısırlığın Analizi isimli makalesinde kısırlığının üstesinden gelmeye çalışan bir kadın hastanın analizinden elde edilen bulgularla kısırlığı tartışmıştır. Hastanın görmüş olduğu bir rüya yorumunda Klein'a gönderme yaparak kız çocukların temel kaygısının kastrasyon olmadığı bunun yerine kadınsı bir kaygı olduğu ve bu kaygının da annenin kız çocuğun bedeninin içerisindeki tüm bebekleri öldürdüğü düşlemi olduğu bu da kız çocuğun annenin bedenine karşı kız çocuğunun hasetinin misillemesi olduğu konusundaki görüşüne denk gelmektedir.¹¹⁰

¹⁰⁷ Allison, G.H., Motherhood, Motherliness And Psychogenic Infertility, **International Journal of Psycho-Analysis** Vol: 66, 1997.

¹⁰⁸ Feder, L., Adoption Trauma: Oedipus Myth/clinical Reality, **International Journal of Psycho-Analysis** Vol:55, 1980.

¹⁰⁹ Stimmel, B., Infertility, Penis Envy and a Dream: A Clinical Communication with Reference to Freud, **Journal of Clinical Psychoanalysis**, Vol 1., 1992.

¹¹⁰ Bassin, D., A Barrenness of Body and Theory, *Studies in Gender and Sexuality*, Vol: 2, 2001.
Stimmel, B., Infertility, Penis Envy and a Dream: A Clinical Communication with Reference to Freud, **Journal of Clinical Psychoanalysis**, Vol 1., 1992.

3.3. Erkek Kısırlığıyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Erkek kısırlığıyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında erkek kısırlığı daha çok fizyolojik faktörlere bağlanmış ve bunları etkileyen psikolojik faktörler üzerinde çok fazla durulmamıştır. Erkek kısırlığıyla ilgili yapılan araştırmalar genellikle sperm sayısı, kadının yaşı, genetik bozukluklar, önceden geçirilen hastalıklar, ve uygulanan teknikler üzerinde yoğunlaşmaktadır.^{111,112,113,114,115}

Hellhammer ve arkadaşlarının yapmış olduğu araştırmada, 117 kısır çiftin kocaları üzerinde yapılan araştırmada kendine güveni dışa dönüklük ve sosyal girişimciliğin yüksek olduğu noktalarda erkek kısırlığı parametreleri daha düşük olarak tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda gonadotropinler ve cinsiyet steroidleri ve bez fonksiyonları, kişilik özellikleriyle ilişkili olmadığı halde, psikolojik faktörlerin erkek kısırlığında önemli bir belirleyici olduğu tesbit edilmiştir.¹¹⁶

Himmel ve arkadaşlarının yapmış olduğu bir başka araştırmada ise sonucun olumlu yada olumsuz olmasına bağlı olmadan tıbbi araştırmalar, tanı, tedavi ve prognoz hem kadın hem erkek hastalarda fiziksel ve duygusal gerilim, özellikle endişe ve depresyona neden olmaktadır. Kısırlık tanısı almış erkekler uygulanan süreç ve özellikle semen analizi kısmında çok fazla utanç ve aşağılanma hissettiklerini belirtmişlerdir.¹¹⁷

¹¹¹ G. Alieh, P. Shabnam, Impact of Semen Characteristics on the Success of Intrauterine Insemination, **Research Journal of Biological Sciences** 3(2): 2008.

¹¹² U. A. Mau, I.T. Backert, P. Kaiser, L. Kiesel, chromosomal findings in 150 couples referred for genetic counselling prior to intracytoplasmic sperm injection, **Human Reproduction**, Vol. 12, No5. 1997.

¹¹³ Guido Ragni et al, Semen preparation by standart swim-up versus swim-down with test yolk buffer incubation in intrauterine insemination: a randomized study, **Human Reproduction**, Vol: 13, No: 7, 1998.

¹¹⁴ Ebru Önalın Etem, Hüseyin Yüce, Deniz Erol, Şükriye Derya Deveci, Gülay Güleç eylan, Halit Elyas, Cytogenetic Analysis in Infertile Males With Sperm Abnormalities, **Marmara Medical Journal**, 22(3), 2009.

¹¹⁵ Yoram S. Carmeli, The predicament of masculinity: towards understanding the male's experience of infertility treatments, **Sex Roles**, Vol: 30, No. 9/10, 1994.

¹¹⁶ D.H: Hellhammer, W. Hubert, C.W: Freischem, E. Nieschlag, Male Infertility: Relationships Among Gonadotropins, Sex Steroids, Seminal Parameters, and Personality Attitudes, **Psychosomatic Medicine** Vol. 47, No1, 1985.

¹¹⁷ Wolfgang Himmel , Management of Involuntary Childlessness, **British Journal of General Practice**, 1997, 47, 111-118.

Peronance ve arkadaşlarının yapmış olduğu bir başka araştırmada ise erkek kısırlığı tanısı almış erkeklerin kısırlığın başak nedenlerden dolayı olduğu gruba göre daha çok acı çekmekte oldukları vurgulanmıştır. Erkek kısırlığı tanısı almış olmak toplum tarafından kabul edilen bir sonuç değildir ve bu bir sır olarak saklanmaktadır. Bu durumda kadın kısırlığın kendinden dolayı olduğunu üstlenmektedir. Kısırlık tedavisinin bir yıl sonunda gebelikle sonuçlanmadığı, erkek faktörlü kısırlık vakalarına bakıldığında erkeklerde, ruh sağlıklarında bozulmalar, artmış aksiyete, sosyal desteğin azalması ve yoğun sosyal kaygı tespit edilmiştir. Bu vakaların neredeyse tamamında kadınlar erkek kısırlığının suçunu kendi üzerlerine almaktadırlar.¹¹⁸

Avrupa Üreme ve Embriyoloji Derneği (ESHRE) Capri çalıştayının sunmuş olduğu raporda, kadın yada erkek faktörlü kısırlık tanısı almış bireylerin anksiyetelerinin, sosyo-ekonomik durumlarına, araştırma ve tedavideki aşamalarına, kısırlığın süresine, yaş, dini inanç gibi faktörlere bağlı olarak değiştiğini ortaya koymuştur. Kısırlık bireylerin yaşam amaçlarını tehdit eden bir faktör olarak algılanmaktadır. Çaresizlik ve umutsuzluk yoğun olarak yaşanan duygular arasındadır. Cinsel yaşantı anlamlı olarak etkilenmekte ve ilişkiye yoğun güçlükler eklenmektedir. Bir grup hastada ise kısırlık ilişkilerini güçlendirmektedir. Kısırlık tanısı almış çiftler yalıtım, çaresizlik ve kontrol kaybı yaşadıklarını ifade etmektedirler.¹¹⁹

Hjelmstedt ve arkadaşları kısır kadın ve erkekleri yaşam kalitelerine göre karşılaştırmış ve kadınların yaşam kalitelerinin erkeklere oranla daha düşük olduğunu tesbit etmiştir. Newton ve arkadaşları ise kısırlık tanısı almış kadın ve erkeklerin evlilik, cinsel ve sosyal ilişkilerde belirgin bozulmalar yaşadıklarını tesbit etmiştir. Anderson ve arkadaşları kısır çiftler üzerinde yaptığı bir araştırmada kadınların erkeklere göre daha fazla depresyon ve anksiyete belirtileri gösterirken 6 ay sonunda yapılan post-testte herhangi bir farklılık bulunamamıştır. Tuschen ve arkadaşları altı aylık bir dönem içerisinde yaptıkları araştırmada, sperm

¹¹⁸ Laura A. Peronace, Jacky Boivin, Lone Schmidt, patterns of suffering and social interaction in infertile men: 12 months after unsuccessful treatment, **Journal of Psychosomatic Obstetrics and Gynecology**, 28(2), 2007

¹¹⁹ The ESHRE capri Workshop, Infertility Revisited: The state of the art today and tomorrow, **Human Reproduction**, 11. 1996

konstransasyonunun yüksek olması yaşanan çaresizliği azaltıyor, bunun sonucu olarak ilişkideki çatışmalar azalır canlı doğum oranı yükseliyor sonucuna varmışlardır.¹²⁰

Conrad ve arkadaşları erkek kısırlığındaki aleksitimiği araştırmıştır. Kısırlık tanısı almış erkeklerin normal erkeklere göre daha çok aleksitimi belirtileri görüldüğü bulunmuştur. Aleksitiminin somatik yakınmaları artırdığı yönünde bir sonuca varılmıştır.¹²¹

Thorn'un yapmış olduğu bir araştırmada erkek kısırlığının kadın kısırlığına oranda daha çok bir tabu olarak algılandığını tesbit etmiştir. Erkek kısırlığı tanısı almış erkeklere kadınlardan farklı olarak bilgi verildiği zaman kadınlar ise duygularını paylaştıkları zaman kendilerini daha rahat hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu araştırmada elde edilen diğer bir bulgu da kısırlık tanısı ve tedavisinin cinsel fonksiyon bozukluklarına neden olduğu yönündedir. Bu araştırmanın en çarpıcı bulgularından biri de kısırlık tanısı almış olmanın yas ve kayıp sürecini tetiklemesidir.¹²²

Erkek kısırlığıyla ilgili olarak yapılan bir araştırmada ise erkek kısırlığı tanısı almış erkeklerin sperm donörü olarak kendi aileleri içerisinde bir donörü tercih etmeleri durumunda yaşanan süreçler incelenmiştir. Araştırmacılar bu tercihin nedenini sorguladıklarında anonim bir donör neden seçmediklerini açıklamayı reddetmişlerdir. Bu diğer aile bireyleri ve sperm donörleri için de geçerlidir. Sır bu ailelerin dinamiklerinde önemli bir fonksiyon olarak göze çarpmaktadır. Bu araştırmanın sonucunda araştırmacıların bu ailelerin davranışlarıyla ilgili 4 temel yaklaşım ortaya atmışlardır. Bunlar; gametlerin kaynağı ve genetik kökenleri bilinmesi, baba ve oğul arasında güçlü bir duygusal bağın olması, büyükbabanın yaşından dolayı baba rolü üstlenmesinin imkansızlığı ve son olarak da gelecekteki baba-kız evlilik ilişkisini engellemesi olarak sayılabilir. Kocaların babaları olan donörler ise bunun

¹²⁰ Hjelmstedt, A., Invitro Fertilization, Emotional Reactions to treatment, **Pregnancy and Parenthood**, Karoliska University Press, 2003.

¹²¹ R. Conrad, G. Schilling, M. Langenbuch, G. Haidl, R. Liedtke, Alexithymia in male infertility, **Human Reproduction** Vol: 16 No:3, 2001

¹²² Petra Thorn, understanding Infertility: Psychological and Social Considerations from a Counselling Perspective, **International Journal of Fertility and Sterility**, Vol: 3, No: 2, 2009

çocuklarına sundukları bir iyilik, babadan oğula bir hediye olarak değerlendirmişlerdir.¹²³

Tunç ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışmada infertil hastalarda psikojenik ve organik bozukluklar nedeniyle libido azalması, premature ejakülasyon ve erektil disfonksiyona bağlı infertilite izlenebilir. Belli hasta gruplarında seksüel fonksiyon bozukluklarının tedavi edilmesiyle fertilité sağlanabilmekte ve infertilite sorunu ortadan kalkabilmektedir. İnfertile hastalarda cinsel disfonksiyon mutlaka sorgulanmalı ve tedavisi yapılmalıdır sonucuna varılmıştır.¹²⁴

Van Zyl de infertilite şikayetiyle kendisine başvuran çiftlerde psikoseksüel faktörleri sorgulamış ve bu soruna sebep olan başlıca sebepler olarak seks eğitimi eksikliğinin, tatminsiz aile yaşamının, finansal problemler, geçmişte yaşanan akıl hastalıklarının, iş yaşamındaki mutsuzluğun, sağlık problemlerinin neden olduğunu belirtmiştir.¹²⁵

Dhillon ve arkadaşlarının yapmış olduğu bir araştırmada kadın ve erkeklerin kısırlık tanısından sonra yaşamış oldukları deneyimler farklılık göstermektedir. Kadınlarda daha çok kaygı ortaya çıkmaktadır. Erkekler daha çok hayal kırıklığına neden olurken kadınlarda daha çok tükenmeye neden olmaktadır.¹²⁶

Malik ve Coulson ise araştırmalarında erkeklerin kısırlık deneyimlerini internet üzerinden bir kısırlık destek grubundaki yazışmalarının içerik analizini yaparak tesbit etmeye çalışmışlardır. Toplam 728 mesaj 5 ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar ; sevdikleri eşlerine destek olmak, bu acı iyi mi kötü mü, birçok insanın gözünde sadece gözlemci olmak, bazen bir erkek bakış açısına ihtiyaç vardır ve ümitlenmek istemiyorum ama engel olamıyorum olarak sınıflandırılmıştır. Bu araştırmanın sonuçları arasında erkekler yüz yüze ilişkilerin gerekmediği durumlarda kendilerini daha rahat açma imkanı buldukları yönünde olmuştur. Daha önceki

¹²³ Nikos Nikolettos, Byran Asimakopoulos, Ilias Hatzissabas, intrafamilial sperm donation: ethical questions and concerns, **Human Reproduction**, Vol 18, no: 5, 2003

¹²⁴ Lütfi Tunç, Hasan Biri, Hüsnü Tokgöz, Lokman İrkilata, Fazıl Polat, İbrahim Bozkırlı, İnfertil Erkek Hastalarda Seksüel Fonksiyon Bozukluklarının değerlendirilmesi, **Türk Fertilité Dergisi**, Cilt 12, Sayı, 1, 2004

¹²⁵ J.A. Van Zyl, Sex and Infertility, **South African Medical Journal**, Vol:72, No: 3, 1987

¹²⁶ A. L. Greil, T.A. Leitko, K.L. Potter, Infertility: His and Hers, **Gender and Society**, Vol: 2, 1988

araştırmalarda ise erkeklerin bu konuda rahat konuşamadıkları ve olumsuz duygular yaşadıkları tespit edilmiştir.¹²⁷

Carmeli'nin erkeklerin kısırlık tedavilerini algılamaları isimli çalışmasında ise daha önce de bahsedilmiş olduğu gibi erkeklerin kısırlık tedavilerinde hep sahnenin dışında tutuldukları, kısırlık tanısı almış erkeklerin daha çok kaygı, somatik yakınmalar ve düşük benlik saygıları olduğu tespit edilmiştir. Bu erkekler kendi erkeksilikleri ve yeterlilikleri konusunda ciddi endişeler yaşamaktadırlar. Kısırlık tanısı almış erkekler diğer bireylerle daha az görüşmekte ve sosyal ilişkilere girmekte ciddi problemler yaşamaktadırlar.¹²⁸

Erkek kısırlığı tanısı almış hastalarda tanıdan sonra erektil disfonksiyonar sıklıkla görülmektedir.¹²⁹ Diğer bir taraftan kısırlık tanısından sonra boşanma oranları ve intihar girişimleri neredeyse iki kat artmaktadır. Bunların yanısıra dürtüsel davranışlar da artmaktadır bunlar arasında evlilik dışı ilişkiler, alkol-kötüye kullanımı ve yeme bozuklukları sayılabilir. Kısırlık evlilik uyumunu bozan en büyük yaşam olayı olarak görülmektedir.¹³⁰

Eshre'e göre kısırlık tanısı almış çiftler üzerine yapılan araştırmalarda kadınların erkeklere oranla terapiden daha fazla yarar sağladıkları tesbit edilmiştir. Kısırlıkta çift terapisi eşlerin güncel yaşam olaylarıyla başa çıkmalarını sağlamaktadır. Medikal tedavinin yanında psikolojik destek de verilmelidir sonucuna varılan birçok araştırma bulunmaktadır.^{131,132,133} Bulguların yanısıra Wischmann ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırmaya göre kısır çiftleri diğerlerinden ayıran

¹²⁷ Sumaira H. Malik, Neil Coulson, The male experience of infertility: a thematic analysis of an online infertility support group bulletin board, **Journal of Reproductive and Infant Psychology**, Vol.26, No: 1, 2008

¹²⁸ D.M. Berger, Couples' reactions to male infertility and donor insemination, **American Journal of Psychiatry**, 137, 1980

¹²⁹ L.H. Burns, Infertility as boundary ambiguity: One theoretical perspective, **Family Process**, 26, 1987

¹³⁰ June A. Smith, Alanzo H. Smith, Treating Faith-Based Infertile Couples using Cognitive-Behavioral Counselling Strategies: A Preliminary Investigation, **Counseling and Values**, Vol: 49, 2004

¹³¹ T. Wischmann, H. Stammer, H. Scherg, I. Gerhard, T. Strowitzki, R. Verres, Evaluation of the psychological effects of counselling and couple-therapy with infertile couples, <http://dr-wischmann.privat.t-online.de/eshre01.htm>, 28.01.2009

¹³² Wischmann, H. Stammer, H. Scherg, I. Gerhard, R. Verres, psychological characteristics of infertile couples: a study by the 'Heidelberg fertility Consultation Service', **Human reproduction**, Vol:16, No:8, 2001

¹³³ June A. Smith, Alanzo H. Smith, A.e

psikolojik bir profil tespit edilmemiştir. Bazı çiftler için kısırlık biriken bir travma olarak ortaya çıkmaktadır ve bu çiftlerin mutlaka çift terapisine alınmaları gerekmektedir.¹³⁴ Diğer bir taraftan Francois ve arkadaşlarının kısır ve kısır olmayan çiftler le yürütmüş olduğu bir başka araştırmada ise kısır kadınların kısır olmayanlara göre daha fazla histerik ve agresif kişilik bozukluğu gösterdikleri tespit edilmiştir. Kısırlık tanısı almış kadın ve erkeklerin psikoseksüel bozukluklar gösterdikleri tespit edilmiştir. Araştırmalar kadınlar üzerine yoğunlaştığından erkek kısırlığı tanısı almış erkeklerin almış olduğu tanılar hakkında çok fazla bulguya rastlanmamıştır.^{135,136}

3.4. Kısırlıkla İlgili Psikanalitik Tedaviler

Rosen (2002), Binewski Ailesi: Kısır Hastaların Psikanalitik Tedavisi için İlk Okuma isimli makalesinde Kathrine Dunn'ın fantastik romanı olan Geek Love isimli kitabında bir sirk ailesi olan Binewski Ailesinden bahsetmektedir. Binewski ailesinin anne ve babası olan Lillian ve Al'in mükemmel ürün olan çocuğu elde edebilmek için Lillian'ın hamilelikleri sırasında birçok deneyler yaptıklarından bahsetmektedir. Yazar kısırlık tedavisi için yardımcı üreme teknolojilerini kullanan hastaların da tıpkı Binewski ailesinin hikayesinde olduğu gibi çok farklı, garip, kabul edilemez bazı zamanlarda da trajik durumların içerisinde olduklarını tartışmaktadır. Kısır hastalarla psikanalitik olarak çalışmanın çok fazla ödülle birlikte meydan okumayı da barındırdığını ifade etmektedir. Psikanalitik olarak çalışmak terapötik süreçte çoğul anlamları kavramak, kaybı tölere etmek ve terapötik çerçevede güç ilişkilerini anlamakta yardımcı olmaktadır. Diğer taraftan psikanalitik bilgi hastaların benliklerindeki bozulmaları, narsisizm, kibir, yarışma, açgözlülük ve onurun kaybı gibi konularda bize bilgi sunmaktadır. Psikanalitik literatür ve uygulama bize bütün cevapları vermese bile kısırlık tanısı ve tedavisinin hastalar tarafından nasıl anlamlandırıldığını ve karar sürecinde kişilik yapılanmasının nasıl rol oynadığıyla ilgili bilgiler sunmaktadır.¹³⁷

¹³⁴ T.A. Morris, S.H. Sturgis, Practical aspects of psychosomatic sterility. **Clinical Obstetrics Gynecology** Vol: 2, 1959

¹³⁵ D.W. Abse DW: Psychiatric aspects of human male infertility. **Fertily Sterily** Vol: 17, 1966

¹³⁶ Shirai M, Matsushita S, Kagayama M, et al:Sexual behavior in male infertility. **Tohoku Journal of Experimental Medicine**, Vol: 95, 1968

¹³⁷ Rosen, A. Binewski's Family, **Contemporary Psychoanalysis**, Vol:38, 2002

Ehrensaft (2000), 'Leyleğe Karşı Alternatif: Donör Spermier Kullanan Ailelerde Babalık Fantazileri' isimli çalışmasında donör spermier kullanarak dünyaya gelen çocukların bu gerçek onlarla hiçbir şekilde paylaşılmamış olsada çocukların bunları oyunlarında ifade ettiklerini ve bildiklerini ifade ediyor. Winnicott bir anne olmadan bir çocuk olamaz demesine karşın, araştırmanın sonunda bir çocuk çocuğu yapan yani sperm babası ve bakımını üstlenen herkes olmadan olamayacağını ileri sürüyor. Bu çalışmada çalışılan psikanalitik konular arasında ise gerçekliğin reddi, bilinçdışının reddi, bilinçdışının gücü ve öğretilmeden bilinen, kısmi objelere karşı direnç, babanın yok edilmesi gibi konular çalışılmıştır.¹³⁸

Zalusky (2000) ise Teknoloji Çağında Kısırlık isimli çalışmasında teknolojinin çok hızlı geliştiğini ve daha olan yeniliklerin bilincimize yerleşmeden hastalara müdahalelerde bulunduğunu, bu nedenle hem analistlerin hem de analizanların daha esnek olması gerekliliğini vurgulamaktadır.¹³⁹

Filet (1993), Yeni Üreme Teknolojileri ve Psikanalitik Deneyimler isimli çalışmasında biri erkek, ikisi kadın kısırlık tanısı almış üç hastayla çalışmıştır. Her üç vakada da narsistik yaralanmaları engellemek için inkar mekanizmasının kullanıldığı tespit etmiştir. Bilinçdışı ensest ve tüm güçlü fantaziler koca- jinekolog-kadın arasında kurulabilir olduğu gözlemlenmiştir. İlaç tedavisi özellikle kadın hastaların kendi bedenlerine ve fetüse karşı yabacılaşmalarını sağlayabilir. Çok hızlı bir şekilde tüp bebek tedavisini kabul eden hastaların, ise benlik algıları, fiziksel kimlik ve cinsler arasındaki farkların inkar edilmesi ve bunların yanında kadın ya da erkek ruhsal aygıtlarına saplanmış oldukları görülmüştür.¹⁴⁰

¹³⁸ Ehrensaft, D., Alternatives to the Stork: Fatherhood Fantasies in Donor Insemination Families, **Studies in Gender and Sexuality**, vol 1, 2000.

¹³⁹ Zalusky, S. Infertility in the Age of Techology, **Journal Of American Psychoanalytic Association**, Vol 48, 2000

¹⁴⁰ Filet, B., Some psychoanalytic experiences with the new fertility techniques, **Int. Forum. Psychoanal**, Vol 2.,1993

3.5. Çalışmanın Hipotezleri

1. Kısırlık tanısı almış erkeklerin pre-Ödipal baba tasarımlarının araştırılması
2. Kısırlık tanısı almış erkeklerin beden imgelerinin araştırılması
3. Kısırlık tanısı almış erkeklerin cinsel kimlik oluşumunun araştırılması
4. Kısırlık tanısı almış erkeklerin narsisistik özdeşim ve kimlik sorunsallarının araştırılması

4. YÖNTEM

Bu çalışmada, kısırlık tanısı almış erkeklerle yüzyüze görüşme yapılarak bilgi toplanmıştır. Uygulamalar Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren özel tüp bebek merkezlerine başvuran erkek hastalarla çalışılmıştır. Araştırmaya dahil edilen erkeklerin kısırlık tanılar Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen nitelikler göre yapılmıştır ve araştırmada DSM-IV'e göre herhangi bir psikiyatrik tanı almış olan grup dışlanmıştır.

Kullanılan araçlar, demografik bilgi formu, Rorschach Testi ve Tematik Algı Testinin yanı sıra ayrıntılı bir şekilde yapılan psikanalitik öngörüşmeden oluşacaktır. Psikanalitik öngörüşmede hastalara kısırlıkla ilgili düşünceleri, anne-babalık, çocuk ve verici (donör), çocuk kararı almaları ve uygulanan medikal prosedür hakkında düşünceleri onların hikayelerini anlatmalarıyla toplanmıştır. Hastalar merkezde yatılı tedavi görmediklerinden dolayı görüşme ve testler ard arda yapılmıştır. Bu tezde sunulacak vakalar yaklaşık bir yıl boyunca psikanalitik yönelimli görüşmelerle takip edilen vakalardır.

4.1. Kullanılan Ölçme Araçları

Bu çalışmada farklı yöntemlerle karıları gebe kalan ve kısırlık tanısı almış olan erkeklerin ruhsal dünyalarını değerlendirebilmek amacıyla sırasıyla demografik bilgi formu, psikanalitik öngörüşme, Rorschach ve TAT testleri sırasıyla uygulanacaktır.

4.1.1. Demografik Bilgi Formu

Çalışmaya dahil edilecek olan kişilerin belirlenmesi ve dahil edilen kişileri hakkında bilgi sahibi olabilmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan bilgi formudur. Bu formda hastalara yaş, eğitim durumları, gelir düzeyleri, tedavi yöntemi, kaçınıcı denemeleri olduğu, ailede kısırlık öyküsünün olup olmadığı, eşi ile arasında kan bağıının olup olmadığı, ailede potansiyel baba/babaların olup olmadığı ve geçirmiş oldukları ve kısırlıkla ilgili olduğu tıbben bilinen fiziksel hastalıklar, operasyonların bilgileri alınmaya çalışılmıştır.

4.1.2. Psikanalitik Öngörüşme

Çalışmaya dahil edilecek kişilerle yapılan psikanalitik öngörüşme hem uygulanacak olan projektif testlerin değerlendirilmesinde hem de hastaların düşünce süreçleriyle ilgili bilgilerin edinilmesinde önemli bir araç olarak kullanılacaktır. Bu öngörüşmelerde hastalara psikanalitik kurama dayalı olarak, kişinin hikayesi, kısırlıkla ilgili inanç ve düşünceleri, ailesinden iletilen kısırlıkla ilgili bilgiler, babalıkla, vericiyle (donör), çocukla ve medikal prosedürle ilgili düşünceleri serbest çağrışımla sorgulanacaktır.

4.1.3. Rorschach Testi

1920'li yıllarda İsviçreli bir Psikiyatr olan Hermann Rorschach tarafından geliştirilmiştir. Rorschach Testi ile ilgili olarak Hermann Rorschach tarafından 1921 yılında Psikodiagnostik isimli kitabı yayımlar. Hermann Rorschach'ın hedefi sağlıklı veya patolojik deneklerin hayali içeriklerden bağımsız olarak öncelikle algısal süreçlerini lekeler dolayısıyla ifade etmeleriydi.^{141,142} Rorschach testini özgün kılan ise Hermann Rorschach'ın yorumla biçimine giden yolu bulmasıdır. Örneğin hareket yanıtlarının kişinin içedönüklüğünü, renk yanıtlarının ise kişinin dışadönüklüğünü anlattığını bulmasıdır.¹⁴³

Projektif tekniklerde kişiye sunulan malzeme muğlaktır ve kişi malzemenin kendisine çağrıştırdıklarını ifade eder. Psikanalitik süreçte olduğu gibi kişi bu muğlak malzemenin kendinde uyandırdığı bütün duyguları ve aklına gelen herşeyi serbest çağrışımla ortaya koymaya davet edilir. Hasta muğlak malzeme karşısında istediği kadar cevap verebilmektedir. Bu serbestlik hastanın bilinçdışı malzemesini ortaya çıkarması için kullanılır.¹⁴⁴ Freud yansıtma kavramında yapmış olduğu genişletme ile ruhsal bir determinizmden bahsederek aslında hastanın projektif tekniklere verdiği cevapların rastgele olmadığını bilinçdışından kaynaklandığını vurgulamaktadır.¹⁴⁵

¹⁴¹ Tefika Tunaboşlu İkiz, **Rorschach Testinin Psikanalitik Yorumu I**, Bağlam Yayınları, 2001

¹⁴² Tefika Tunaboşlu İkiz, **Rorschach Testinin Psikanalitik Yorumu II**, Bağlam Yayınları, 2002

¹⁴³ Didier Anzieu, Cathrine Chabert, **Projektif Yöntemler**, Basılmamış Kitap Çevirisi

¹⁴⁴ Didier Anzieu, A.e.

¹⁴⁵ Freud, S. **On The History Of the Psycho-Analytic Movement**, Papers on Metapsychology and Other Works, The Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol. XIV, 2001.

Rorschach Testi 10 adet mürekkep lekesinden oluşmuş karttan oluşmaktadır. Her kart kendi içerisinde şekil, renk, hareket ve gölge içermektedir. I, IV, V, VI, VII kartlar siyah ve beyazdan, II ve III numaralı kartlar siyah ve kırmızı rekillerden, VIII, IX ve X numaralı kartlar pastel renklerden oluşmuştur. Rorschach testi 7- 70 yaş arasında konuşabilen herkese verilebilmektedir.

Rorschach testinin sırasıyla kartları ve içerdikleri anlamlar şöyledir.

Kart I: kişiyi testle karşı karşıya getirir ve böylece onun, yabancı bir nesneyle yeniden bir ilk ilişki deneyimi yaşamasına neden olur. Bu kart, ilk nesneyle erken dönem ilişkilerini çağrıştıran imgeler uyandırır.¹⁴⁶ Annesel imagoya gönderme yapan bu kart hastanın bilinçdışındaki anne veya kadın imgelemine karşı kendisini konumlandırması önemlidir. Bazen son derece tehdit edici ve olumsuz bir imge ve onun karşısındaki yetersizlik yaşanabilmektedir.¹⁴⁷

Kart II: Kırmızı rengin oluşmasıyla afektif dünya ortaya çıkmaktadır. II karttaki ortadaki boşluk içsel bir boşluk, temel bir bedensel eksiklik olarak hissedilir, iç ve dış arasında sınır koyma ve bütünleştirme olanakları başarısızdır. İlişki biçimleriyle ilgili düzlemde bu tür kendilik imgesi, kaynaşmacı ve/veya yıkıcı simbiyotik tasarımlarla birleşir. Kastrasyon kaygısıyla ilgili bir sorunsala gönderme yapar. İlişkisel düzlemde ise dürtüsel yatırımlar saldırgan ya da libidinal nitelikte olabilir.^{148,149}

Kart III: Bedensel şemanın sağlamlığını ortaya koyar. Cinsel özdeşim süreçlerine vurgu yapar. İlişkisel durumların daha toplumsallaşmış karakterde oluşu, malzemenin algısal belirginliği ile açıklanabilir. Bu kart ebeveyn imgesine gönderme yapar.

Kart IV: Üstbenliği temsil eden karttır. Ebeveyn imagolarına gönderme yapmaktadır. Daha çok güce ilişkin imgeleri çağırır. Fallik simgeselliğe sahip bir karttır. Güç ve otorite karşısındaki yetersizlik duygularını kabul etme veya reddetme, rahatsız edici bulma gibi durumları beraberinde getirmektedir. Renklerinden dolayı

¹⁴⁶ Didier Anzieu, Cathrine Chabert, **Projektif Yöntemler**, Basılmamış Kitap Çevirisi

¹⁴⁷ Tevfika Tunaboşlu İkiz, **Rorschach Testinin Psikanalitik Yorumu I**, Bağlam Yayınları, 2001

¹⁴⁸ Didier Anzieu, Cathrine Chabert, A.e.

¹⁴⁹ Tevfika Tunaboşlu İkiz, A.e.

VI katla birlikte değerlendirildiğinde dokusuna uygun olarak dokunmayla ilgili ilk dönem ilişkilerine gönderme yapar.

Kart V: Gerçeğe uyumu ve nesnel bir kendilik tasarımı verilmesini bekleriz. Herkes gibi olma aslında sosyalizasyon ve uyuma işaret etmektedir. Kendilik tasarımları olumlu veya olumsuz nasıl yaşıyorsa buraya yansıtılır. Bu karta banal yanıtının yanına eklenecek olumlu veya olumsuz sıfatlar bize hastayla kendisini algılaması hakkında derin bilgiler vermektedir.

Kart VI: Cinsel simgeselliğin taşıyıcısı olarak değerlendirilir. IV Kartla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu kartta fallik boyut baskın olsada aynı zamanda kadınsı cinsel imgelerle birleşen edilgin, alıcı bir duyarlılık da uyandırması nedeniyle bu kartı tanımlayan asıl özellik çift cinselliktir.^{150,151}

Kart VII: Kadına ve anneye yönelik her türlü bilgiyi veren karttır. Bu kartta her iki cinsin de kadınsı kısmını görebilmek mümkündür. bu kart erken dönem ilişkilerinin eşsiz bir aracıdır. Özdeşimsel düzlemde kişiye, bir kadın modeline göre kendini konumlandırma olanağı verir.

Kart VIII: Sosyal dünyayı hedef alan karttır. Kişinin çevresi ile olan yaklaşımı ön plandadır. Pregenital dönemde kazanılan bu ilişki tarzı hakkında bilgi toplamaktayız.^{111,112}

Kart IX: Chabert bu kartı 'rahim' kartı olarak tanımlamaktadır. Erken döneme ilişkin annesel göndermeleri kolaylaştırır. Bu çok erken dönemdeki anne ile kurulan ilişkiler hakkında açıklayıcı bilgi vermektedir.

Kart X: Ayrılma kartı olduğu için genelde kişilerin ayrılık endişeleri yaşamalarının şekli burda belirleyici olmaktadır. Birçok şeklin parça parça olması ise hastadan bu ayrılığı dağılmadan yapması ve yeniden yapılandırması beklenir. Chabert bu kartı bireyleşme ve ayrılma kartı olarak değerlendirir.^{152,153}

Bu çalışmada, Rorschach testindeki IV ve VI kartlar baba ve otorite tasarımlarıyla, V. Kart benlik tasarımı ile ilgili bilgi verdiklerinden dolayı detaylı biçimde inceleneceklerdir.

¹⁵⁰ Didier Anzieu, Cathrine Chabert, A.g.e.

¹⁵¹ Tevfika Tunaboğlu İkiz, A.g.e.

¹⁵² Didier Anzieu, Cathrine Chabert, A.e.

¹⁵³ Tevfika Tunaboğlu İkiz, A.e.

Tematik Algı Testi 1935 yılında Amerikalı bir psikolog olan Henry Murray tarafından oluşturulmuştur. H. Murray bu testin amacını kişideki baskın dürtüler, duygular, kompleksler ve çatışmaları görebilmek olarak vermektedir. TAT'nin, kişinin gizli kalmış hatta bilinçdışında oldukları için farkında bile olmadıkları eğilimlerini açığa çıkardığını vurgulamaktadır. Toplam 31 karttan oluşmaktadır. TAT el kitabına göre ölçek iki oturum halinde ve iki oturum arasında en az bir gün geçecek şekilde uygulanmalıdır. İlk oturumda ilk on kart kişinin cinsiyeti ve yaşı göz önüne alınarak verilir. Bir gün aradan sonra yine kişinin cinsiyeti ve yaşı göz önüne alınarak geriye kalan kartlar verilmektedir. TAT el kitabında kişinin oluşturmuş olduğu hikayeden kahraman, kahramanın ihtiyaçları, motivleri, duyguları, kahramanın çevresi, anlatılmış olan hikayenin sonucu, temalar, ilgiler ve kullanılan savunma düzenekleri belirlenmektedir.¹⁵⁴

TAT'in psikanalitik göre uygulanma ve yorumlanmasında 16 kart kullanılmaktadır. 1,2,3BM,4, ve 5. Kartlar her iki cinsiyete verilmektedir. Bu kartların ardından kadınlar 6GF, 7GF ve 9GF kartları erkeklere ise 6BM, 7BM ve 8 BM kartları verilmektedir. Bu kartlardan sonra herkese ortak olarak 10, 11, 13B, 13MF, 19 ve en son olarak da 16. kart verilmektedir. Bu testin zaman sınırlaması yoktur. Kartları alan kişiden kartlara bakarak bir hikaye oluşturması beklenmektedir. Belirlenmiş resimler oldukları için testi alan kişiden hem bu malzemeyi dikkate alması hem de hayal kurması istenmektedir. TAT, Rorschach testi ile birlikte bütünleştirici bir açıklama sağlamakta, kişiliğin çok boyutlu bir şekilde yorumlanmasına olanak vermektedir.

TAT'de kullanılan 17 kartın hem görünür hem de gizil içerikleri vardır. Bunlarda sırasıyla kartların gizil içeriklerinden bahsetmek gerekirse:

1. kartta kastrasyon ve narsisizme vurgu yapılmaktadır. Kemanla olan ilişki nasıl anlatılacaktır. Bir nesne kaybı olarak mı yoksa narsisistik bir şekilde mi anlatılacaktır. 2. kartta kuşaklar arası farka gönderme yapmaktadır. Ödipal üçlü bu kartta ortaya çıkmaktadır. Bu kartta ödipal aşk ve hikayenin nasıl bittiğini yani ilk aşkı ve nesne kaybını nasıl yaşadığını görebilmekteyiz. 3BM kartında Ödipal

¹⁵⁴ Henry Murray, *Manual Of Thematic Apperception Test*, 1953

çerçevede bireyin nasıl yapılandığı, suçluluk duygusu, depresyon hissi ve yalnızlıkla nasıl başedebildiği. Depresyonunda tasarımların nasıl varolduğu ya da tasarımlanamayan bir depresyondan mı bahsediliyor olarak özetlenebilir. 4. Kart aşk acısı, ayrılma terk edilmeye ilgili duygular harekete geçiyor. 5. Kart ilk sahneye gönderme yapan bir karttır. Bu kartta cinsel merak, ilk sahne düşlemi ve bundan doğan suçlulukla nasıl baş edildiği tesbit edilebilir.

Sadece kadınlara verilen 6GF, 7GF ve 9 GF kartlarında ise sırasıyla ; arzu ve yasak arasındaki Ödipal karmaşa, anne-kız arasındaki ilişki ve anneye duyulan ambivalence, kadın rekabetine gönderme yaparken; sadece erkeklere verilen 6 BM, 7BM ve 8 BM kartlarının gizil içerikleri sırasıyla anne-oğul ilişkisi ve babanın olmamasıyla ilgili düşlemler, baba ile ilişki, çatışma ve kendi cinsine ait bağlantılar ve aktif ve pasif pozisyonların anlatıldığı, Ödiple ilgili ambivalence, suçluluk, kastrasyon, öldürme arzusu gibi düşlemler görülebilmektedir. 10. kart arzu, aşk ve tekrar buluşma yani terk edilme ve barışma teması incelenmektedir. 11. Kart arkaik anne anne imagosuna gönderme yapan bu kartta regresyona izin vermekte ve arkaik endişeler ortaya çıkmaktadır. 12 BG kartında Ödipal çerçeve içerisinde yumuşak duygular, narsisistik ve depresif boyutta nesne kaybı, nesne ilişkisine dair yokluğu ortaya çıkarmaktadır. 13B kartında ebeveynleri tarafından yalnız bırakılan çocuğun yalnız kalma kapasitesine bağlı olarak narsisistik yeterlilik veya yetersizlik duyguları harekete geçmektedir. 13 MF kartında çiftin içindeki agresyon ve cinsellik ortaya çıkıyor. 19 kart iç-dış sınırların geçirgenliği ve sınır problemine dikkat çekiyor. TAT testinin son kartı olan 16 kart boş karttır. Bu kartta boşluk duygusuyla nasıl baş edildiğini görebiliyoruz.¹⁵⁵

Fransız Okulu'na göre TAT psikanalitik kurama dayandırılarak yorumlanmaktadır. Bu çalışmada TAT testi Fransız Okulu'na göre değerlendirilecektir. Bu çalışmada özellikle 6 BM, 7BM ve 8BM kartları da özellikle anne-oğul ilişkisi ve babanın olmamasıyla ilgili düşlemler, baba ile ilişki, çatışma ve kendi cinsine ait bağlantılar ve aktif ve pasif pozisyonların anlatıldığı, Ödipal dönemle ilgili ambivalence, suçluluk, kastrasyon, öldürme arzusu gibi tasarımları canlandırdıkları için detaylı bir biçimde incelenecektir.

¹⁵⁵ Tevfika Tunaboğlu İkiş, TAT Eğitimi, Yayınlanmamış Ders Notları, 2003

5. BULGULAR

Tüp bebek merkezine veya kliniğe erkek kısırlık tanısıyla başvuran hastalara, yapılan Rorschach ve TAT uygulamalarında verilen yanıtlar psikanalitik kuram temel alınarak değerlendirilmiştir. Araştırma süresince çalışılan hastaların öyküleri ve protokolleri aşağıdaki gibidir.

5.1. EKİP-BİÇEN ADAM

Evvel zaman içinde diye başlamak istiyorum... Evet evvel zaman içinde çünkü çocuk sahibi olma düşlemi bir şekilde kız ve erkek çocukların miladından hatta insanlık tarihinin miladında var olan, kuşaklar arası iletide atalarımızdan, cetlerden bize aktarılan bir düşlem çünkü. Evvel zaman içinde çünkü hemen hemen her çocuğun oyunlarını düşlemlerini süsleyen bir oyundur evlenmek ve çocuk sahibi olmak. Oyunlarda anne baba rollerini üstlenirken, bir bebeğe sahip olmak, bir çocuk dünyaya getirmek, pembe pancurlu evde, çiçeklerin olduğu bir bahçede çocuklarla oynamak, belki kızlar için beyaz atlı prensin gelip sonsuza dek mutlu yaşadıkları düş, düşün de ötesinde masallara konu olan ortak bir düşlem değil midir çocuk sahibi olmak? Ama masallar yada düşlemler bize bunları aktarırken bir de gerçeklik var karşımızda bazıları anne babalarından dinledikleri masallardaki mutlu ve çocuklu aileyi, yada düşlemlerini kurdukları bu mutlu tabloya ulaşmak için biraz daha zor ve bazen de sonuçsuz kalan çabalar ve hayal kırıklıkları yaşamıyorlar mı? Ekip- Biçen Adam'ın TAT'deki 16 Kart'a verdiği hikaye bu çağrışımlarıma neden oldu. Ekip-biçen adam diyor ki: 'Boş kağıt üzerine ne hayal edersen onu anlat. Güzel bir ev, yeşillik. Bahçede oynayan çocuklar. Bizim konumuza dönersek yeyip içen, mutlu bir çift. Bahçeleriyle uğraşan. Havuz kenarı. Hep hayalim. Başka birşey de görmek istemiyorum.'

5.1.1. Olgü Öyküsü

Çocuk isteği hastadan geliyor. Evliliklerinin birinci yılından sonra eşi gebe kalamayınca eşi jinekoloğa gitmeye karar veriyor. Eşinin gebe kalmasını engeller bir durum olmadığı görülünce hastadan sperm analizi isteniyor ve Azosperm tanısı konuluyor. Azospermiye neden olan faktör olarak da ergenlik döneminde geçirmiş olduğu kabakulak rahatsızlığı olabilir deniliyor. İnfertiliteyi bir rahatsızlık olarak

değerlendiren hasta bunu aile dışında hiç kimsenin bilmemesi gerektiğini söylüyor. Aile kendi ve eşinin anne-babaları olarak tanımlanıyor. Eşinin kendini bencil ve onu anlamayan biri olarak gördüğünü ve bunu sıklıkla dile getirdiğini söylüyor. Hasta 6. denemede isteksiz olan eşinin randevuyu iptal etmesi çok canını sıkmış ve 'ne olacaksa bir an önce olsun isterim ben ' diye dile getiriyor.

Çocuk 'çalışırık, çabalarık, bizden sonra birine bırakalım isterim. aşk sevgi biter ama çocuk evlilikte olmalıdır ki devam etsin. Çocukları severim ve kendi etimden, kanımdan bir varlık dünyaya getirmek isterim. Olsun da bizim olsun' diye durumunu ifade ediyor.

Kendi babasının ve kayınvalidesinin dedikoducu olduğunu dile getiriyor. Annesi ve kayınpederi sessiz insanlar olarak tanımlıyor. Dayıların, amcaların bu problemi bilmelerine gerek yokken kayınvalide ve baba bunu tüm aileye duyurmuşlar. 'Ben insanın yüzüne bakınca benim hakkımda ne düşünüldüğünü anlarım. Örneğin bir kadın kocasını aldatır ama adam bilmez. Diğerleri adamın yüzüne bakınca pezevenk der. Bu hoş değil. Aileler bu problemi herkese anlattı sonra da tembih ettiler çocuklara birşey söylemeyin diye. Bu hoş değil. Eşimle yanlış anlamayın sorun çocuk değil. Farklı aile terbiyeleri. eşimin annesi köyde kalır ve duyduğu herşeyi kızına anlatır. Dedikodu yapar. Ben dedikoduyu sevmem. Kendi anne babam bile beni anlamadı, çözemedi. Bu yıl romantik bir adam olurum gelecek yıl odun olabilirim. Sevdiğimi severim, sevmediğimi sevmem. Kimse beni fikrimden döndüremez. Kaynanam bir bayram olur gidince ona dayınlara da git der. Ben bilmez miyim ne yapacağımı? Benim ailem 10 yaşından beri bana bunu yap demez.'

En son embriyo transferinde kayın validesi ile tartışmışlar ve o günden beridir kayın validesiyle konuşmuyor. Kayınvalidesi kızının bütün cefayı çektiğini ama onun da sürekli bir huysuzluk içinde olduğundan dolayı kızına 'korkut kendini, bırakacam seni diye' derken duymuş. Hasta kayınvalidesiyle tartışmasının nedeninin kayınvalidesinin sürekli telefonunun çaldığını ve aslında kendileri hakkında konuştuğunu dedikodu yapıyor olduğu için kızdığını söylüyor. Bu son transferde kayınvalidesiyle tartıştığı için eşine transferden sonra 'kalk sek, düşür çocukları istemem' demeye başlamış.

Eşi hastanın sürekli olarak traktör ve biçerdöverlerle ilgilendiğini söylüyor. Eve geldiği zaman internet sitelerinden tarla süren traktörlerle ilgili ya da hasat

toplayan biçerdöverlerle ilgili videolar izliyormuş. Bu davranışları azosperm tanısı konulduğu dönemlerden sonra daha da artmış. Türkiye’deki bir doktor hastaya ‘senin testislerin çorak tarla gibi, doku saman gibi, ama yer yer yeşerme var’ gibi bir cümle kullanmış. Hasta da bu tanıdan sonra sürekli olarak yeni bir traktör alma, biçerdöver alma merakına girişmiş. Yeni bir traktör alıyor bir süre sonra satıp daha yenisini alıyor. Evde olduğu zamanlarda ya daha önce bahsedildiği gibi ya internette ekip biçen videolar izliyor yada traktör ve biçerdöveriyle ilgileniyor.

Hastanın kendinden 5 yaş büyük iki çocuklu bir ablası var. Hasta normal doğumla dünyaya gelmiş. İstnilen bir bebek olduğunu ifade ediyor. Hastanın gebelik ve doğum öyküsünde herhangi bir öykü yok. Hastanın doğumundan sonra annede bir tür kemik hastalığı gelişiyor. Bu hastalıktan dolayı anne çok acı çekmiş. Kemikleri kırılıyormuş ve uzun süre çocukların bakımıyla baba ilgilenmiş. Hasta ‘annem beni doğurduktan sonra hasta oldu kemikleri kırıldı, aylarca alçılarla yaşamak zorunda kaldı’ diyor.

Olguya psikanalitik öngörüşmenin ardından Rorschach ve TAT uygulanmıştır. Herhangi bir psikiyatrik tanı ve tedavi altında olmayan hasta daha önce hiç bir psikologla görüşme yapmadığını özellikle de bu konunun bir kadınla konuşulabilecek bir konu olmadığını ifade ederek test uygulamasına başlamıştır. Hastanın Rorschach protokolü verilen yanıtlar lokalizasyon, tayin ediciler, içerik analizlerine bakılmıştır. Hastanın kendilik tasarımı, kimlik, özdeşim ve cinsler arası fark ve nesne ilişkileri boyutlarında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin sonunda ise Baba kartları olarak tanımlanan IV ve VI kartlar üzerinde durulacaktır. TAT yanıtlarında ise 1, 2, 5 ve 7. kartlara verilen cevaplar detaylı bi şekilde tartışılacaktır.

5.1.2. Rorschach Protokolünün Yanıtların Lokalizasyonu, Determinantları ve İçerik Analizine Göre Değerlendirilmesi

Hasta 19 yanıtla testi tamamlamıştır. Bir protokolde 15-30 arası yanıt normal sayılmaktadır. Verilen yanıtların %47’sini Global yanıtlar ve %31.6 sını da Detay yanıtlar oluşturmaktadır. Hasta protokolde %10.5 oranlarında Küçük Detay ve Beyaz detay görmüştür. Global yanıtların ilk etapta protokolde daha fazla olduğu düşünülse

bile detay, küçük detay ve beyaz detay yanıtları hastanın vermiş olduğu yanıtların çoğunu oluşturmaktadır. Global yanıtlar genellikle bireylere bir rahatlama duygusu vererek, şu andaki durumlarıyla baş etmede önemli bir yer tutar. Fakat bu hastada Global yanıtların ardından gelen detay yanıtları hastanın görünen malzemeye ilgili olarak bilinç dışı materyale ilişkin bu yanıtların ilk etepta bir kontrol ardından da detay yanıtlarla bastırılanın geri dönmesi olarak ortaya çıktığı düşünülmüştür. Toplam 9 global yanıtın 7' si form yanıtlarıyla birlikte verilmektedir. Basit G'ler olarak değerlendirilen bu yanıtlar ruhsal süreçlerin kuru olduğu, savunma düzeneklerini fazlalıkla kullandığını, hastanındış dünyadaki nesnelere çok fazla yatırım yapmadığını ve bunların yanı sıra ne kendi iç dünyasına ne de dış dünyayı çok fazla keşfetme merakı içerisinde olmadığını düşündürmüştür. Dil yapısına bakıldığında bunu destekler nitelikte kanıtlar bulunmaktadır. Hasta sürekli terreddütler, yinelenen kelime ve cümleleri kullanması, karar vermede güçlük, kontrol duygusunun yoğunluğu ve iki yanıt arasındaki seçimdeki güçlüğü gösterir niteliktedir. Hasta bütün bir test boyunca hiçbir kartı eline almamıştır. Bu da az önce bahsedildiği gibi hastanın ne kendi içsel süreçlerine ne de dışsal nesnelere yatırım yapmadığını göstermektedir. Testörle neredeyse hiç ilişki kurulmamıştır. Bu da ruhsal dünyanın ne kadar katı olduğunu gösteren başka bir bulgu olarak görülebilir. Hastanın Detay yanıtları incelendiğinde bilindiği gibi dış dünyadan gelen uyaranlara karşı kişi bir savunma olarak şekli detaylara bölerek kendini tehliklerden korumaya çalışmaktadır. Bütün protokol incelendiğinde global yanıtlardan sonra detay yanıtlar gelmektedir. Detay yanıtlar F+ yanıtlarla birlikte verilmektedir. Bu da bize kontrol düzeneğinin yoğun olarak çalıştığını gösterir niteliktedir.

Bilişsel süreçlere bakıldığında, entellektüel süreçlere yatırım erişkinlerde beklenen yanıtlardan daha fazla olmasına rağmen çok fazla olduğu söylenemez. G yanıtlarıyla birlikte F+ yanıtlarının yoğunlukta olması kuru ve cansız bir iç dünyayı gösterir niteliktedir. Bu tespitle birlikte hastanın somut ve nesnel kalabilme çabasının tmel sorunsal olduğunu düşündürmektedir. G'ler incelendiğinde protokolün neredeyse büyük çoğunluğuna yayılıyor oluşu ve sadece iki karta G yanıtının verilmemiş olması dikkat çekici başka bir boyuttur. Bu iki kart doğum fantazilerini canlandıran IX. ve ayrılık kartı olan X. karttır. Hasta doğum ve doğumla ilgili fantazileri bilinç dışı düzeyde canlandıran karta ve ayrılık kartını dış dünyadan gelen

büyük tehlikeler olarak algılayarak bunları bütünü görmek yerine detaylara ayırarak savunma geliştirmiştir. Hareket yanıtlarının protokolde çok az olması ise hastanın dürtüleri kontrol altına alma ve düşünceye yatırım yapmaya daha fazla önem verdiğini gösteren başka bir bulgudur.

Çatışmanın dinamiğini görmek açısından TRI ve TRI'nin tamamlayıcısı olan TRI comp yanıtlarına bakılmıştır. Hastanın TRI oranına bakıldığında hastanın extratensif bir yapılanmada olduğu görülmektedir. Bu tip kişilerde gerçek ve nesnel olana fazla önem verilmediğini içsel süreçlerin daha dürtüsel yaşandığını göstermektedir. Başka bir deyişle hasta dönem dönem kendi içsel süreçlerini kontrol edemez nitelikte yaşantılar yaşamaktadır. Hareket yanıtlarının verildiği kartlara bakılacak olursak hasta insana ait hareket yanıtı bütün protokol boyunca hiç vermemiştir.

Hareket yanıtının ilki nesne ilişkilerine giriş kartı olan II karta verilmiştir. Hasta nesne ilişkilerine giriş kartı olan ilk kart olan bu kartta G yanıtı ile birlikte bozuk bir form yanıtı vermiştir. Ardından da bir hareket yanıtı gelmiştir. Bunu şu şekilde yorumlamak mümkündür diğeriyle kurulan ilişki hastada dürtüleri harekete geçirmekte fakat hasta ötekiyle olan ilişki konusunda ne yapacağını bilememektedir. Hareket yanıtından sonra beyaza hassasiyet ki bu da yokluk boşluk duygusuna karşı olan duyarlılıktan söz etmek mümkündür. Bu karta son olarak kastratif bir yanıt ortaya çıkmıştır. Ayakları kesik ayılar cevabı ankette görülmektedir. Bu kart biseksüaliteyi çağrıştırdığı için kastrasyona gönderme yapan bir karttır da.

Diğer bir hareket yanıtı da III kartta çıkmıştır. Burda hasta iki kişiye ait olan bir yanıt verdikten sonra bir hareket yanıtı ortaya çıkarmıştır. İki insan yanıtı hastanın içsel dünyasında dürtüsel bir hareketlenmeye neden olmuştur. Ankette iki insanı birbirine aşık olarak değerlendirmiştir. Hasta dürtüsel dünyayı kontrol altına alabilmek için girdap diye nitelendirdiği bir cevapla sanki ikili ilişkilerin yutan bir sembolünü vermiştir. Aslında nesne ilişkilerine giriş kartı olan bu kartta hasta öncelikle iki insanı görüp, ardından bir hareket yanıtı vererek dürtüsel dünyaya geçiş yapmış ve ardından verilen cevap ise melek olmuştur. Bilindiği üzere meleklerin herhangi bir ciniyeti yoktur ve cinselliği çağrıştırmazlar. Hasta dürtüleri ancak bu şekilde kontrol edebilmektedir. Protokoldeki son hareket yanıtı ise X. kartta ortaya çıkmıştır. Bu kartta hasta yürüyen iki yengeç, renk isimlendirme ve son olarak da

kartı reddetmiştir. Hasta ilk karta verdiği yanıtın aynı ile testi sonlandırmıştır. Hasta ilk karta yengeç yanıtı vererek başlamış ve testi bitirmiştir. Hasta ayrılığı reddediyor denilebilir.

Hastanın protokol boyunca 9 tane A yanıtının yanında H yanıtını çok az veriyor oluşu, özdeşleşme konusunda sorunsal yaşadığını bize göstermektedir. Banal yanıtların azlığıda benzer bir sürece gönderme yapmaktadır. Verilen yanıtların içeriklerine bakıldığı zaman hastanın ruhsal süreçlerinin kuru ve yaratıcı olmadığı görülmektedir. Duyusal yanıtlara bakıldığında ise kırmızı ve pastel kartlarda renkler görülmemiştir. Sadece II kartta kastratif bir sürece gönderme yapılırken renk kullanılmıştır. Kırmızı renk fark edildiği halde bastırılmıştır. Pastel kartlarda da durum farklı değildir. Hasta renklerden dolayı ortaya çıkan affektif dünyayı bastırmakta ve kontrol sağlamaktadır.

5.1.3. Rorschach Protokolünün Kendilik Tasarımı, Kimlik, Özdeşim, Cinsler Arası Fark ve Nesne İlişkileri Açısından Değerlendirilmesi

5.1.3.1. Kendilik Tasarımı

I kart arkaik anne imagosuna gönderme yapan bu ilk kartta verilen cevap yengeç oluyor. Ankette de kendisine denizi hatırlattığını ifade ediyor. Hastanın öyküsüyle ilgili verilen bilgiyle uyumlu olan bir cevap verdiği düşünülmektedir. Anne hastanın doğumundan sonra kemikleri kırıldığı için aylarca alçılarla yaşamak zorunda kalmıştır ve yengeç de kabuklu bir hayvan değil midir? Hastanın bu karta vermiş olduğu cevap kendini korumak için belki de hastadan korumak için üzerine kabuklar (alçı) geçiren bir anne olarak tanımlanmıştır. Genellikle narsistik protokollerde ortaya çıkan Anzieu'nün bahsettiği deri ben kavramına gönderme olarak düşünülmüştür.

IV kartta beklenen gibi güç ve otoriteye gönderme yapan bir cevap verilip dev denilmiştir. VI kartı birlikte değerlendirecek olursak güçlü bir devden daha çok pasifliği anımsatan bir post cevabına dönüş yapılmıştır.

V kartta kelebek rengi biraz farklı bir kelebek yanıtı verilmiştir. Ankette ise siyah bir kelebek vurgusu yapılmıştır. Bu kartta kimlik kısmı incelenirken tekrar vurgulanacağı gibi kendini farklı ve depresif bir kelebek olarak tanımlıyor.

VII kart genellikle kadına ait göndermeler yapan bir karttır burda şekil verilmiş bir post yanıtını veren hasta bu yanıtının ardından iki olasılık aklına gelmektedir. Post cevabıyla daha pasif kadınsı bir özdeşim kurmakta, öykü ile birlikte düşünüldüğünde kendi geçirmiş olduğu TESE operasyonu ile bağlantılı bir çağrışım yaptığı düşündürten bir süreç akla gelmektedir.

VIII, IX ve X kartlarda ise genellikle hipokondriyak şikayetler ve parçalanma endişesi ortaya çıkmaktadır. Hastanın bu kartlara verdiği cevaplar ise sırasıyla iç organlar, et, tıpkı baştaki gibi yengeç cevabı oluyor. Bu noktada hasta dağılma parçalanma endişesi yaşadıkdan sonra ayrılık kartı olan son kartta yine kabuklu bir hayvana dönüşerek kendini korumaya alıyor diye düşünülmüştür.

Lokalizasyonlar olarak incelendiği zaman ise elde ettiğimiz bulgular aşağıdaki gibidir. Bütün yanıtlar bilindiği üzere bir protokolde %20-30 arasında rastlanmaktadır. Bu hastanın bütün yanıtları protokolde % 47 olarak tesbit edilmiştir.

5.1.3.2. Kimlik:

Beden imgesine gönderme yapan V kartta daha önce de bahsedildiği gibi farklı bir kelebek ankette siyah bir kelebek yanıtı geliyor. Hasta kendini farklı bir kelebek olarak tanımlıyor. Erkeklerden beklenen tıpkı psikanalitik kuramda olduğu gibi dölleyici rolünü üstlenmesi konumunda olmaması farklı bir kelebek oluşunu akla getiriyor. Bu durumdan dolayı hasta depresif bir süreç yaşıyor olabilir mi?

5.1.3.3. Özdeşim ve Cinslerarası Fark

Cinsel sembollerin yoğun olduğu II, III, IV, VI ve VII kartlara verilen cevaplar sırasıyla iki domuz, iki uzaylı, dev, post ve post oluyor. Bu cevaplara bakıldığında hastanın özdeşim ve cinsler arası farklılıkları kuramadığı özellikle özdeşim konusunda daha infantile cevaplar verdiği göze çarpmaktadır. Hadtanın IV karta verdiği dev cevabı güce ve otoriteye gönderme yapan terk kart olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan VI kart post cevabıyla pasifliği akla getirmektedir. VII

kart daha fazla veri toplanması ve araştırılması gereken bir kavramı akla getirmektedir. Bu kavram Limentani'nin vajina adam kavramıdır.

5.1.3.4. Nesne İlişkileri

I, VII ve IX kartlarda anneyle kurulan ilişkiler dile getirilmektedir. İlk kartta yengeç, VII kartta post ve IX kartta beyaza hassasiyetten sonra harita ve et cevapları nesne ilişkilerinde belki sınırların var olmamasını belki de dağılma endişelerini dile getirmektedir.

Diğer bir taraftan kişinin öteki ile kurduğu ilişkiyi dile getiren II ve III karta hasta ayakları birleşmiş iki domuz, karşılıklı dans eden ayılar, mağra, kan, III karta ise uzaylı, somalili, girdap gibi cevaplar verilmiştir. Bu cevaplar ötekiyle kurulan simbiyotik ilişki, boşluk, agresyon ve birşeyin içine çekilme yutulmayla ilgili düşlemleri dile getiriyor olabilir mi? Cinsler arası farklılıklar göz önüne alınmamış cevaplar ortaya çıkıyor.

5.1.4. Baba Kartlarının Değerlendirilmesi

Rorschach Psikanalitik Yorumuna göre IV ve VI kartlar birlikte değerlendirilmektedir. Bu iki kart güç, otorite ve üst benliğe gönderme yaptığı için daha çok baba kartları olarak adlandırılmalarına rağmen üstbenlik her zaman baba değil annesel imago da gönderme yapabilmektedir. Bu tez içerisinde IV ve VI kartlar babasal üstbenliğe gönderme yapan kartlar olarak değerlendirilecektir.

IV karta verilen cevap aşağıdaki gibidir.

‘Bir dev, arkasında kuyruğu olan bir dev. Bu kadar gördüğüm’. Ankette ise ‘İki ayağının ortasında arkadan öyle bir görünüşü var; ya bir şeyin üzerine oturuyor ya da kuyruğu. Yarım, büyük ayaklı bir dev’ yanıtını vermiştir. Hasta güç ve otoriteye gönderme yapan bir yanıt vermiştir. Kartın rengi ve kompakt oluşu hasta aslında beklenen bir yanıt vermesini sağlamıştır. Herhangi bir korku ya da rahatsızlık duygusu ifade edilmemiştir. Yanıtın içeriğine bakıldığında aslında fallik bir sembol olarak kuyruk verilmiş ve bu yanıt belirli bir rahatsızlık duygusu uyandırdığından dolayı ankette birşeyin üzerinde oturma olarak değiştirilmeye çalışılmıştır fakat bu savunma da geri dönmüştür. Ankete verilen ikinci yanıt cümlesi

ise yine bir eksikliğe gönderme yapmaktadır. Yarım ayaklı bir dev de kastratif bir yanıt olarak nitelendirilebilir.

VI karta verilen yanıt ise;

‘Post. Bir av hayvanından çıkarılmış bir post. Aslan mı tilki mi bilmem ama bir post’. Ankette ise ‘Şeklinden ötürü. Başında bıyıkları var. Az çok postun desenleri var. Şekli posta benzer’ yanıtını vermiştir. Hasta burda Banal bir yanıt vermiştir. Verilen yanıtta yine iki hayvan arasında bir tereddüt yaşanmıştır. Bir av hayvanının çıkarılmış postu agresyon içeren bir yanıt olarak değerlendirilebilir. Post yanıtı fiziksel temasın önemine vurgu yapan biryanıt olarak değerlendirilebilir.

Bu iki kart birlikte değerlendirildiğinde ise imgesel baba, kuyruklu bir dev yanıtıyla birlikte bir taraftan fallik semboller içeren güçlü ve otoriter bir baba ve diğer taraftan da agresyon içeren bir baba olarak görülmektedir. Akla gelen başka bir düşünce de post yanıtıyla birlikte babanın pasifliği olabilir. Akla gelen erkek olabilmek için babayı öldürmek gerekmektedir olmuştur.

5.1.5. TAT Uygulamasından Elde Edilen Bulgular

TAT uygulamasında özellikle 1,2, 5, 7BM ve 8BM kartları değerlendirilecektir.

Narsisizm ve nesne kaybına gönderme yapan 1. kartta hasta anne-baba yadigarı olan kemanla bir ilişki kurmuştur fakat bununla ne yapacağına karar verememektedir. Keman kırılmıştır. Bir nesne kaybı olarak değerlendirilebilir. Çok fazla sözel önlem ve hikayeler arasında gitgeller yaşanmaktadır. Hasta elinde olan ya da daha başka bir deyişle kuşaklar arasından iletilen iletiyle ne yapacağını bilememektedir. Bu ileti kendisine geldiğinde kopmuştur. Hasta kısırlık tanısı almış ve baba olamamaktadır. Diğer bir taraftan şu da düşünülebilir, babalık hastaya bir miras olarak aktarılmamıştır.

Ödipal üçgenin kurulması, kuşaklar arası farkın ortaya çıkmasını beklediğimiz bu kartta hastanın kişisel hikayesi alevlenmiştir. Hastanın çocuk yapma arzusu kadın ve erkek arasındaki ilişki erotize edilebilmiştir. Bu erotizasyondan sonra ise kadınlara narsistik yatırımın yapılmadığı bireyler olarak görülerek işe

yaramadıkları ifade edilmiştir. Bu kartta kadın erkek arasında ilişki erotize edilebilirken kuşaklar arası farkı oluşturan çocuk (kız) yok sayılmıştır.

İlk sahneye gönderme yapan 5. kartta merakla odanın kapısını açan ve üzücü bir olayla karşılaşan bir kadından bahsedilmektedir. Yine kadın ve erkek arasındaki ilişki erotize edilmiştir fakat burda bir aldatma söz konusudur. Başka birinin araya girmesi. Olgunun öyküsü hatırlanacak olursa azosperm tanısı almış olan bu hastanın çocuk yapabilmek için bir başkasının yardımına ihtiyaç duyduğu ve aldatılan eş olarak kendini algıladığı söylenebilir mi? Diğer bir taraftan ilk sahne düşlemine gönderme olarak erotize edilen ilişki tasvir edildikten sonra bir de hikayeye ölüm eklenmiştir. Acaba bu yine babayı öldürme arzusu olarak görülebilir mi?

7 BM kartı, Baba-Oğul ilişkisini ve kuşaklar arası farkı kabulü ortaya koyan bu kartta hasta kuyaklar arası farkı ve baba oğul ilişkisini tanımlamıştır. Fakat babanın verdiği emaneti iletemeyen bir oğuldan bahsedilmektedir. Baba oğlu için oradadır fakat oğlu üzgündür çünkü mirası alamamıştır. Bu oğulda çok depresif bir sürece neden olacak ve sonunda kendini öldürecektir. Bu sembolik olarak anlatılan hikayede hasta aslında kendi soyunun ölümünden mi bahsetmektedir?

TAT'de bakılan son kart ise 8 BM kartıdır. Bu kartta babayı öldürme arzusu, Ödiple ilgili çift değerli duygular dile getirilmektedir. Hasta bu kartta da yine farklı ifadeler arasında gidip gelmiştir. Bu kartta hasta kendinenarsistik bir yatırım yapmış, entellektüalizasyon savunma düzeneğini kullanmıştır. Daha sonra babaya yönelik agresyon ortaya çıkmış ve hasta olarak nitelendirilmiştir. Bu karta verilen hikayede kendine yapılan narsistik yatırım ve babaya olan agresyon arasında gidilip gelinmiş fakat herhangi bir sonuca varılmamıştır. Babayla olan çatışmanın nedeni de net bir şekilde verilmemiştir.

Hastanın TAT protokolüne bakıldığında belirtilmemiş çatışma nedenleri, Ödipal üçgenin tanımlanmasına rağmen babayı bir üçüncü olarak anne-çocuk ikilisini tam da ayıramadığı, babaya karşı duyulan agresyona tam da bir anlam verilemediği düşünülmüştür. TAT de hasta dışsal gerçekliğe çok fazla yatırım yapmakta olduğu gözlemlenmiştir. Entellektüalizasyon savunma düzeneği sıklıkla kullanılmaktadır. Ve hasta birden fazla hikaye arasında gidip gelmektedir. Bu da teredür ve iki seçenek arasında karar verme güçlüğü olarak değerlendirilebilir.

5.2. ŞÜPHECİ ADAM

5.2.1. Olgı Öyküsü

1977 doğumlu, lise mezunu hasta. 1998 yılından bu yana evliler. Severe evlenmişler. Hasta askerlik görevini yaparken o sıralarda lise son sınıf öğrencisi olan eşiyle tanışmışlar ve askerlik biter bitmez evlenmişler. Evliliklerinin ilk 3 yılı boyunca herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanmamalarına rağmen gebelik olmamış. 3 yılın sonunda çocuk neden olmuyor diye düşünerek hasta eşinin jinekoloğa götürmüş. Yapılan tetkiklerde herhangi bir sorunla karşılaşılmamış. Bunun üzerine hasta doktora gitmiş ve varikozel tanısı konulmuş. Varikozel operasyonu geçirdikten sonra sperm sayısında herhangi bir değişiklik olmamış. Hasta azosperm tanısıyla takip edilmeye başlanmışlar. 6 ay boyunca gebelik olmayınca tekrar doktora başvurmuşlar. Bu başvuruları sırasında hastanın eşinde çikolata kisti tesbit edilmiş ve operasyon geçirmiş. Operasyonun ardından kendilerinin Kuzey Kıbrıs'ta takip eden doktor Güney Kıbrıs'ta bir jinekoloğa yönlendirilerek önce aşılama yöntemiyle gebelik elde edilmeye çalışılmış. Bu yöntem sonuç vermedince Güney Kıbrıs'ta ilk IVF yöntemiyle 3 embryo transfer edilmiş. Gebelik olmamış. 2. IVF denemesi Kuzey Kıbrıs'ta yapılmış. 3 embryo transfer edilmiş. İkiz gebelik oluşmuş. 2 aylık iken birinci bebek düşük olmuş ve eşin kanaması olduğu için ikinci bebek de kürtajla alınmış. Bir süre sonra tekrar IVF denemesi yapılmış ve gebelik oluşmamış. Hasta ve eşi 3. denemeden sonra bir süre ara verelim tekrar deneriz kararını almış. Bu sırada hastanın teyzesinin kızı tekrarlayan IVF girişimlerinden sonra çocuk sahibi olamayınca evlat edinmeye karar vermişler ve bir kız bebek evlat edinmişler. Hasta ve eşi de tekrar IVF denemek yerine evlat edinmeye karar verip ikiz bebek evlat edinmişler. Evlat edinmeye kadar geçen süre 2001- 2008 yılları arasına denk geliyor. Bir yıl bir bekleme süresinden sonra bir kız bir erkek ikiz bebekleri evlat edinmişler.

Hastanın doğum öyküsüne bakıldığında hasta iki erkek kardeşin küçüğü abisiyle arasında 9 yaş fark var. Hasta annem ve babamda da bir sorun vardı ama ne olduğunu bilmiyorum doktora gitmemişler sonra kız çocuk istedikleri için 9 yıl sonra annem aniden bana gebe kalmış ama kız olmamışım diyor. Anne ve baba abiden sonra 9 yıl boyunca herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanmadan gebelik elde

edememişler. Ailede baba sürekli savaş kahramanlıklarından bahsediyor. Şurayı aldık, burada bunu yaptık, ben mermi yedim gazi oldum gibi savaş ve kahramanlık öyküleri ev içerisinde baba tarafından anlatılan öyküler imiş.

Vakanın adı büyük babanın adı. Onunla ilgili anlatılan herhangi bir öykü mevcut değil. Baba ve anne arasındaki ilişki genellikle iyi ama anne ev içinde söz sahibi olan ve babayı kontrol eden kişi. Anneyi sinirli ve biraz da erkek gibi diye tanımlıyor. Hasta ile babası arasındaki ilişkiyi ise biz babamla arkadaş gibiyiz diyor. Annem sinirli bir kadın olduğu için ne abimin karısıyla ne de benim eşimle iyi geçinmez. Yani çocuk olmadı diye ve geçimsizlik var diye hayal ettiğim mutlu aileyi ben hiç yakalayamadım diyor.

Tüp bebek girişimlerini ise eğer çocuk olursa mutlu bir aile olabilirdik bu yüzden her olmayışında çok yıkıldım. Beklemeler beni çok üzdü diyor. Kendimi hiç kısır bir erkek olarak düşünmedim sadece doktorların söylediği herşeyi yaptım diyor. Bana açıkça kısırsın deyen de olmadı zaten diyor. Hasta mutlu aile olabilmek için çocuk sahibi olmanın şart olduğunu ve bu yüzden kendine ait arsa ve tarlaları satın tüp bebek yöntemiyle çocuk sahibi olmaya çalıştıklarını ifade ediyor.

Hasta 11 yıldır aynı iş yerinde çalışıyor. Şu anda kendi üzerine zimmeti bir araba var ve pazarlamacılık yapıyor. Hasta hayalindeki mesleğin kaporta boya olduğunu ortaokulu bitirdikten sonra okulu 1 yıl bırakıp kaporta-boya işinde çalıştığı ama annesinin ısrarlarına dayanamayıp 1 yıl gecikmeli olarak tekrar liseye döndüğünü ve torna-tesfiye bölümünden mezun olduğunu söylüyor. Lise mezuniyetinden sonra askerlik ve evlilik geliyor.

Olguya Rorschach ve TAT uygulanmıştır. Hastanın vermiş olduğu cevapların içerik analizlerine bakıldığında elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir. Hastanın Rorschach protokolü verilen yanıtlar lokalizasyon, tayin ediciler, içerik analizlerine bakılmıştır. Hastanın kendilik tasarımı, kimlik, özdeşim ve cinsler arası fark ve nesne ilişkileri boyutlarında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin sonunda ise Baba kartları olarak tanımlanan IV ve VI kartlar üzerinde durulacaktır. TAT yanıtlarında ise 1, 2, 5, 7BM ve 8 BM kartlara verilen cevaplar detaylı bir şekilde tartışılacaktır.

5.2.2. Rorschach Protokolünün Yanıtların Lokalizasyonu, Determinantları ve İçerik analizine Göre Değerlendirilmesi

Hasta 14 yanıtla testi tamamlamıştır. Bir protokolde 15-30 arası yanıt normal sayılmaktadır. Verilen yanıtların %64'ünü Global yanıtlar ve %21'ini Detay yanıtlar ve %14'ünü de Küçük Detay yanıtları oluşturmaktadır. Verilen yanıtların büyük bir çoğunluğu Global yanıtlardan oluşmaktadır bu da bize hastanın dünyayı bir bütün olarak algılama eğilimi içerisinde olduğunu göstermektedir. Dil yapısına bakıldığında hastanın sözel önlemler, klinisyenden dayanak ve onay alma ihtiyacı çok fazla görülmektedir. Hasta bir türlü karar verememekte ve farklı seçenekler arasında gidip gelmektedir.

Bilişsel süreçlere bakıldığında, entellektüel süreçlere yatırım çok fazladır. (G %64) Dünyayı bütün olarak algılama fazla sayıda G yanıtıyla açıklanırken, F+ yanıtlarıyla birlikte dışsal gerçekliğe çok fazla yatırım yapılmaktadır. G yanıtlarının fazlalığı ve düşünce süreçlerinin, iç dünyanın fazlasıyla ön planda olması gerçeğe yapılan yatırımın çok fazla olduğunu, somut ve nesnel kalabilmenin hastanın temel sorunsalı olduğunu düşündürmektedir. Hastanın Detay yanıtları nesne ilişkilerine giriş ve aynı zamanda Ödipal dönemdeki çift değerli duygulanımlara, cinsel ve saldırgan dürtülere gönderme yapan II kartta ve sosyal ilişkilere gönderme yapan VIII kartta, anneya gönderme yapan VII kartta ve son olarak da ayrılık kartı olan X. kartta ortaya çıkmaktadır. Verilen bu yanıtlar detay yanıtları ve küçük detay yanıtlarıdır. G yanıtlarının 7'si Basit G'lerden oluşmaktadır. Basit G'lerle kaplı bu protokolde hastanın yoğun savunma düzenekleri içerisinde olduğu ve bastırma savunma düzeneğini sıklıkla kullandığını düşündürmektedir. Herkes gibi olma çabası ile birlikte hasta dış dünyadaki nesnelere fazla yatırım yapmadığını, dışarısının ve iç dünyanın da aynı şekilde fazla meraklı olmadığını yani keşfetme duygusunun da gelişmediğini söyleyebiliriz. Aynı zamanda bu durum kuru ve cansız bir iç dünyanın da belirtisi olabilmektedir.

Form yanıtlarına bakıldığında F%: 71 ve hastanın gerçeği değerlendirme yetisini gösteren F+%'si ise % 70 oranındadır. Bu oranlar da bize hastanın renk, hareket gibi dürtüsel hayata ilişkin yanıtları çok fazla vermediğini bize

göstermektedir. Protokolde insana ait hareket yanıtı hiç verilmemiştir. Protokoldeki tek hareket yanıtı ise VIII kartta bir yere tırmanan ayılar yanıtında verilmiştir.

Çatışmanın dinamiğine bakılacak olursa TRI hesaplamalarında afektif dünya baskın olarak çıksa da tamamlayıcı TRI yanıtları durumu ağırlaştırmaktadır.

II kartta Banal iki insan yanıtından sonra kırmızı rengi farketmiş, renklerin görülmesiyle birlikte klinisyenden dayanak alarak afektif dünyayı kontrol altına alma çabası içerisine girmiştir. Yanıtın yoğun libidinal dürtüler içermesi hastayı rahatsız etmiştir. Testörden dayanak alarak bunlarla baş etmeye çalışmıştır. Bu kartta saldırgan dürtüler ön plana çıkmıştır.

III kartta bir önceki kartta olduğu gibi iç dünyanın ortaya koyduğu çatışma belirgindir. Yine iki insandan bahsedilmektedir. Bu iki insan karşılıklı durmaktadırlar. Ve yine bir önceki kartta olduğu gibi kırmızı renk reddedilerek dürtüsel dünya reddedilmektedir.

Diğer hareket yanıtı karşıt tepki oluşturarak VIII karta verilmiştir. Özdeşim bir hayvan üzerinden kurulmuştur. İnsan hareket yanıtı rahatsızlık duygusunu artıracaktır. Hasta aslında banal bir yanıt vererek diğerleri gibi olma çabası içerisinde olduğunu göstermeye çalışmıştır.

Duyusal yanıtlara bakıldığında kırmızı kartlar reddedilmiştir. Kırmızı renk farkedilmiş fakat hastada uyandırdığı etki fazla olduğu için bastırmayı ve kontrolü tercih etmiştir. Renk farkedilmiş fakat bir şey ifade etmiyor denilerek reddedilmiştir. Pastel kartlarda ise görünen materyal hastayı çok fazla rahatsız etmiş ve hasta F-yanıtlar vermiştir. Bu kartlarda hastanın bastırma savunma düzeneği ve kontrol çabası ortadan kalkmıştır. Özellikle son kartta verilen göğüs kafesi cevabı, parçalanmaya ve dağılmaya gönderme yapar niteliktedir.

5.2.3. Rorschach Protokolünün Kendilik Tasarımı, Kimlik, Özdeşim, Cinsler Arası Fark ve Nesne İlişkileri Açısından Değerlendirilmesi

5.2.3.1. Kendilik Tasarımı:

Kart I'e vermiş olduğu cevaba bakarsak iki kişi iki melek gibi cevapların verildiğini görmekteyiz. Ankette ortadaki iki kişiyi ayırmaya yönelik biraz saldırgan

bir çaba verilmektedir. Arkaik anne imagosuna ve anne ile ilk dönem ilişkilere gönderme yapan bu kartta anne ile olan ikili ilişkiyi ayırmaya çalışan başka iki kişiden bahsediliyor olduğu düşünülmüştür. Vakanın öyküsünde kendinden 9 yaş büyük abinin olduğu ve anne baba çiftinin ikincil kısırlık diye adlandırabilecek bir dönemden sonra hastayı dünyaya getirdikleri bilgilerimiz arasındadır. Ortadaki ikili diye tanımlanan anne ve kendisi dışarı tarafta onları ayırmaya çalışan baba ve abi olabilir mi? Bu kartı bitiriş cümlesi olarak ‘ Saçmalamadım değil mi? İçimden geleni değil gördüğümü söyledim’ diyerek önemli bir kodlanmayan malzeme olarak değerlendirilmiştir. Hasta burda klinisyenden dayanak ve hatta onay almaya, biraz daha içeriğe bakarsak saçmalamadığıyla ilgili bir bilginin verilmesini talep ederek kendi gördüklerinin gerçekte de diğerleri tarafından görüldüğünü onaylamak istememekte midir? Son cümle ise yine daha sonra da tekrarlanacağı gibi içinden geleni değil yani dürtüyü değil gördüğünü yani dış gerçekliğe vurgu yaptığını söylemektedir.

Kendilik tasarımının değerlendirmede kullanılan diğer bir kart olan IV karta şok cevabın gelmesi ve bir estompage yanıtının verilmesi dikkate değer olarak değerlendirilmiştir. Bu karta verilen cevap post olmuştur. Bilindiği gibi dokunmaya ilişkili estompage yanıtları deriye gönderme yapan yanıtlardır. Anziue tarafından tanımlanan deri ben kavramında deri sadece bedeni bir arada tutan değil aynı zamanda duygusal iletinin yapıldığı en önemli organdır. Bebek kendisini dış dünyadan gelen bütün saldırı ve uyarılara karşı kendini deri yoluyla korumaktadır ve aynı zamanda da kaybetme endişesi yaşamaktadır. Deri bir sınır etkisi yapmaktadır. Estompage yanıtının genellikle baba kartı olarak adlandırılan ama süper ego yapılanmasının annesel nitelikte de olabileceği akılda tutularak hastanın ilk dönemlerinde yaşadığı eksiklikler veya duyarlılıklara gönderme yaptığı düşünülmektedir. Bu karta vermiş olduğu post yanıtından sonra ankette kesilmiş deri parçası gibi, ayak, kuyruk, kafa yok cevabı kastratif bir kaygı olarak değerlendirililbilir mi?

Kendilik tasarımında diğer önemli kart olan V'inci kart ise hastanın azospermia tanısı düşünüldüğünde çok anlamlıdır. Banal bir yanıt vererek başlayan hasta kurutulmuş kelebek ile yanıtını genişletmiştir. Azospermia da meni içerisinde canlı sperm hücresine rastlanmamaktadır yani başka bir deyişle hastanın testisleri

kurudur. Hasta burda banal bir yanıtın arkasına sığındıktan sonra kendilik tasarımıyla ilgili olarak bastırılan geri dönmüştür.

Bu kartta kodlanmayan malzeme olarak verilen cevap da önem teşkil etmektedir. 'saçmalar mıyım? İçimden gelen, çıkardığımı söylerim.' Hastanın dış gerçekliğe bağlı kalmaya çalıştığı, klinisyenden dayanak almaya çalıştığı ve ardından da sembolleştirme olarak yorumlanarak dürtüsel ya da fantazmatik dünyaya giriş yaptığı fakat hemen ardından yine dış gerçekliğe döndüğünü söyleyebilir miyiz?

VI. kartta banal bir yanıt verilmiştir. Bu banal yanıtta tıpkı IV kartta olduğu gibi estompage içeren bir yanıttır. Bu kartın anketinde yine kastratif süreçlere gönderme yapılmıştır. Kuruluk bu kartta yine ortaya çıkmıştır.

VII kart kadına ve anneye yönelik neredeyse bütün bilgileri alabileceğimiz bu kartta hasta choc ve ardından iki tane yanıt vermiştir. Bu karta verilen ilk yanıt ise altı tane taş parçası. Başka bir şey yok olmuştur. Anne bu noktada taş gibi sert, soğuk, katı bir anne olarak ifade edilmiyor mu? Bu karta verilen diğer bir yanıt ise hayvan ve kafası. Burada insan özdeşimi yerine daha infantil bir özdeşim ortaya çıkmıştır. Verilen her iki yanıtta bir özdeşleşme sorunsalına gönderme olarak değerlendirilebileceği düşünülmüştür.

Pastel kartların ilki olan VIII kartta hasta insana benzemez diye başlayarak banal yanıt vermiştir. Kayaya tırmanmaya çalışan ayılar olarak görmüştür bu kartı. Sosyal ilişkilerin verildiği bu kartta hasta bir kayaya tırmanmaya çalışan ayılar derken daha önce de dile getirilen bir durumdan söz etmekte olduğu düşünülmüştür. Pregenital annenin soğuk, katı ve sert oluşundan. Ulaşılamayan yada sevgi ve sıcaklık göstermeyen bir anne düşündürmüştür.

IX kart çok erken dönem anne ilişkileri hakkında bilgi vermektedir. Doğumla ilgili fantazileri canlandıran bu kart sağlıklı sollu taşların arasından akan su ve uyumsuz rekler demektir. Burada kendi doğum öyküsü ve annenin soğuk oluşu yada imkansız bebek gibi bir imgesi olabileceği çağrışımlarım arasında. Diğer taraftan kız bebek olarak beklenen hastanın erkek olarak doğması renklerin uyumsuzluğu olarak da nitelendirilebilir mi?

Ayrılık kartı olan X kartta hasta bir anatomi yanıtı vermiştir. Göğüs kafesi. Aktarım ilişkisini de gösteren bu karta verilen bu cevap bir şekilde hayati organları koruyan bir cevapla son buluyor.

5.2.3.2. Kimlik

Beden imgesine gönderme yapan bu kartta hasta kendini kurutulmuş bir kelebek olarak tanımlıyor. Bu hem ruhsal süreçlerdeki kuruluğa hem de hastanın tanısına gönderme yaptığı düşünülmüştür. Hasta bu kartta testörden dayanak alarak dürtüsel dünyaya ait bir geçiş yapmaya çalışmış fakat burda başarılı olamamıştır. Ankette ise görmüş olduğu kelebeğin formu üzerinde durarak bilinç dışından gelen materyali dışsal gerçeklikte görmeye çalışmıştır. Hastanın beden imgesi tıpkı testisleri gibi kurudur, kurutulmuştur.

5.2.3.3. Özdeşim ve Cinslerarası Fark

Cinsel sembollerin yoğun olduğu II,III,IV, VI ve VII. kartların değerlendirileceği bu kısımda hasta sırasıyla iki kişi ardından kan, iki kişi ve red, red ve post, post, choc ve ardından taş ve F- ile birlikte hayvan kafası yanıtları gelmiştir. Hasta Özdeşim ve cinslerarası farkla ilgili olarak genellikle Banal yanıtlarla birlikte herkes gibi olma çabası içerisinde. Fakat bu hastaya özgü olarak özdeşim ve cinslerarası farklar konusunda hastanın red ve choc yanıtlarının çokluğu dikkat çeker niteliktedir. Post yanıtlarının IV ve VI kartlara verilmesi hem kadınsı pasifliği hem de kastrasyonu akla getirir niteliktedir.

5.2.3.4. Nesne İlişkileri

I, VII ve IX kartlarda anneyle kurulan ilişki dile getirilmektedir. I. karta ortada iki insanı ayırmaya çalışan başka iki insan yani bir çatışma yanıtından sonra, insanlar kanatlı meleğe dönüştürülmüştür. VII kartta ise taş parçaları olarak gelen bir cevabın ardından hayvan parçaları yanıtının gelmesi özdeşimlerdeki güçlük ve aslında ötekiyle kurulan ilişkinin ne kadar korkutucu olduğu dile getiriliyor olailir mi? IX karta ise yine taşlar cevabı verilmiştir. Anne ilişkilerine yönelik gönderme yapan kartlarda taş cevabının verilmesi imgeseldeki annenin çok katı ve soğuk olduğunu akla getirmiştir. Diğer taraftan sevgi ve nefret ilişkilerini veren öteki nesne ile olan yaşantılar ise II ve III kartta ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda cinsel ve agresif dürtüler de rahatlıkla bu kartlara verilen yanıtlar arasında görülebilmektedir.

İki kişi birlikte birşey yapmaya çalışıyorlar yanıtları verilmiştir. Öteki ile kurulan ilişki de herhangi bir saldırgan ya da cinsel tema işlenmemiştir.

5.2.4. Baba Kartlarının Değerlendirilmesi

Rorschach Psikanalitik Yorumuna göre IV ve VI kartlar birlikte değerlendirilmektedir. Bu iki kart g, otorite ve st benliğe gönderme yaptığı için daha çok baba kartları olarak adlandırılmalarına rağmen üstbenlik her zaman baba değil annesel imagoya da gönderme yapabilmektedir. Bu tez içerisinde IV ve VI kartlar babasal stbenliğe gönderme yapan kartlar olarak değerlendirilecektir.

Hastanın IV karta verdiği cevap aşağıdaki gibidir.

‘Ne bileyim bundan birşey çıkaramadım. Post gibi birşey.’ Ankette ise ‘ Kesilmiş deri parçası gibi, ayak, kuyruk, kafa yok’ demiştir. Hasta baba kartı olarak değerlendirilen bu kartta reddin ardından kadınsı pasifliği ieren post yanıtını vermiştir. Ankette ise kastratif sürece gönderme yapmıştır.

VI kartta ise ‘ Bu da post gibi. Pek birşey çıkaramadım. Ayrı ayrı iki başa benzer ortadan birleştirilmişler gibi ama tek.’ Ankette ise ‘ Hayvanları kestiklerinde kurutulur. Ayakları elleri belli olur’ demiştir. Hasta bu karta banal bir yanıt vermiştir. Fakat bu da tıpkı diğer kartta olduğu gibi hem kadınsı pasifliği hem de kastrasyonu açıklar niteliktedir.

5.2.5. TAT Uygulamasından Elde Edilen Bulgular

TAT uygulamasında özellikle 1,2, 5, 7BM ve 8BM kartları değerlendirilecektir.

Nesne kaybı kaybı ve nasrisizmin gizil içerikte incelendiği 1. kartta vaka babadan, dededen alınan bir mirasın nasıl aktarılacağıyla ilgili bir hikaye anlatılıyor. Nesne kaybı öyküsü verilmeyen bu hikayede hikayenin sonu olumlu bir narsistik yatırımla tamamlanıyor. Kuşaklararası iletiye gönderme yapıldığı düşünülmüştür. Bu kartta kullanılan yöntemler daha çok obsesyonel tipte savunmalar ve dış gerçekliğe fazla yatırımın yapıldığı görülmektedir.

dipal gene gönderme yapılan 2. kartta ödipal lemeye herhangi bir gönderme yapılmamıştır. Kuşaklar arası farkı ortaya koymada güçlük yaşanmıştır.

Kadın ve kız çocuk arasında seçim yapmakta zorlanılmıştır. Dış gerçekliğe gönderme ve obsesyonel tipte savunmalar kullanılmıştır.

İlk sahne düşlemine gönderme yapan 5. kartta sınırların geçirgenliğinin ön plana çıktığını görmekteyiz. Anne, bakan, giren kontrol eden bir anne olarak tanımlanıyor. Diğer bir taraftan kadın imgesi ev hanımı yada temizlik yapan biri olarak tanımlanmıştır. Kadın imgesi çok da değerli bulunmamıştır. Obsesyonel tipte savunmalar göze çarpmaktadır.

7BM kartında baba oğul arasındaki ilişkinin tanımlanması beklenirken baba-oğul ilişkisi değil kuşaklar arası farkın olmadığı yaşlı iki adam olarak hikaye anlatılmıştır. Dayanak ihtiyacının ön planda olduğu hikayede karşıt tepki oluşturma kullanılmıştır. Hikayenin kişiler iki erkek olarak algılanmamış bir kadın bir erkek olarak algılanmıştır. Baba oğul arasındaki ilişki oluşturulamamış baba tanımlanamamıştır. 8BM kartında ise dışsal gerçekliğe çok fazla yatırımın yapıldığı bu kartta entellektüalizasyon ve yüceltme savunma düzenekleri kullanılmış babaya olan bütün öfkeye rağmen bu iki savunma düzeneğiyle baba kurtarılmıştır.

5.3. ENERJİSİZ ADAM

5.3.1. Olgu Öyküsü

4 yıllık evli. 2 yaşında bir erkek çocuk sahibi. Eşi ressam kendi matematik Doçenti. Yaklaşık 6 aydır takip edilmekte. İlk geliş yakınması kendini öldürmek istemesi. İntihar düşüncelerinden kurtulamıyor ve bu düşünce onu hareketsiz bırakıyor. Bana başvurmadan önce başka bir psikologla bir görüşme yapmış fakat onun kendini tedavi konusunda tatmin etmeyeceğini düşünerek ertesi gün benden randevu almıştır. Hastalık öyküsünü yurtdışında doktorasını yaptığı sıralarda kendini kötü hissetmeye başladığını, ve bu kendini kötü hissetmenin giderek gününün büyük bir bölümünü kapladığı ve yerde saatlerce hareketsiz yatacak kadar düşük enerjili bir döneme girdiğini anlatmıştır. Bu dönemde bir psikologtan yardım almış kendini iyi hissetmeye başladığı zaman terapiyi yarıda bırakmış bu yarıda bırakmayı zaten geri dönmek zorundaydık bu yüzden bıraktım diyerek anlatıyor. Sırasıyla gelişim öyküsüne bakacak olursak.

Hasta anne-babanın tek çocuğu. Baba askeri personel annede askeriyede terzi olarak çalışıp her ikisi de emekli olmuş. Vakadan sonra herhangi bir çocuk denemeleri yok. Hatta bu konu konuşulduğu sırada hasta ‘ annem bu tatilde ikinci bir çocuk yapalım mı acaba gibi ama ciddi olmayan bir konuşma sırasında çok büyük bir tepki gösterip hayır yapmayacaksınız gibi garip bir tepkide bulundu’ diyor. Anne babasının neden ikinci bir çocuk yapmadıklarıyla ilgili herhangi bir hikaye ailede anlatılmamış. Hasta çocukluğuyla ilgili hatırladığı en etkileyici olaylar arsında dede ve nenesinin yanına anne tarafından bırakıldığı ve daha sonra gelinip alındığı ve her seferinde annenin arkasından ağladığıyla ilgili hikaye olmuştur. Dede ve anneanneyi daha çok sevdiğini daha doğrusu sevgi değil de onları daha sıcak ve samimi bulduğunu ifade ediyor. Büyükbaba ve büyükanne ile ilgili olarak babam öyle bir adamdan iyi bile bu kadar iyi çıktı diyor büyükbabayı çok katı, otoriter kendi istekleri için herkesi kullanan, hiçkimsenin isteklerinin onun için önemli olmadığını ve bütün çocukların küçük yaşta olsalarda mutlaka çalışması gerektiğini düşünen ve onlarda kalmaya gittiğinde mutlaka çalıştırıldığını ifade ediyor. Babaannenin sevgisini daha çok gösterdiğini tam bir Karadeniz kadını olduğunu ifade ediyor.

Sevgisini telefonda bile hissedersiniz diyor. Anneanne ve dedenin yanında daha çok eğlendiğini ve adam yerine konulduğunu sık sık ifade ediyor.

Hastanın baba ve annesi çok ketum insanlar oldukları ve ağızlarından lafları neredeyse kerpetenle aldığını ifade ediyor. Hastanın gebelik, doğum, ad koyma gibi hiçbir öyküsünün olmaması çok dikkat çekiciydi. Diğer taraftan ailenin hastadan başka çocuk yapmama kararlarının ardında ne gibi etkenler rol oynamaktadır bilinmemektedir. Bu nokta annenin normal bir konuşma sırasında verdiği tepki düşünülerek bir aile sırrının olduğu akla gelmiştir.

Hasta eşiyle tanışana kadar karşı cinsle herhangi bir ilişki yaşamamış ve karşı cinsle ilişkileri hep uzak olmuş. Bu durumu yakınlaşamıyordum aslında çok da çaba sarfetmiyordum olarak anlatıyor. Eşiyle tanıştıktan bir süre sonra sevgili olduklarını ifade ediyor. İlişkilerinin birinci yılında hasta yurt dışında bir ülkeden doktora için kabul alıp herşeyi istanbulda bırakıp sevgilisi de dahil gitmiş. O dönemde sevgilisi evlenelim beni de götür demesine rağmen hayır şimdi değil diyerek onu kaybetme pahasına yurtdışına çıktığını ifade ediyor. Yurt dışında olduğu süre içerisinde ilişkileri kopmamış doktoranın 3. yılında iken evlenmişler. Doktora bittikten sonrada başka bir ülkede yine üniversitede bir proje kapsamında çalışmaya başlamış. Başta bahsedilen kötü dönem bu sıralara denk gelmekteymiş. Eşi evliliklerinin ilk gününden itibaren çocuk sahibi olmak istiyormuş hastada kendinin çocuk yapıp o sorumluluğu ömür boyu taşıyacak gücüm yok, baba olmak istemiyorum gibi karşı çıkmaları, ya da bakarız, düşünerüz gibi ertelemeleriyle konuşmalar sonlanıyormuş. Bu sırada eşi uzun süre adet görmemiş. Bunu hiçbir zaman bir gebelik olarak düşünmedim ve onun acaba hamile miyim meraklarının hep hayır değil bunu biliyorum olarak karşıladım diyor. Eşinin neden bu kadar uzun süre adet görmemiş olduğuyla ilgili eşinin endişelerinden dolayı jinekoloğa başvuru yapıyorlar. Muayenelerden sonra sizin çocuğunuz olmaz denilip en az 5-6 ay tedavi görmeniz gerekmektedir deniliyor. Fakat eşi yaklaşık 15 gün sonra herhangi bir tedavi olmadan hamile kalıyor ve yaşayan bir erkek bebek dünyaya getiriyor.

Bu vakayla ilgili diğer bir önemli konu başlığı ise vakanın yaklaşık bir yıl önce uzun süredir rahatsızlık duyduğu soyisini değiştirmek istediği için mahkemeye başvuru yapıp annesinin kızlık soyadını almış olmasıdır.

Bu vakayı bu çalışmaya eklememin nedeni ise başında da söylediğim gibi yaklaşık 6 aydır takip ettiğim hastanın kısırlık veya kısırlığa neden olacak herhangi bir durumdan gelmiş olduğu son görüşmeye kadar bahsetmemiş olmasıdır. Fakat yapılan görüşmeler sırasında oğlu ile düzgün iletişim kuramadığı, ona bakmak, onu yatıştırmanın ona çok zor geldiği, oğlunun enerjisini tükettiği gibi yakınmaları da olmuştu. Hatta çocuk bakımı yüzünden eşiyle kavga edip boşanma kararı bile almışlardı yaklaşık 3 ay önce. Fakat eşi ve oğlunu bir süreliğine ailelerinin yanına gönderdikten sonra onları özlediğini ifade etmeye başlamış ve boşanma kararından vazgeçmişti. Kendi tatilini geçirmek için eşi ve oğlunun yanına gidip onlarla birlikte döndükten sonra oğlu ile kurduğu olumlu ilişki daha çok bahsi geçen bir konu olmuştu.

Vaka geldiği son görüşmede size bugün bugüne kadar kimseyle paylaşmadığım sadece benim bildiğim bir sırrımı anlatacağım diye başladı. Yaklaşık 11 yaşlarında iken eski evde oturduğumuz sırada ev sahibinin 10 yaşındaki torunuyla cinsel ilişkiye girdim. Aktif olan bendim ve bu olaydan sonra kendimi benden küçük birine tecavüz ettim olarak hissettim ve bunun suçluluğunu ve utancını hala daha yaşamaktayım. Diyerek başladı. O çocukla daha önce de oynuyorduk. Birbirimize dokunuyorduk ama bu olaydan sonra onu bir daha görmedim ve 3-4 ay sonra o mahalleden taşındık. Ama bu olayı kimseye anlatmadım ve nereye koyacağımı da bilmiyorum. Diyerek devam etti. Hasta kendini o dönemde aniden büyüyen bir çocuk olarak anlatıyor. Ve o dönemde kullandığı hormon haplarını hatırlıyor. Vaka 9-10 yaşlarında ilkokuldaki genel sağlık taraması sırasında inmemiş testis tanısı almış ve bu tanıdan sonra tedavi görmeye başlamış yaklaşık 3-4 yıl boyunca hormon hapları kullanmış. Testisler soctrum kesesine indikten sonra ise bu sefer kendi ifadesiyle özel alanına giren doktorlar sürekli sperm sayımı ve elle muayeneler yaptılar. O dönemde kafamdan geçen düşünce 'bu adamlar benim sikimden taşağımdan ne istiyorlar' oluyordu ve babama çok kızıyordum. Sperm sayımlarında çok az sayıda canlı sperm hücresi tesbit ediliyordu. Çocuğu olmaz düşüncesi o dönemde beni değıl babamı çok rahatsız ediyordu. Hastanın o dönemki tanısı oligospermi. Çocuğu olabilir ama zor denilmiş.

Bu vakanın bana ilginç gelmesinin nedenleri arasında sırrın kuşaklar arası patolojik iletiminde kısırlığa bile neden olabilecek bozuklukların kuşaklar arasında

iletildiğini yazan Tisseron, kısır kadınlar kendilerini dölleyemeyecek erkekler bulurlar diyen Benedek, anne tarafından eksik ileti alan bir erkeğin dölleme işlevini yerine getirebilecek kapasiteye sahip olamayacak erkeklerden bahseden Lamp de Groot ve bir de bir erkek çocuğun adam olabilmesi yani babadan dölleyici rolünü devralması için imgesel babayla kurulan ilişkiden bahseden Lamp geldi. Bu vakada aile sırları çok ketum bir anne baba ortaya çıkarmış ve 3. kuşak olan vakada kısırlık oluşmuştur denilebilir mi? Diğer taraftan vakayı dinlediğiniz zaman anne ve babayla kurulamayan ilişkilerden bahsettiğini görmekteyiz. Baba dölleme işlevini vermiş midir? Diğer taraftan baba sürekli olarak ergen oğlunu doktora götürüp hastanın değişimiyle adamların onu ellemesine izin veren bir baba olarak hatırlanmaktadır. Babam benim çocuğum olup olmayacağını benden çok merak ediyordu. Diğer taraftan anımsanan başka bir anı da hastahane tuvaletlerinde doldurulması gereken kaplar.

Ailede kısırlık öyküsü olup olmadığıyla ilgili sorulan soruya hasta ilk önce bilmiyorum diye yanıt verdi. Daha sonra ‘aaaa teyzemler’ hastanın teyzelerimin sürekli olarak bebekleri ölüyordu. Kaç tane öldü bilmiyorum ama bir tane oğulları var adı ‘Yaşar’. Adını Yaşar koydular diye yaşamış diyorlar. Komik ama öyle inanıyorlar. Bu bir kısırlık değil, kayıp öyküsü aslında ailede. Hasta bu öykünün yada aileyle ilgili diğer öykülerin kendisine anlatılmadığını, hatta hiç konuşulmadığını eve de sadece mekanik bir yaşam olduğunu ifade ediyor. Hastanın bir çocukluk anısı da odasının soğuk olduğu idi. Oda soğuktu, ben de soğuğa alıştım rahatsız etmiyor. Penceresi apartman boşluğuna bakan, ve geceleri beni korkutan, ambardan odaya dönüştürülmüş bir odam vardı. Gece sesler gelirdi boşluktan, normal apartman sesleri ama ben korkardım. Neden hep gece olurdu bu sesler anlam veremezdim ama korkardım. Anne babam beni sakinleştirmezdi. Zaten bunu onlara anlatmamışımdır bile. Yalnız bir çocuktum. Hep bir harala gürele vardı. Birileri gelir birileri gider, ben dedemlere giderim, annem babam çalıştığı için halam bana bakmaya gelir. Harala gürele diyorum ya konuşma değil yine gidiş geliş sadece, halam dedim de onu da anlatmalıyım. O şahsına münhasır biri. Ona ne söylenirse söylensin kendi bildiğini yapan biri o.

Baba ve anne hastayı bisikletten düşüp kolunu kırdığı zaman bile gidip bakmadıkları, uzun süre yerde acılar içerisinde kıvrandıktan sonra kimsenin

gelmediğini görüp ağlayarak eve gittiğini anlatmıştı daha önce. Anne ve baba ceza olsun diye ilgilenmemişler ağrısı ve ağlaması durmadığı için baba bir süre sonra hastayı dolmuş ve otobüs kullanarak ve çok da ağrısının olup olmadığıyla ilgilenmeyerek hastahaneye götürdüğünü anlatmıştı. Yerde çaresizce yatmak..... yardımın gelmemesi..... öfkeyle gelen bir yardım. Benim çağrışımların şu yönde olmuştur. Yardıma ihtiyaç duyulduğu zaman gelmeyen yada geç gelen baba, tıpkı hastanın testisleri gibi inmeyen yada geç inen testisler.....

Olguya psikanalitik öngörüşmenin ardından Rorschach ve TAT uygulanmıştır. Hastanın Rorschach protokolü verilen yanıtlar lokalizasyon, tayin ediciler, içerik analizlerine bakılmıştır. Hastanın kendilik tasarımı, kimlik, özdeşim ve cinsler arası fark ve nesne ilişkileri boyutlarında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin sonunda ise Baba kartları olarak tanımlanan IV ve VI kartlar üzerinde durulacaktır. TAT yanıtlarında ise 1, 2, 5 ve 7. kartlara verilen cevaplar detaylı bi şekilde tartışılacaktır.

5.3.2. Rorschach Protokolünün Yanıtların Lokalizasyonu, Determinantları ve İçerik Analizine Göre Değerlendirilmesi

Hasta 35 yanıtla testi tamamlamıştır. Bir protokolde beklenen kadar yanıt sayısı vermiştir. Yanıtların lokalizasyonlarına bakıldığı zaman hastanın test materyaliyle birlikte dürtüsel dünyanın yoğun olarak harekete geçtiği ve test materyalini detaylara bölerek kontrol altına alma çabası içerisinde olduğu görülmektedir. 35 yanıtın sadece 7'si (G:% 20) Global yanıtlardan oluşmaktadır. Hasta % 54 oranında Detay, % 23 oranında da küçük detay yanıtı vermiştir. Global yanıtların Glabal yanıtların 2' si Basit G'lerden oluşmaktadır. Diğer Gler ise eklemlenmiş G'lerdir. Hasta detay yanıtlarıyla birlikte dış dünyadan gelen uyarıları yoğun olarak hisseden ve bunlara karşı koyamadığı için şekilleri detaylara bölerek kendisini dış dünyanın tehlikelerine karşı koruma çabası içerisinde. Detay yanıtlarla birlikte verilen F yanıtlarının 15'i F+, 10'u ise F- yanıtlarından oluşmaktadır. İlginç olan diğer bir bulgu ise hasta renk, hareket ve clob gibi yanıtları da detay yanıtları ile birlikte kullanmıştır. Hasta protokol boyunca simetriden

bahsetmiş ve testi çok eğlenerek almıştır. ‘ bu iki tip, şahıs’ gibi kelimeler ve cümleler sıklıkla tekrarlanan temalar arasındadır. Hastanın dil yapısı neredeyse labil denebilecek düzeydedir. Tüm kartları eline alan ve neredeyse hepsini döndüren hasta içsel dünyadan gelen dürtülerine teslim olmuş ve bütün kartlara çok fazla sayıda yabıt vermiştir. Hasta kendini test materyaline bırakmıştır. Küçük detay yanıtlarına bakıldığı zaman hastanın kendilik tasarımıyla ilgili sorunsala gönderme yaptığı düşünülmüştür.

Bilişsel süreçlere bakıldığında, verilen yanıt sayısı ve içerik de dikkate alındığında verilen yanıt sayısının fazlalığına ters olarak düşünce süreçlerinde sürekli aynı temalar üzerindeki konuşması, bir şekilde yine kontrol etme çabası olarak değerlendirilmiştir. Tipik bir şekilde bu protokolda düşünce eyleminin kendisi heyecan verici bir hale gelmiş ve bütün yatırımlar düşünceye yapılmıştır. Cinsel içerikli tüm sembollerin yerini cinsel olmayan içerikler almıştır. C yanıtlarının protokolda sadece iki kez verilmiş olması da duygusal dünyayı iç ve dıştan gelen uyarılara karşı kapatıp düşüncelere yönlendirildiğinin başka bir örneğidir. Tereddütler, bastırma ve döndürmeler bu tip protokollerde sıklıkla görülmektedir. Bütün bir protokol incelendiğinde hastanın kimlik sorunsalına gönderme yapan yanıtların ardından kontrol çabası ile Detay ve Küçük detay yanıtlarıyla devam ettiği görülmektedir.

Çatımanın dinamiğine bakıldığında ise TRI ve TRI’nin tamamlayıcısı olan TRI comp yanıtları diğer vakalarla benzerlikler içermektedir. Hastanın TRI oranı, gerçek ve nesnel olana fazla önem vermemekte içsel süreçlerin daha dürtüsel yaşandığını göstermektedir. Hareket yanıtlarının verildiği kartlara bakılacak olursa hasta bütün bir protokol boyunca sadece III kartta insana ait bir hareket yanıtı vermiştir. Nesne ilişkilerine girilen ve biseksüalite iöeren bu kartta hasta Banal bir yanıt verdikten sonra dürtüsel dünyanın vermiş olduğu rahatsızlıkla kartı detaylara bölerek yanıtlamaya devam etmiştir. Bu karta verilen cevaplar takip edildiğinde ankette verilen kadın özdeşimi hastayı çok fazla rahatsız etmiş ve özdeşimler değişerek hayvan hareketi sonra da dağılma endişesini çağrıştıran anatomi yanıtı ve soyutlamayla devam edilmiştir. Kastratif herhangi bir temadan bahsedilmemesine rağmen yeni doğmuş bir bebek ve göbek bağı gibi cevaplar simbiyotik ilişkiyi ve anne-çocuk ilişkisini temsil eder niteliktedir.

Hastanın bütün protokolüne bakıldığı zaman H yanıtlarının azlığı dikkat çekmektedir. Hasta hayvan yanıtlarını kullanarak özdeşleşme yoluna gitmiştir. Özdeşleşme kimlik konusundaki sorunsalına gönderme yaptığı düşünülmektedir. Banal yanıtların azlığı da benzer bir sürece gönderme yapmaktadır. Hastanın vermiş olduğu yanıtların içerik analizlerine bakıldığında verilen yanıt sayısına göre içerikler çok da renkli değildir. Yanıtlar yoğunlukla A yanıtlarından oluşmaktadır.

5.3.3. Rorschach Protokolünün Kendilik Tasarımı, Kimlik, Özdeşim, Cinsler arası Fark ve Nesne İlişkileri Açısından Değerlendirilmesi

5.3.3.1. Kendilik Tasarımı

Testörle tanışma aynı zamanda arkaik anne imagosuna gönderme yapan bu kartta hasta testörü dayanak alarak teste başlamıştır. Hasta bütünde kelebek yanıtıyla teste başlamıştır. Ardından detay yanıt gelmiştir köpek kafası. Hastanın bu karta verdiği cevap herkes gibi olma çabası içerisinde olduğu fakat bütünde algılanan kelebek yanıtından sonra dürtüsel dünyada uyanan bilinçdışı materyal ona bir hayvan kafası cevabını verdirtmiş yani detayla kontrol etme çabası içerisine girmiştir denilebilir. Hastanın ilk kartla birlikte testörden dayanak alarak başlaması pregenital anne ile kurduğu ilişkideki eksikliği ya dayanaksızlığı dile getirdiği düşünülmüştür.

Baba kartı veya üst benlik kartı olarak adlandırılan IV kartta choc yanıtıyla kart alınmıştır. Korkulacak bir yaratık olarak tanımlanan materyal hastada yoğun kaygı yaratmıştır. Güç ve otorite karşısında hastanın hissettiği rahatsız edici duygular ön plana çıkmıştır. Hasta bununla birlikte sürekli kafa yanıtları vermektedir. Bu daha önce bahsedildiği gibi kendi kimlik sorunsalına gönderme yapmaktadır. VI kartla birlikte değerlendirildiğinde her iki kartta hastada yoğun kaygıya neden olmuş ve choc yanıtı almıştır. Yalnız VI kart IV karttan daha fazla kaygı yaratmış ve hasta bu kartı sürekli döndürmüştür. Hasta bu kartın yarattığı dürtüsel uyanlara karşı koyabilmek için detay ve küçük detay yanıtları vererek bilinçdışında uyanan düşümlere karşı kendini korumaya çalışmıştır. VI kartta yok sayılan kısım testin sonunda çok çığ bir şekilde ortaya çıkmıştır. Nevrotik bir yapılanma sergilenmiştir.

Fallik sembollerin yoğun olarak kullanıldığı bu iki kartta bastırılanın geri dönmesinin dışında hastada yoğun bir kaygı, ve korku yaşanmıştır. Hastanın üstbenlik yapılanması çok katı ve cezalandırıcıdır diye düşünülmüştür.

Kimlik kartı olan V kartta hasta banal bir yanıt verdikten sonra iptal etme savunma düzeneğini kullanmış ve farklı yanıtlar arasında tereddütlerle kişisel göndermelerle aynı yanıt yani uçan kelebek yanıtı üzerine yorumlar yapmıştır. Simetri bu kartta ortaya çıkmıştır.

VII kartta hastanın geçmiş dönem ilişkileri ve ayna görüntüsünden dolayı da özdeşleşmeler konusunda önemli bilgiler verilmektedir. Hastanın bu karta vermiş olduğu yanıtlar yarılma savunma düzeneğini kurarak aslında simetrik olan iki şeklin birini iyi birini kötü olarak nitelendirmesi dikkat çekiciydi. Pastel kartlar olan VIII, IX ve X kartlara verilen yanıt sayısı neredeyse protokolün içte birini kapsamaktadır. Renkler hastada dürtüsel dünyayı canlandırmış fakat bu canlanma hastada belirli bir rahatsızlık hissi uyandırdığı için hasta verilen yanıtların neredeyse tümüne detay ve küçük detay yanıtları vererek kontrol altına almaya çalışmıştır. Doğum ve doğumla ilgili düşümlere gönderme yapan IX kart hasta için büyük bir kaygı yaratmış ve choc yanıtı gelmiştir.

Hasta protokol boyunca mizaha ve karikatürize edilen canlılara başvuru yapmıştır. Kafa, surat gibi yanıtların sıklığı hastanın özdeşleşmeler konusundaki sorunsalına gönderme yapmaktadır diye düşünülmüştür.

5.3.3.2. Kimlik

Hastanın kimlik kartı olan V karta verdiği yanıt banal bir yanıttır. Fakat yanıtın ardından gelen öznel yorumlar hastanın kimlikle ilgili ne kadar büyük bir kafa karışıklığı yaşadığının göstergesi niteliğindedir. Hasta burada görmüş olduğu kelebeği sentez bir yaratık olarak tanımlamıştır. Bu da yine hastanın temel sorunsalı olan kimlik, özdeşim sorunsalına gönderme yapar nitelikteki bulgular arasındadır. Unutulmaması gereken bir nokta da bu hastanın olgu öyküsüne bakıldığı zaman hastanın babanın mirası olan soyadını annenin kısıklık soyadıyla mahkeme kararı ile değiştirmiş olmasıdır. Babadan aktarılan miras bir şekilde reddedilmektedir.

5.3.3.3. Özdeşim ve Cinslerarası Fark

Cinsel sembollerin yoğun olduğu II, III, IV, VI ve VII kartlara verilen cevaplar hastanın cinslerarası farklılıklar ve özdeşim konusunda yaşadığı sorunsala gönderme yapar niteliktedir. Hasta bu kartlara verilen yanıtların büyük bir bölümünde A yanıtları vermiştir. H yanıtlarının ardından A ve Ad yanıtları görülmektedir. Diğer önemli bir bulgu da hastanın bu kartlara anatomi yanıtları vermesidir. Bu da bize dağılma endişesini gösteriyor olabilir. Hastanın IV ve VI kartlara verdiği cevaplar ise güö ve otorite karşısında yaşadığı ve ebeveynsel imagoların hastanın düşlemsel dünyasında ne kadar zorlayıcı olduklarına işaret etmektedir.

5.3.3.4. Nesne İlişkileri

I, VII ve IX kartlarda anneyle kurulan ilk ilişkiler temsil edilmektedir. Hasta bu üç karta da benzerlikler içeren bir örüntüyle cevap vermiştir. Global bir yanıtın ardından gelen detay yanıtlar gelmiştir. Kelebek ve köpek kafası I karta, iki insan yanıtının ardında bir A yanıtı ve ardından formu bozuk olan bir insan yanıtı, ve IX karta ise yaşayan birşey yok diye reddetmeden sonra beyaza hassasiyet oluşmuş ve F- yanıtlar verilmiştir. Arkaik dönemdeki anne ile kurulan ilişkiler hastada rahatsızlık uyandırmıştır. Ve kasta dürtüleri kontrol edebilmek için detaylarla savunmaya geçmiştir. Nesne ilişkilerinin bozuk olduğu görülmektedir.

5.3.4. Baba Kartlarının Değerlendirilmesi

Rorschach Testinin psikanalitik yorumuna göre IV ve VI kartlar birlikte değerlendirilmektedir. Bu iki kart güç, otorite ve üst benliğe gönderme yaptığı için daha çok baba kartları olarak adlandırılmaktadır. Fakat üst benlik yapılanması her zaman babayla ilgili imagoya göndermeye yapmayıp annesel imagoya da gönderme yapabilmektedir.

Hastanın IV karta verdiği yanıt ‘..... choc . Bir şekilde korkunç bir tip bu. Korkulacak bir yaratık. Şu ön tarafı görmezsem bir yaratık kafası görüyorum. Ejderha kafası, yada büyük bir yılan kafası gibi. Çin ejderhası. Gözleri dişleri, spiky bir derisi varmış gibi görüyorum. Şu üst taraf korkunç birşeyler yapmaya muktedir bir yaratık. Şunlar kol desem değil. Bunlar küçük ejderha veya hayvanları olabilir.

Kıyafeti olabilir. Kafa surat göremiyorum. Kafa surat yok. Boynuna kadar geliyor. Kafa yok gibi hissettiriyor. Şu daha açık olan yerler ise palyanço ayakkabısı gibi. Ama o imgenin de devamını göremiyorum. Komik iki ayak gibi. Bu kadar.' Ankette ise 'Karanlık bir figür. Korkunç.' demiştir.

Protokol boyunca hasta sadece IV ve VI kartlara şok yanıtı vermiştir. Şokun ardından hasta IV kartta labil bir dil yapısıyla cevaplamaya devam etmiştir. Bilindiği gibi şok yanıtları hasta için tehlikeli bir surum söz konusu olduğunda kartı reddeder ve bastırır. Hasta bu kartta şok yanıtından sonra gelen ilk cümle korkunç bir tip, korkulacak bir yaratık oluyor. Üst benliğe, güç ve otoriteye gönderme yapılan bu kartta hastanın ebeveynsel imagolarının ne kadar korkunç olarak düşlemlendiği, başka bir deyişle baba imagosunun ne kadar korkulacak bir şey olduğu vurgulanmaktadır. Hasta yanıtlamaya devam ederken umutsuzca bu korkunç yaratığı tasarımılandırmaya çalışmıştır. Detay yanıtlarıyla algılananı kontrol etmeye çalışmıştır. Bastırmalar tutmadığı için korkunç yaratık tekrar ortaya çıkmış ve çocuksu denilebilecek bir cevapla palyaço ayakkabısı olarak yanıt tamamlanmıştır. Hastanın sorunsalı olan kimlik sorunsalı burada da dikkat çeker niteliktedir. Hasta bütünde gördüğü korkunça yaratıktan sonra kafa yanıtı vererek kimlik ve kendilik tasarımıyla ilgili olduğu düşünülen hayvan kafası yanıtı ve hayali kahramanlara geçiş yapmıştır. Algılanan gerçeklik o kadar rahatsız edicidir ki bu ancak hayali olan ya da çocuksu olan bir sembolleştirmeye başa çıkılabilecek durumdadır.

VI karta ise '..... choc

Bu şeklin uç tarafı, üst tarafı palmye gibi bir ağacın üstü gibi görünüyor. Şu ortadaki siyah gövdesi. Şu en tepesindeki yer olmasa bunun bir palmye ağacı olduğundan eminim. En tepesinde bozan birşey var.

V

Ters bakınca. Şey balıklar vardır ya. Denizde yüzerken uçak gibi görünen, vatoz mu adı? Çok tehlikelidir. Kuma yatıp gizlenen ama güzel görünen. Sanki onun akrabasıymış gibi.

V

Şuradaki şu en alttaki şunla çengelmiş gibi, iğnemiş gibi, böceğin eli ayağı gibi. Beni rahatsız ediyor. Figürün tamamına uymuyor. Ama beni rahatsız ediyor.

Çiyan iğnesi gibi. Rahatsızlık hissi. Gene figür simetrikmiş gibi ama değil. İlk bakışta simetrik gibi ama tam simetrik değil.'

Şurada bir de ortadaki daha koyu olmayan yerde bir kılıç görüyorum. Oraya bir vurgu yapılmış. Ucu sivriltilmiş bir kılıç.

Sanki şu ağaca ait değil dediğim kısım da bir penis ucuna benziyor. Ankette ise 'Şu yapraklar, bu da koyu bir gövde olabilecek gibi ama uyuşmuyor tamamında mana ifade etmiyor. Balık gibi' diyor.

Benzer bir şekilde VI karta da şok yanıtıyla giriş yapılmıştır. Bu kartta dikkati çeken diğer bir bulgu da hastanın bütün protokol boyunca en fazla döndürdüğü ve her bakış açısından anlamlandırmaya çalıştığıdır. Bu kart hastada hem büyük bir tehlike hem de büyük bir kaygı ortaya çıkarmıştır. Fallik simgelerin yoğun olduğu bu kartta, burada uyumsuz birşey var diyerek kartın en üst kısmını görmezden gelmiş fakat yanıtlar ilerledikçe tipik nevrotik protokollerde olduğu gibi bastırılan geri dönmüş ve çiğ bir şekilde hasta reddediği kısmın bir penis ucuna benzediğini söylemiştir. Hastanın kimlik ve kendilik tasarımı konusundaki sorunsalı burada da ortaya çıkmaktadır. Hasta renkleri görerek ve F+ yanıtları vererek başladığı kartı F- yanıtlarıyla tamamlamıştır. Bu da algılanan materyalin hasta için ne kadar rahatsız edici ve gerçekliği bozacak nitelikte olduğunu bize göstermektedir.

Her iki kart birlikte değerlendirildiğinde hastanın üstbenlik yapılanmasının, ve babasal imgenin çok güçlü olduğunu görmek mümkündür. Baba oğluna erkek olması için izin vermemiştir denilebilir.

5.3.5. TAT Uygulamasında Elde Edilen Bulgular

TAT uygulamasında 1,2,5,7BM ve 8 BM kartlarına verilen yanıtlar değerlendirilecektir.

Narsisizm ve nesne kaybına gönderme yapan 1. kartta kemanla yani nesneyle ilişki kurulmuştur. Bu kemana ulaşmak için çok fazla arzu duymuş ve elde etmiş olduğundan bahsetmektedir. Yardımla kemana ulaşabileceğini söylemekte fakat kimsenin olmadığı yani içsel bir nesne yokluğundan bahsetmektedir. Bu durumun kötülüğünü inkar etmektedir. Gelen çocuğu çok istemiş ve elde etmiştir fakat şimdi bu çocukla ne yapacağını bilmemektedir diye düşünülmüştür. Sözel önlemler alınmış, dışsal gerçekliğe yatırım yapılmıştır.

Ödipal üçgenin kurulması, kuşaklar arası farkın ve arzu yasak arasındaki ilişkinin belirlendiği 2 kartta ise sonlanmayan bir aşk ilişkisi anlatılmıştır. İki aşık arasına giren ve onların ayrılmasına neden olan bir üçüncüden bahsedilmiştir. Araya giren olarak tanımlanan kadın fgürü tümgüçlü olarak dile getirilmiştir. Hikayenin sonunda arzu ketlenmiştir. Obsesyonel tipte savunmalar kullanılmıştır. Dışsal gerçekliğe yatırım yapılmıştır.

İlk sahne düşlemine gönderme yapan 5 kartta ise yine dışsal gerçekliğe vurgu yapılmış sınırlar konusunda çok fazla düşünce üretilmiştir. İç ve dış üzerine vurgu yapılmıştır. Resimde olmayan kişiler eklenip eklenmeme konusunda da tereddütler yaşanmıştır. Daha önceki kartlarda olduğu gibi içsel bir nesnenin olmaması göze çarpmıştır. Dışsal gerçekliğe vurgu bu kartta da göze çarpmaktadır.

Baba oğul arasındaki ilişkinin incelendiği 7BM kartında erkek kısırlığı literatürüne uygun bir bulgu göze çarpmaktadır. Kısır erkeklerin anneleri çok dominant kadınlar babalar ise pasif erkeklerdir. Bu kartta da babanın öngördüğü şey konusunda oğlunun umursamazlığı dile getiriliyor. Baba ve oğul arasında kurulamayan ilişki ortaya konuluyor.

8BM kartında ise entellektüalizasyon savunma düzeneği kullanılmıştır. Babaya karşı saldırgan duyguların dile getirildiği bu kartta hasta yılan herşeye rağmen babayı kurtaramıyor. Baba bu kartta öldürülüyor. İmgesel babanın öldürülmesi soyadının değiştirilmiş olması anlamında gelebilir mi? Babadan alınan miras reddedilmiş ve baba öldürülmüştür.

5.4. Kısırlık Tanısı Almış Erkek Hastaların Rorschach ve TAT Protokollerindeki Benzerlikler

Rorschach Testi ve T.A.T. uygulanan hastaların protokolleri incelendiğinde, hastaların Rorschach Testi protokollerinde Detay yanıtların fazlalığı dikkat çeker niteliktedir. Gallobal yanıtların ardından verilen detay yanıtlar hastanın görünen malzemenin bilinç dışında uyandırdığı düşünlemlerle baş edebilmek için materyali parçalara bölerek bir savunma geliştirdiği yönünde yorum yapılabilir.

Dil yapısı neredeyse sürekli tereddütler, yinelenen kelime ve cümlelerden oluşmaktadır. Bu da bize hastaların karar vermedeki güçlüklerini, kontrol duygusunun yoğunluğunu ve iki yanıt arasındaki seçim güçlüğünde yaşanan zorluğu göstermektedir.

Hastalar Rorschach Testi boyunca neredeyse hiçbir kartı ellerine almamış olmaları hastaların ne kendi içsel süreçlerine ne de dışsal nesnelere yatırım yapmadıklarının bir kanıtı olarak görülebilir.

Global yanıtlarla birlikte verilen F+ yanıtları ise nesnel kalma çabası ve bunun yanısıra kuru ve cansız bir iç dünyayı gösterir nitelikteki başka bir ortak özelliktir.

Protokoldeki renk ve hareket yanıtlarının azlığı ve buna bağlı olarak çatışmanın dinamiğini gösteren T.R.I oranları hastaların, gerçek ve nesnel olana fazla önem verilmediğini içsel süreçlerin daha dürtüsel yaşandığını göstermektedir. Hastalar dönem dönem kendim içsel süreçlerini kontrol edilemez nitelikte yaşantılar olarak yaşamaktadırlar. Hareket yanıtlarının azlığı veya protokollerde hiç olmaması hataların nesne ilişkileri konusunda güçlükler yaşadıklarını gösterir niteliktedir.

Özdeşleşmeler ve cinsler arası farklar konusunda kısırlık tanısı almış erkek hastaların belirli güçlükler yaşadığı da tesbit edilen bulgular arasındadır. Hastalar obsesif denilebilecek bir örüntüye sahip olarak değerlendirilmiştir. Rorschach Testi bulgularına göre Ekip- Biçen Adam ve Şüpheli Adam Obsesif Nevroz tanısı almışlardır. Enerjisiz Adam'ın Rorschach Testi protokolüne bakıldığında daha çok Nevrotik bir protokol vermiştir fakat onda da diğer iki protokolde olduğu gibi

obsesyonel tipte savunmalar, sözel önlemler, iki seçenek arasında karar verme, seçim yapma güçlüğü görülmektedir.

Hastaların Rorschach Testi protokolleri kendilik tasarımları, kimlik, özdeşim kurma, cinslerarası fark ve nesne ilişkileri konularında kişisel sorunsallarına gönderme yapan yanıtlar verildiği bu konularda kendilerini tam olarak tasarımılandıramadıkları görülmüştür. Hastalar protokollerde A yanıtlarını sıklıkla kullanmaktadırlar. Bu da bize hastaların özdeşim kurma konusunda yaşadıkları sorunsala gönderme yaptığını gösteren bulgulardandır. Bu konuda başka bir bulgu da hastaların iki insan, iki uzaylı gibi cevaplarla cinselleştirilmiş bir beden algısından çok kendilik tasarımları ve özdeşimler konusunda sorunlar yaşadıklarını gösteriri nitelikte başka bir bulgudur. Fallik sembollerin yoğun olduğu kartlarda ise kastratif endişeler ön plana çıkmaktadır. Bu kastratif yanıtların yanında verilen post yanıtları ise hastaların kadınsı bir pasifliğe gönderme yaptığı yanıtlar olarak değerlendirilmiştir.

Özellikle güç ve otoriteye gönderme yapan ve bu tez boyunca Babasal Otorite olarak değerlendirilecek olan IV ve VI kartlarda ortaya çıkan baba imgesi kastratif bir baba olarak görülmüş ve şok yanıtlarının geldiği tesbit edilmiştir. Hastalarda en fazla kaygı yaratan kartlar protokol boyunca bu iki kart olmuştur. Bu kartlara ikinci bir değerlendirme yapılırsa kadınsı pasifliği tanımlayan post yanıtları da verilmiştir.

T.A.T. protokolleri incelendiğinde ise hastalarda kuşaklar arasında aktarılan iletinin nasıl yorumlanacağı ve bu iletiyle ne yapılacağı konusunda ciddi bir problemeatik görülmüştür. Hastalar pre-genital baba ile kurulan ilişkide yaşadıkları sorunsalı kartlara verdikleri yanıtlarda babayı öldürerek rahatlama girişiminde bulunmuşlardır. Fakat kullanılan savunmalar daha çok obsesyonel tipte savunmalar olarak ortaya çıkmıştır. Hastalar dışsal gerçekliğe çok fazla yatırım yapmaktadırlar. Örnekler vermek gerekirse nesne ile kurulan ilk ilişkileri ve bunun nesne kaybı mı yoksa nassistik bir yaralanmamı olduğunu anlamamıza yarayan I kartta baba ve dededen aktarıla iletinin nasıl kullanılacağına dair bir fikir belirtmemişlerdir. Entellektüalizasyon savunma düzeneğini kullanarak kendilerine narsistik yatırım yapmışlardır. Baba-oğul ilişkisini inceleyen 7 BM ve 8 BM kartlarında ise ya baba tanımlanamamış ya da kadın olarak algılanmıştır. Özellikle 7BM kartında babanın otoritesi ve gücüne ve erkek çocuğun bu güç ve otorite karşısındaki zayıflığına

gönderme yapan yanıtlar verilmiştir. 8BM kartında ise otorite ve güç sembolü olan bu baba bir şekilde öldürülmüş yada oğlun büyük bir kahramanlığıyla babanın güç ve otoritesini sarsacak şekilde kurtarılmıştır.

6. SONUÇ

Bu çalışmada kısırlık tanısı almış erkeklerin ruhsal süreçlerinin işleyişi incelenmeye çalışılmıştır. Kısırlık tanısı almış erkeklerin, pre-Ödipal babayla kurdukları ilişkiler, beden imgeleri, cinsel kimlik oluşumları, narsisistik özdeşimler ve kimlik oluşumları incelenmeye çalışılmıştır.

Kadın faktörlü kısırlık psikanalitik literatür içerisinde çalışılan bir konu olmasına rağmen erkek kısırlığı çok fazla çalışılan bir konu olarak karşımıza çıkmamaktadır. Yapılan araştırmalara bakıldığında ise kısırlık tanısı almış erkeklerin ruhsal işleyişlerinin incelenmesinden çok donör (verici) spermle elde edilen gebeliklerde daha çok kadınların bu vericiyi nasıl algıladıkları incelenirken, erkeklerin süreçleri göz ardı edilmiştir. Diğer bir taraftan lezbiyen çiftlerle de yapılan araştırmalarda donörün ruhsal süreçlerde nasıl yapılandırıldığı araştırılmıştır. Donör spermle elde edilen gebeliklerden doğan çocuklarla yapılan araştırmalara da rastlamaktayız. Bu çocuklar söylenilmeyeni biliyor oldukları tesbit edilen bulgular arasındadır. Biraz daha açmak gerekirse Ehrensaft'ın, 'Leyleğe Karşı Alternatif: Donör Sperm Kullanan Ailelerde Babalık Fantazileri' isimli çalışmasında donör sperm kullanılarak dünyaya gelen çocukların bu gerçek onlarla hiçbir şekilde paylaşılmamış olsada çocukların bunları oyunlarında ifade ettiklerini ve bildikleri tesbit edilen bulgular arasındadır.¹⁵⁶

Diğer disiplinlerin erkek kısırlığı üzerine yaptıkları araştırmalar ise sperm sayıları, uygulanan ilaç tedavileri ve tüp bebek yönteminde kullanılan tıbbi tekniklerden oluşmaktadır. Psikoloji alanında yapılan araştırmalar ise kısırlık tanısı aldıktan sonra erkeklerin yaşadıkları deresyon ve kaygı düzeylerine bakılmakta, bunların yanısıra onların yaşam doyumları ve evlilik uyumlarına bakılmaktadır. Verilen örneklerde görüldüğü gibi erkek kısırlığını farklı disiplinlerle farklı boyutlarıyla araştırmalara konu olurken psikanalitik olarak kısırlık tanısı almış erkeklerin ruhsal süreçleri ve işleyişleri hakkında bilgi sahibi değiliz.

Brunswick kız ve erkek çocukların tümünde Ödip öncesi dönemlerde başlayan çocuk arzusu olduğundan bahsetmiştir. Jacobson erkek çocuklarda çocuk arzusunun gelişiminin Ödip öncesi dönemlere rast geldiğini vurgulamıştır.

¹⁵⁶ Ehrensaft, D., A.g.e

Başlangıçta kız ve erkek çocuklar için benzer gelişen çocuk arzusunun erkek çocukta cinsiyetler arası farkın keşfiyle değişime uğramaktadır. Kastrasyon karmaşası kız ve erkek çocukların düşlemlerinde farklılıklara yol açmaktadır. Erkek çocuklarda vajinanın keşfi, kastrasyon karmaşasını harekete geçirecek ve baba ile olan fallik özdeşime neden olacaktır. Brunswick'e göre erkek çocuk bebek büyütme düşleminden vazgeçecektir. Ödipal düşlemler içerisinde annesinden çocuk sahibi olma düşleminden ve kadını gebelikten vazgeçmesi normal gelişim için önemli adımlardır. Bu dönemde iki önemli deneyim olan kastrasyon karmaşası ve yeni bir bebeğin doğumu önemli rol oynamaktadır.^{157,158,159} Manninen 'tam bir erkek olma arzusu mümkün müdür?' sorusunu sorarak erkekteki çocuk arzusuna farklı bir bakış açısı getirmektedir. Bir erkek için annelik babalık olmadan var olamaz demektir. Bir erkek kendi kadınına bir bebek yaparak onu anne yapmaktadır. Kadını anne yapmak erkeğe onu hem kadın hem de anne olarak tatmin olmasını sağlamaktadır. Bir erkeğin karısını hamile bırakması hem kadında hem de erkekte narsisistik bir bütünlük sağlayacaktır. Bu aynı zamanda erkeğe tümgüçlülük olarak da doyum getirecektir. O yeni bir hayat üretmiştir. Bir çocuğun olması temel üçlemeyi oluşturmaktadır. Anne-baba-çocuk üçgeni bu üçgeni oluşturan herkes için narsisistik bir doyumdur. Bir çocuğun olması anne-çocuk simbiyotik ilişkisini oluşturan ve destekleyen olarak erkeğe onun bir hayat üretmedeki yeterliliğinin ve erkeksiliğinin kanıtı olacaktır. Babanın oğluyla olan ilişkisi kızıyla olan ilişkisinden farklılıklar göstermektedir. Erkeklerin doğacak çocuğun cinsiyeti konusunda besledikleri umutlar genellikle erkek çocuk üzerine yoğunlaşmıştır. Erkekler erkek çocuk isterler.

Erkekler için erkek çocuk kendilerinin fiziksel devamlılıklarını, erkeksiliklerini ve muhtemel gelecek kuşakların da sembolü olarak düşlemlenmektedir. Yani erkek için erkek çocuk ölümsüzlüğün sembolüdür.¹⁶⁰ Görüldüğü gibi, babalık, baba olmak, çocuk sahibi olmak denildiğinde pre-Ödipal baba, kastrasyon karmaşası, cinsel kimlik, özdeşimler gibi konular kuramsal olarak

¹⁵⁷ Mack-Brunswick, R., The Pre-oedipal Phase of the Libido Development, *Psychoanalytic Quarterly*, IX, 1940

¹⁵⁸ Jacobson, E., Development of the Wish for a child in Boys, *Psychoanalytic Studies of Child*, Vol: 5, 1950

¹⁵⁹ Manninen, V., For the Sake of Eternity, *Scand. Psychoanal. Rev.*, Vol:16, 1993

¹⁶⁰ Manninen, V., A.g.e

karşımıza çıkmaktadır. Kısırlık tanısı almış erkeklerin ruhsal süreçlerinde neler olup bittiğini incelerken kullanılan malzeme Rorschach Testi ve T.A.T olmuştur. Projektif yöntemlerin kullanılmasındaki amaç düşlemsel düzeydeki baba ve bu babayla kurulan ilişkinin hastaların ruhsal dünyasında nasıl bir yere sahip olduklarının ve babanın nasıl tasarımılandırıldığına incelenmesidir. 'Rorschach Testi'nde baba, bu hastalar tarafından hangi tasarımlarla sunulmaktadır? Aynı zamanda T.A.T'nde babayla ilişki nasıl kurgulanmakta, Ödipal üçgen nasıl tanımlanmakta, ilk sahne düşlemi nasıl hikayeleştirilmektedir? Hastaların kendilik tasarımları, kimlik, cinslerarası fark ve özdeşimleri ne durumdadır?' sorularına yanıtlar aranmaktadır. Öncelikle gözlemlenen en önemli sonuç, ilk başvuru yerleri olarak özel bir tüp merkezi olan ve daha sonra yaklaşık bir yıl süreyle takip edilen bu hastaların obsesyonel türde savunmalar kullandıklarıdır. Bu çalışma kısırlık tanısı almış erkeklerin obsesif olduklarını göstermemekte fakat bu hastaların yapılanmalarının obsesyonel olduğunu göstermektedir.

Çalışmada elde edilen bulgular hipotezlerde ortaya konan görüşleri desteklemektedir. Çalışmada ortaya konan hipotezlerden ilki olan pre-Ödipal babayla olan ilişki Rorschach Test'i'nde IV ve VI kartların incelenmesiyle araştırılmıştır. Hastaların IV karta verdikleri yanıtlar arasında 'dev, post, yaratık' gibi cevaplar vardır. Bu kart hastalarda korku ve endişeye yol açtığı şok yanıtlarından anlaşılmaktadır. İçerik analizine bakıldığında ise kastratif yanıtlar ön plana çıkmaktadır. Verilen yanıtlar güç ve otoriteye gönderme yapan yanıtlardır. IV kartta pre-Ödipal baba tümgüçlü ve kastratif bir baba olarak algılanmaktadır. Diğer bir taraftan verilen yanıtlara bakıldığında post cevabı ise daha çok kadınsı pasifliği akla getirmektedir.

VI karta verilen yanıtlar arasında yine şok yanıtlarının ardından 'post, ağaç, kılıç' gibi yanıtlar gelmektedir. Bir taraftan güç ve otoriteye gönderme yapan yanıtlar verilirken diğer taraftan da kadınsı pasifliğe gönderme yapan yanıtlara rastlanmaktadır. Her iki kart birlikte değerlendirildiğinde pre-Ödipal baba kastratif bir baba olarak tasarımılandırılmaktadır. Kastratif baba yanıtlarıyla birlikte kadınsı pasifliğin de verilmesi, kastre edilmiş erkek çocuğun cinsel özdeşleşmeler konusunda yaşadığı sorunsalın belki de göstergesi olarak değerlendirilebilir.

İntrapsişik babanın oluşumunda annenin gerçek babayla ilişkisi, annenin içselleştirdiği baba ve çocuğun babayla gerçek ilişkisi önemli rolleri paylaşırlar.¹⁶¹ Birçok yazar annenin nesne ilişkilerinde ilk temel kişi olduğunu vurgularken Gaddini'nin bakış açısı biraz farklılık göstererek babanın dış dünyadan gelen ilk nesne olduğunu söyler. Anneyle kurulan nesne ilişkilerinde anne ve çocuk arasındaki ilişki çocuğun anneyle kendini bir bütün olmasından dolayı iltir fakat baba dış dünyadan çocuğun içsel dünyasına giren ilk kişidir. Ve baba aslında dış dünyayla kurulan ilk nesne ilişkilerini de sembolize eder.¹⁶² Bu hastaların Rorschach Testi Baba kartlarına verdikleri yanıtlar göz önünde bulundurulduğunda ve Fried'un görüşlerini de dile getirmek gerekmektedir. Freud, yazılarında babanın olumlu yönü üzerinden çok korkulan, kastre eden baba üzerinde durmuştur. Özellikle Pre-oedipal babayla ilgili rolleri belirleyen, Freud'un kuramında pre-oedipal baba aşk ve özdeşimin erken nesnesi, benlik ideali, bilgi, kıskanılan nesne, tanrısal güçlü, tümgüçlü birey, koruyucu ve kastratif otorite figürü olarak anlatılmıştır. Bunların yanı sıra Freud babaya bakım veren kişi rolünü de anneye de destek olan kişi rolünü vermiştir. Erkek çocuk için kastrasyon tehdidi Ödip karmaşasını sonlandırır diye eklemiştir ve babanın hem olumsuz hem de olumlu özdeşim kurulan kişi olduğunu vurgulamıştır.¹⁶³ pre-Ödipal dönem, dışardan gelen ilk nesneyle kurulan ilişki olarak pre-Ödipal baba bu hastalarda kastrasyonla tehdit eden ki bu normal gelişimin bir parçasıdır fakat bu karmaşanın sonlandırılmadığı bir çatışma halen devam etmektedir denilebilmektedir. Hastaların kısırlık tanısı almış olmaları ve tedavi için başvuru yapmış olmaları göz önünde bulundurulduğunda hastaların şu anda pre-Ödipal döneme ve Ödipal döneme ait çatışmalarının tekrar ortaya çıktığı da düşünülebilir.

Diğer bir taraftan T.A.T. birinci kartına bakıldığında hastaların kuşaklararasıdan iletilen iletiyle ne yapacaklarını bilememektedirler. Nesne ile ilişki kurulabilirken bu ilişki onlarda bir belirsizliğe yol açmaktadır. Hastalar dışsal gerçekliğe çok fazla yatırım yaparlarken, obsesyonel türde savunmalar sayılabilecek sözel önlemler, tereddütler ve kararsızlıklar yaşamaktadırlar. Psikanalitik kurama aktarılan ileti

¹⁶¹ Judith Trowell, Alicia Etchegoyen, A.g.e.

¹⁶² Judith Trowell, Alicia Etchegoyen, A.e.

¹⁶³ Sigmund Freud, A.g.e

konusunda geri dönersek, Lacan'a göre düşünmeyi sağlayan, dili oluşturan ve bunu da simgesel düzeni ortaya çıkararak yapan babanın adıdır. Babanın kim olduğuna yönelik şüphe yararlı bir şüphedir, ve Ödipal öznedede düşünceye yol açar ve baba bir şüphe nesnesi olarak düşünceyi zorunlu kılar.¹⁶⁴ Babanın adını koyan ise annedir çünkü annenin düşlemi sayesinde baba, babalık işlevini yerine getirebilir, babanın kabul görebilmesi için annenin, kendi ve çocuk arasına onu bir üçüncü olarak adlandırması gerekmektedir. Babalık işlevi yasanın aktarımını sağlamaktadır. Yasanın aktarımı kültürel yani grubun yasası, hukuki çatı, soyzinciri ve akrabalık ilişkileri bakımından enest yasağıdır. Baba oğula hem anne hem de baba ile olan enest yasağını getirmektedir. Babalık işlevinin diğer bir unsuru olan ise soyzinciri oluşturma ve döllemedir. Oğlun kendisinin de dölleyici olmaya hak kazanmasıyla, dölleme ve soyzinciri ilişkisi baba-oğul ilişkisini yeniden ortaya koyacaktır. Böylece oğula yasakları çiğnemedi babası gibi olma hakkı tanınacaktır.¹⁶⁵ Bu hastaların kısırlık tanısı almış oldukları göz önünde bulundurulduğunda onların dölleyici işlevini yerine getiremedikleri, yani iletilen iletiyi alamadıkları düşünülmüştür. Babalık bireyin kendi çocuğuyla birlikte ölümsüzlük arzusunu gidermekte aynı zamanda da ölmüş olan babaya karşı ambivalansı doyurmaktadır. Babalık Ödip karmaşasından ayrılamaz. Arzunun kanununu ve kastrasyonu birbirine bağlar. Korkulan, sevilen ve koruyan baba üzerinden cinselliği yapılandırır ve kısıtlandırır. Babalık ruhsal bir yeniden yapılandırma gerektirmektedir.¹⁶⁶ Babayla olan ilişkileri değerlendiren

T.A.T. 7BM ve 8BM kartlarına bakıldığında babayla herhangi bir ilişkinin kurulamadığı, kurulması için entellektüalizasyon savunma düzeneğinin kullanıldığını, hastaların kendilerine nasristik yatırımlar yaptıklarını ve aslında babayı öldürme arzusunu akla uydurarak akla gelen düşlemlerden uzaklaşmaya çalıştıklarını görmekteyiz. Entellektüalizasyon savunma düzeneğini kullanıyor olmaları arzuyu yasaksız hale getirmek ve kastrasyonun yarattığı endişeden kurtulma çabası olarak düşünülmüştür.

¹⁶⁴ Talat Parman, A.g.e

¹⁶⁵ Judith Trowell, Alicia Etchegoyen, A.g.e.

¹⁶⁶ Sigmund Freud, A.g.e

Çalışmanın hipotezlerinden olan kısırlık tanısı almış olan erkek hastaların beden imgelerinin ve cinsel kimlik oluşturmalarının araştırılmasıdır. Bir erkeğin karısını hamile bırakması hem kadında hem de erkekte narsistik bir bütünlük sağlayacaktır. Bu aynı zamanda erkeğe tümgüçlülük olarak da doyum getirecektir. O yeni bir hayat üretmiştir. Bir çocuğun olması temel üçlemeyi oluşturmaktadır. Anne-baba-çocuk üçgeni bu üçgeni oluşturan herkes için narsistik bir doyumdur. Bir çocuğun olması anne-çocuk simbiyotik ilişkisini oluşturan ve destekleyen olarak erkeğe onun bir hayat üretmedeki yeterliliğinin ve erkeksiliğinin kanıtı olacaktır.¹⁶⁷ Diğer bir taraftan ise çocuk sahibi olmak için cinsel aktiviyeyi sürdürmek yani cinselliğe yatırım yapmak gereklidir. Birlikte olunmadan, arzu olmadan çocuk sahibi olunmaz. Bu erkeklerde üstbenlik oldukça güçlü olup, dürtülerin işleyişine olanak vermemektedir.¹⁶⁸ Cinsel sembollerin fazlalığından dolayı Rorschach Testi'nde II ve III kartlara bakılmıştır. Hastaların bu kartlarda insan yanıtları vermemesi dikkat çekici bir bulgudur. Cinsel kimlik konusunda yaşadıkları sorunsalı dile getirir niteliktedir. Psikanalitik kuramda da bahsedildiği gibi erkek olmak yani erk sahibi olmak ancak çocuk sahibi olmayla eşdeğer tutulmaktadır.

Bu erkekler dölleyici olma işlevlerinin olmadığını bilmektedirler. Yani onlara iletilen miras ve diğer taraftan hem kendi erklerinin hem de erkeksiliklerinin kanıtı olan çocuk yapabilme bu erkeklerde mevcut değildir. Beden imgeleri ve diğer taraftan cinsel kimlikleri özellikle biseksüalite içeren II kartta net bir şekilde ortaya konamamıştır.

Özellikle Enerjisiz Adam adını vermiş olduğum hastada A ve Ad yanıtlarının yanı sıra anatomi yanıtlarının da verilmiş olması bu sorunsala gönderme yapmaktadır diye düşünülmüştür. Hasta dağılma anksiyetesi yaşamakta kendini tam ve bir bütün olarak görememektedir. Diğer hastalarda da benzer yanıt örüntüleri bulunmaktadır. Diğer hastalar da insana ait tasarım verememekte ve verilen yanıtlar arasında bulunan 'post' cevapları birtaraftan kastratif bir sürece gönderme yaparken diğer taraftan da kadınsı pasifliğe gönderme yapmaktadır. Kadın doğası gereği pasiftir fakat erkeğin aktif olması gerekmektedir. Belki de bana son vakayı 'Enerjisiz Adam' diye isimlendirmeme neden olan da buydu.

¹⁶⁷ Manninen, V., A.g.e.

¹⁶⁸ İrem Erdem Atak, A.g.e.

Son olarak da kısırlık tanısı almış hastaların narsistik özdeşim ve kimlik oluşumlarının araştırılmasıdır. Kimlikle ilgili yaşanan sürecin ne olduğunu tesbit etmek için Rorschach Testi'nde V karta bakılmıştır. Hastaların bu karta verdikleri yanıtlar daha çok Banal yanıtların ardına gizlenen ve kastratif süreçlere gönderme yapan yanıtlardır. Kurutulmuş kelebek sıkça rastlanan yanıtlar arasındadır. Bu hastaların öykülerine bakıldığı zaman kısırlık kuşaklar arasında iletilen bir durum olarak göze çarpmaktadır. Hastalar kendilerine narsistik yatırım yapmaya çalışırken az öncede bahsedildiği gibi dölleyici rolünü alamadıklarından dolayı kimlikle ilgili sorunsal yaşamaktadırlar. Hastalar bu karta 'farklı bir kelebek', 'kurutulmuş kelebek' ve 'sentez bir kelebek' gibi yanıtlar vermişlerdir. Bu yanıtlar dikkatle incelendiğinde onların kimliklerini diğer erkekler gibi değerlendirmedikleri, farklılıkları ve kurulukları üzerinde yoğunlaştıklarını görebiliriz. Onlar yardımcı üreme teknolojilerini kullanarak, tıpkı Binewski ailesinin hikâyesinde olduğu gibi çok farklı, garip, kabul edilemez bazı zamanlarda da trajik durumların içerisinde olduklarını dile getirmektedirler.¹⁶⁹

Son söz olarak kısırlık tanısı almış erkek hastaların ruhsal işleyişlerinde kastrasyon karmaşasının tanıdan sonra tekrar ortaya çıktığı ve bunun çözümsüz bir bilmece olarak kaldığını söyleyebiliriz. İnsanları çözümsüz bilmecelerden koruyan babadır. Biraz değiştirerek söylersek babalık ve baba kavramları bizler çözümsüz bilmecelerden kurtarmaktadır. Fakat kısırlık tanısı almış erkekler için sanırım bu bilmece çözümsüz kalmaktadır. Kendi erkeklikleri, erkeksilikleri ve erkleri konusunda yaşayacakları karmaşa bu bilmeceyi çözümsüz bırakacaktır.

¹⁶⁹ T. Wischmann, H. Stammer, H. Scherg, I. Gerhard, T. Strowitzki, R. Verres, A.g.e.

KAYNAKÇA

- ABSE DW: 1966
Psychiatric aspects of human male infertility. **Fertility Sterility** Vol: 17.
- ALIEH, G., SHABNAM, P. : 2008
Impact of Semen Characteristics on the Success of Intrauterine Insemination, **Research Journal of Biological Sciences** 3(2)
- ALLISON, G.H. : 1997.
Motherhood, Motherliness And Psychogenic Infertility, **International Journal of Psycho-Analysis** Vol: 66
- ANZIEU, D. CHABERT, C.
Projektif Yöntemler, Basılmamış Kitap Çevirisi
- APFEL, R.J., KEYLOR, R.G., 2002.
Psychoanalysis and Infertility, **International Journal of Psycho-Analysis** vol. 83.
- ATAK, İ.E., 2010.
Açıklanamayan İnfertilitede Kadınlık ve Anne-Kız İlişkisinde Anneliğin İletimi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- BASSIN, D., 2001.
A Barrenness of Body and Theory, **Studies in Gender and Sexuality**, Vol: 2.
- BENEDEK, T. 1952.
Infertility as a psychosomatic defense, **Fertility and Sterility**, Vol. 3.
- BENEDEK, T., HAM, G.C., et al. 1953.
Some Emotional Factors in Infertility, **Psychosomatic Medicine** 15.
- BERATLI, N., 2000.
Adı Cemile İdi: Efsaneler, Işık Kitabevi Yayınları,
- BERGER, D.M., 1980.
Couples' reactions to male infertility and donor insemination, **American Journal of Psychiatry**, 137.

- BERMAN,E., 2004. Sandor, Gizella, Elma: A Biographical Journey, **International Journal of Psychoanalysis**, 85.
- BEYDİLİ, C., 2005. **Türk Mitolojisi Ansiklopedik Sözlük**, Yurt Kitap-Yayın.
- BIBRING, G.L., 1959. Some Considerations pf the Psychological process in Pregnancy, **Psychoanalytical Studies of Child**, Vol. 14.
- BROWN L.,2010. The History of Infertility, Frustration survives the centuries but ignorance does not, www.babyzone.com/preconception/infertility/article/infertility-history-pg2 , 25.05.2010.
- BURNS,L.H., 1987. Infertility as boundary ambiguity: One theoretical perspective, **Family Process**, 26.
- BÜYÜK İSLAMİ BİLGİLER AR.2011. Anne, Baba, Çocuk, İsim, Yetim, Dul İle İlgili Hadisler- Büyük İslami Bilgiler Arşivi, <http://peygamberhayati.blogcu.com/anne-baba-cocuk-isim-yetim-dul-ile-ilgili-hadisler/3509517#.xzz1RFAFSmtE> 20/07/2011
- CARMELI, Y., S. 1994. The predicamnet of masculinity: towards understanding the male's experience of infertility treatments, **Sex Roles**, Vol: 30, No. 9/10
- CONRAD, R., G. SCHILLING, et al.2011. Alexithymia in male infertility, **Human Reproduction** Vol: 16 No:3.
- DEUTSCH H., 1925. The Psychology of women in relation to the Functions of Reproduction, **Int. J. Psycho-Anal**, vol 6.
- DIAMOND, M.,1992 Creativity Needs in Becoming a Father, **Journal of Men's Studies**, 1992, 1: 41-45.
- EHRENSAFT, D., 2000. Alternatives to the Stork: Fatherhood Fantasies in Donör Insemination Families, **Studies in Gender and Sexuality**, vol 1.

EIGUER, A., 2007

ESHRE, 1998

1996

Eski Ahit, Tevrat , 16:1.

ETEM, E.Ö., ve ark. , 2009

FAURE-PRAGIER, S., 2003.

FEDER, L. 1980

1980

FERBER, S.G., 2002

FILET, B., 1993

FITZPATRICK, D., 2010.

Ergenin Ailesi ve Ataları, Psikanaliz ve Aile, **Psikanaliz Yazıları**, 15.

The ESHRE Capri Workshop Group, Male Infertility Update, **Human Reproduction**, Vol 13, No, 7.

The ESHRE capri Workshop, Infertility Revisited: The state of the art today and tomorrow, **Human Reproduction**, 11.

Cytogenetic Analysis in Infertile Males With Sperm Abnormalities, **Marmara Medical Journal**, 22(3).

Kadın Cinselliği ve Çocuk Sahibi Olma Arzusu, Kadınlık Yeniden Çağdaş Psikanalizin Bakışı, İthaki Yayınları.

Preconceptive Ambivalence and External reality, **International Journal of Psycho-Analysis** vol. 61.

Adoption Trauma: Oedipus Myth/clinical Reality, **International Journal of Psycho-Analysis** Vol:55.

My Mother in My Bedroom: A case Study of Infertility and Mother- daughter fusion, **Journal of Clinical Psychoanalysis**, Vol 1.

Some psychoanalytic experiences with the new fertility techniques, **Int. Forum. Psychoanal**, Vol 2.

The History of Artificial Insemination, www.life123.com/parenting/pregnancy/infertility/the-history-of-human-artificial.....

26.05.2010.

- FOOTE, R.H. 2002
The history of artificial insemination: Selected notes and notables, **Journal of Animal Science**, 80: 1-10.
- FREUD S., 1940
2001
2001
2001
1991.
2001
2001
An Outline of Psychoanalysis.
Extracts From The Fliess Papers, Letter 71,
Pre-Psycho-Analytic Publications and Unpublished Drafts, The Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol. I,
Jensen's Gradiva and Other Works, The Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol. IX.
A Special Type of Choice of Object Made By Men (Contributions to the Psychology of Love I), The Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol. XI.
Three Essays on Sexuality, The Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol. VII.
Psikanaliz Ve Uygulama, Say Yayınları,
Haz İlkesinin Ötesinde Ben Ve İd, Metis Yayınları.
On The History Of the Psycho-Analytic Movement, Papers on Metapsychology and Other Works, The Standart Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Vol. XIV.
- GLOVER, T., BARRAT, C., 2004.
Male Fertility And Infertility, Cambridge University Press
- GOLDFARB,J., DESAI, N.,2011
Assisted Reproduction and Male Factor Fertility: Which Type Is Right? Male

- GRAVES, R., 2004
- GREIL, A.L., LEITKO, T.A.,
POTTER, K.L., 1998
- GUIDO RAGNI ET AL, 1998
- HELLHAMMER, D.H., HUBERT, W., 1985
- HIMMEL, WOLFGANG et.al. 1997
- JACOBSON, E., 1950.
- JESSEE, S.S., 1996.
- KAGAYAMA M, ET AL:1968.
- KAISER, P. , KIESEL, L.1997.
- KAYA, M., 2007
- Infertility: Problems and Solutions, Edited by,
Edmund S. Sabanegh, Jr., M.D., Humana Press.
Yunan Mitleri, Say Yayınları, 2004.
- Infertility: His and Hers, **Gender and Society**, Vol: 2.
- Semen preparation by standart swim-up versus swim-down with test yolk buffer incubation in intrauterine insemination: a randomized study, **Human Reproduction**, Vol: 13, No: 7.
- Male Infertility: Relationships Among Gonadotropins, Sex Steroids, Seminal Parameters, and Personality Attitudes, **Psychosomatic Medicine** Vol. 47, No1.
- Management of Involuntary Childlessness, **British Journal of General Practice**, 47, 111-118
- Development of the Wish for a child in Boys, **Psychoanalytic Studies of Child**, Vol: 5.
- Panel Report: Infertility, Surrogacy and the new Reproductive Techniques: Psychoanalytic Perspective, **International Journal of Psycho-Analysis** Vol. 77.
- Sexual behavior in male infertility. **Tohoku Journal of Experimental Medicine**, Vol: 95.
- Chromosomal findings in 150 couples referred for genetic counselling prior to intracytoplasmic sperm injection, **Human Reproduction**, Vol. 12, No5.
- Mitolojiden Efsaneye**, Türk Mitolojisinin Türkiye'deki Efsanelerde İzleri, Bağlam Yayıncılık.

- KAYAALP, L.,2002 Erkeksilik, **Psikanaliz Yazıları**, Erkeksilik, baharlık Kitap Dizisi 5, Bağlam Yayıncılık, s. 39- 43.
- KESER,V.,2007. Erkeklerde Kadınsı, **Psikanaliz Buluşmaları**, 2, Kadınlık, Bağlam Yayınları.
- KESKİN, B., 2007. Ba, Metis Yayınları.
- KRUGER,T., OEHNINGER, S.,2007. **Male Infertility Diagnosis And Treatment**, Infroma Healthcare.
- KUNEJ,T., ZORN, B., LAPLANCHE, J., PONTALIS, J.B. , 1973 **The Language of Psychoanalysis**, The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.
- LESTER, E.P. 1995. A Surrogate Carries A Fertilised Ovum: Multiple Crossing In Ego Boundiries, **International Journal of Psycho-Analysis** vol. 76.
- LEUZINGER-BOHLEBER, M., 2001. The Medea Fantasy, **International Journal of Psycho-Analysis** Vol: 82.
- MACK-BRUNSWICK, R.,1940. The Pre-oedipal Phaseof the Libido Development, **Psychoanalytic Quarterly**, IX.
- MAGANTO PAVON E., 2010. **Henry IV of Castilla**. An exceptional urologic patient. An endocrinopathy causing the uro- andrological problems of the Monarch. Artificial insemination attempts (IV), www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12768985?log=activity, 26.05.2010.
- MAI, F.M., 1971 Conception After Adoption: An Open Question, **Psychosomatic Medicine**, Vol. 33, No. 6 .
- MALIK, S.A., COULSON,N., 2008. The male experience of infertility: a thematic analysis of an online infertility support group

- MANNINEN, V., 1993. bulletin board, **Journal of Reproductive and Infant Psychology**, Vol.26, No: 1.
- MAU, U. A. , BACKERT, I.T., MORRIS, T.A., STURGIS, S.H.,1959. For the Sake of Eternity, **Scand. Psychoanal. Rev.**, Vol:16.
- MURRAY, H., 1953 Practical aspects of psychosomatic sterility. **Clinical Obsterics Gynecology** Vol: 2.
- NESİM, A., ÖZNUR, Ş., 2009 **Manual Of Thematic Apperception Test**
- NIKOLETTOS, N., et al.2003 **Kıbrıs Efsaneleri**, Rüstem Kitabevi Yayınları.
- ODA TV,2011 Intrafamilial sperm donation: ethical questions and concerns, **Human Reproduction**, Vol 18, no: 5.
- OLIVER,K., 1991. Yazın Dünyasının Ünlü Baba Oğulları, Oda Tv, <http://www.odatv.com/n=yazin-dunyasinin-unlu-baba-ogullari-0497091200>, 14.07.2011
- ÖZÇELİK, B., KARAMUSTAFALIOĞLU 2007. Review: Kristeva's Imaginary Father and The Crisis in the Paternal Function, **Diacritics**, Vol, 21, No 2-3, A Feminist Miscellany.
- PARMAN , T., 2004 İnfertilitenin Psikojenik ve Psikiyatrik , **Anatolian Journal of Psychiatry**, 8.
- PARMAN,T., 2004 **Babalar Mahrem Yabancılar**, Psikanalitik Denemeler, Düş-Düşün Dizisi 13, Bağlam Yayıncılık, s. 51-59.
- PENOT,B., 2001. **Erkek Olmak Ya Da Üçün Üçü Olmak: Ödip Öncesi Dönemde Ergenliğin Sonuna Kadar Baba Oğul İlişkisi**, Psikanalitik Denemeler, Bağlam Yayınları.
- Bir Psikanalistin Bugün Babalık İşlevi Üzerine Söyleyebileceği Ne Olabilir?, **Yalnızlık**, Psikanaliz Yazıları 3, Bağlam Yayınları.

- PERONACE, L.A., BOIVIN, J., 2007 Patterns of suffering and social interaction in infertile men: 12 months after unsuccessful treatment, **Journal of Psychosomatic Obstetrics and Gynecology**, 28(2).
- PETERLIN, B., 2003. Kriptoşizimli İnfertil Erkeklerde Y Kormozomu Mikrodelesyonu, **Fertility And Sterility**, Vol. 79, No.3
- PINES, D. 1990. Emotional Aspects of Infertility and its Remedies, **International Journal of Psycho-Analysis** vol. 71,
- RANK, O., 1914 The Myth Of the Birth of The Hero, A Psychological Interpretation of Mythology, **Nervous and Mental Disease Monograph Series** No. 18.
- RAPHAEL-LEFF, J., 1996 **Pregnancy- Procreative Process**, The Placental Paradigm and Perinatal Therapy, Vol. 44.
- ROCHEBROCHARD, E.D.L., 2003. Men Medically Assisted To Reproduce: AID, IVF And ICSI An Assessment Of The Revolution In The Medical Treatment Of Male Factor Infertility, Institut National d'Etudes Demographiques, **Population**, Vol 58, 4-5.
- ROSEN, A. 2002. Binewski's Family, **Contemporary Psychoanalysis**, Vol:38.
- SAĞLAM B., ACARKAN İ., 1998 Risale-i Nur'da Geçen Arapça, Farsça İbareler ve Ayet, Hadis Mealleri, Tebliğ Yayınları, İstanbul
- SETTER, T., JOHNSON, L., Assisted Reproductive Technologies- **Science, Ethics, Law and Current Issues**.
- SHIRAI M, MATSUSHITA S, Treating Faith-Based Infertile Couples using Cognitive- Behavioral Counselling Strategies:
- SMITH, J.A., SMITH, A.H., 2004.

- STIMMEL, B., 1992. A Preliminary Investigation, **Counselind and Values**, Vol: 49.
- STONE, D.K.,2008. Infertility, Penis Envy and a Dream: A Clinical Communication with Reference to Freud, **Journal of Clinical Psychoanalysis**, Vol 1.
- THORN P., 2009. **The Forgotten Parent:** The father's contribution to the infant's development during the pre-oedipal years, Auckland University of Technology.
- TISSERON, S.,2009. Understanding Infertility: Psychological and Social Considerations from a Counselling Perspective, **International Journal of Fertility and Sterility**, Vol: 3, No: 2.
- TOIBIN C., 2011. Sırların Hastalıklı İletimi, **Psikanaliz Buluşmaları**, 4, Kuşaklararası İletim, Bağlam Yayınları.
- TUNABOYLU İKİZ, T. 2001. Edebiyat, Eşcinsellik ve İntihar Üçgeninde: Thomas Mann ve Ailesi, **Kültür Sanat Dergisi**, <http://hertaraf.net/edebiyat-escinsellik-ve-intihar-ucgenindethomas-mann-ve-ailesi>, 14.07.2011
- TROWELL, J., ETCHEGOYEN, A.,2002 **The Importance of Fathers**, A Psychoanalytic Re-Evaluation, Brunner-Routledge.
- TUNABOYLU İKİZ, T. 2001. **Rorschach Testinin Psikanalitik Yorumu I**, Bağlam Yayınları.
- 2003 **TAT Eğitimi**, Yayınlanmamış Ders Notları
- 2002 **Rorschach Testinin Psikanalitik Yorumu II**, Bağlam Yayınları.
- 2002 **İmkansız Annelik, Psikanaliz ve Kadınlık Sayısı**, 2 Bağlam Yayınları.
- TUNÇ, L., BİRİ, H., TOKGÖZ, H., et al.

2004. İnfertil Erkek Hastalarda Seksüel Fonksiyon Bozukluklarının değerlendirilmesi, **Türk Fertilite Dergisi**, Cilt 12, Sayı, 1.
- Türk Dil Kurumu, 2011 **Büyük Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>.
- VAN ZYL, J.A.,1987. Sex and Infertility, **South African Medical Journal**, Vol:72, No: 3.
- AWEBB, D. W., 2010. Artificial Insemination in Dairy Cattle, <http://edis.ifas.ufl.edu/ds089>, 14.01.2010.
- WISCHMANN, T. H., 2003. Psychogenesis Infertility, **Journal of Assisted Reproduction and Genetics**, Vol 20 no 12.
- WISCHMANN, T., STAMMER, H., et al. 2001. Psychological characteristics of infertile couples: a study by the 'Heidelberg fertility Consultation Service', **Human Reproduction**, Vol:16, No:8.
- WISCHMANN, T., STAMMER, H., et al. 2009. Evaluation of the psychological effects of counselling and couple-therapy with infertile couples, <http://dr-wischmann.privat.t-online.de/eshre01.htm>, 28.01.2009
- WOLFGANG HIMMEL ET AL., 1997. Management of involuntary childlessness, **British Journal of General Practice**, 47.
- World Health Organization. 1991. Infertility: a tabulation of available data on prevalence of primary and secondary infertility. Geneva, WHO, Programme on Maternal and Child Health and Family Planning, Division of Family Health.
- WU F C W, BANCCROFT J H J, 1985 Male Infertility, **British Medical Journal**, Vol 290.
- www.diyanet.gov.tr,2011 http://sorular.diyanet.gov.tr/fmi/xsl/fetva/y_dokumcevap.xsl?db=FetvaVT&-lay=wfkweb&-recid=941&-find=13.07.2011.

www.Gfmer.Ch 2009.

YALÇIN S., 2011.

ZALUSKY, S. 2000.

ZUHAYLİ, V., 1994

ZUHAYLİ, V., 1994

ZUHAYLİ, V., 1994.

Etiology Of Male Infertility And Oligo-Asthenozoospermia, Teratospermia,
http://www.Gfmer.Ch/Endo/Lectures_09/Dupan1.Htm , 28.09.2009.

Büyük Edebiyatçıların Büyük Acıları, Oda Tv,
<http://www.odatv.com/n=buyuk-edebiyatcilarin-buyuk-acilari-0712081200>,
14.07.2011

Infertility in the Age of Technology, **Journal Of American Psychoanalytic Association**, Vol 48.

İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 4. Cilt, Risale Basın Yayın, İstanbul, 1994.

İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 9. Cilt, Risale Basın Yayın, İstanbul, 1994.

İslam Fıkhı Ansiklopedisi, 10. Cilt, Risale Basın Yayın, İstanbul,

EK1. Ekip Biçen Adam'ın Rorschach Testi ve T.A.T Protokolleri

Kart I. Yengeç Başka birşey göremiyorum. ağzı, ayakları, kanatları olan bir yengeç. tam yengeç mi? değil ama ilk aklıma gelen. yengece benzetiyorum.	Gördüğüm. pek bir şey hissetmedim. yengeç deyince aklıma deniz geliyor. deniz kenarında görülen yengeçler.	GF+A
Kart II. Vallahi iki domuz. ayakları birleşmiş iki domuz. Ayı da olabilir. karşılıklı dans eden iki ayı. Oradaki boşluk mağra gibi. başka bir şey yok. Kırmızılıklar yani kan mı değil mi diye düşünürüm o kadar.	Şekilleri. iki tane yere yatmış veya ayakta duran iki domuz yada ayı. İkinci seçenek olarak gördüm. Ortasında sonsuzluğa bakan bir delik gibi mağra. Ayakları kesik kan mı akıyor diye düşündüm.	GF-A GkanA DblF+doğa DCAnatomi
Kart III. İki tane uzaylı. ilk baktığımda ilginç olan iki tane uzaylı yada somalililer var ya onlar. Üzerinde karıştırdıkları gibi birşey. denizde bir göz gibi yada kazanın içinde bir şey karıştırıyorlar. başka bir	Görünüşleri, şekli, fiziki yönleri, baş yapıları, burunları İki görüntüşleri var ya somalililer gibi ya uzaylı Yada birbirine aşık iki insan kalpleri çıkmış. (DF+Anatomi Ban)	DKH

şey yok. Bunları ben meleğe benzetiyorum. her birinin koruması var.	Bu akıntılar gibi. göz oluşur ya. yada suyu karıştırınca göz oluşur ya. gözlemlediklerim onlar. Şekilleri. elinde bak bunun bir değnecik varmış gibi.	DF+(H)
Kart IV. Bir dev. arkasında kuyruğu olan bir dev. bu kadar gördüğüm.	İki ayağının ortasında arkadan öyle bir görünüşü var. ya bir şeyin üzerine oturuyor ya da kuyruğu. yarım bir büyük ayaklı bir insan dev işte.	GF+(H)
Kart V. Kelebek. rengi biraz farklı bir kelebek. ilk baktığımda bir kelebek ama yarasa da olabilir.	Rengi siyah. kelebekler insana mutluluk verir. renkli değil. karamsarlık. onun için ikinci bakış açım yarasa dedim.	GC'FABan
Kart VI. Post. bir av hayvanından çıkarılmış bir post. aslan mı tilki mi bilmem ama bir post.	Şeklinden ötürü. başında bıyıkları var. az çok postun desenleri var. şekli posta benzer.	GEFPost Ban
Kart VII. Bu da yine post olacak parçalara bölünmüş bir post. biri tarafından şekillendirilmiş bir post. başka bir şey görmüyorum.	Diğeri demin gördüğüm bütün bir posttu. bu şekle getirilmesi için belirli yerlerinden kesilmiş bu şekle getirilmiş.	GF-A

Kart VIII. İlk gördüğümde insanın iç organları gibi geldi ama alakası yok. Yandakiler burnukapan. Em üsttekiler gri olanlar uygulayan iki kurt. o kadar.	Renkleri ve şekillerinden dolayı. ilk baktığımda öyle algıladım ama. Şu ikisi. bunlar da tersinden düşündüğünde birbirlerine sarılmış iki insan Şu iki şekil uygulayan iki kurdu andırıyor.	GF+Anatomi DF+A Ddf-A
Kart IX. Ortadaki kemana benziyor. açık soluk renkli olan. Diğerleri ülkelerin şeklini anlatıyor, harita gibi En altta kırmızılar dana etinden kesilmiş bonfile parçalarını anımsatıyor. Yeşil renkler harita gibi herhangi bir ada yada ülkenin şekli. Bu kadar	Şu ortadaki şekil bir keman Haritadan bir alıntı. ülke şekli gibi Pembe en alttaki. rengi ve şeklinden dolayı	DbfF+nesne DdF-harita DCFGıda
Kart X. Üstteki iki tane siyah yürüyen yengeç gibi. Diğerleri ise renklerden şekiller. başka bir şey göremedim. başka bir şey yok sadece renkli renkli şekiller.	İlk başta gösterdiğiniz gib, yengece benziyor. maviler de ama insan gördüğünü söyler. hepsi bir bütün birşeye benzemez ama tek tek birşeye benzetebilirim.	DkanA renkler

Beğendikleri:

Kart I: şeklinden yengece benzer. bana uğurlu gelir.

Kart V: Doğadaki kelebeği düşününce renkli, zararsız.

Beğenmedikleri:

Kart IV: Görünüşünden. dev kötü biri. dev insan o yüzden.

Kart X: Anlamsız ve faydasız. İnsan gibi faydasız bir insanı sevemezsin o yüzden.

R: 19 G : 8 D : 6 Dd :2 Dbl: 2 renk isimlendirme: 1

Ban: 2

F+: 7 F-: 4 K: 1 kan: 2 C'F: 1 CF: 1 C: 1

EF:1

H : 1 (H) : 2 A: 9 Nesne: 1 harita: 1 anatomi: 2 gıda: 1 doğa: 1

RC: %36 F% : %57 F+ %: %47 TRI: 1K/ Σ 3.5 C Fcomp: 2kan/

Σ 1E

TAT

1. Çalmayı bilmiyor. kemana bakarak çalmaya çalışıyor. Nasıl çalabilirim bu kemani? çalayım mı çalmayım mı? Kara kara düşünüyor. Anne-baba yadigarı da olabilir. söylenecek çok şey var. Kemanın telleri kopmuştur, nasıl tamir edecek diye de düşünüyor. Sonu ne olur bunu kimse bilemez ki. ya bu çocuk kemana bakarak ağlar bir yerden korkup. belli korktuğu. başka bir şey yok.

2. Eski halkımızı düşünürsek erkekler toprakla işlerle uğraşüyor. kadınların yani genç kızların okuması gerektiğini anlatan bir resim. daha özetleyecek gerekirse erkeklerin işlediği, kızların belirli bir yaşa kadar okuduğu, evlendikten sonra evinin hanımı olduğu. bu kadının eşi işliyor, onu bekliyor. ben olsam adamın yerinde çocuk yapardım. Hiç olmazsa yardımcı olacak biri olur. kadınlardan hayır yok. Biri bekliyor, biri okula gidiyor.

3. BM. Üzülmüş, maraz etmiş bir bayan. yada hasta biri. bu kadar, ya ağlıyor ya hastadır. Başını yaslamış yatıyor. Sonuç olarak yardıma muhtaç biri. Evdeyse yada yanından geçen biri ona yardım etmeli, derdini dinlemeli. Yada hastaysa doktora götürmeli.

4. Kızgın bir sevgili görüyorum. Birine kızmış. Birine saldırır gibi. Onu sakinleştirmeye çalışan güzel bir bayan. gördüğüm bu kadar. Evde olan bir olay. Adam gözlerinden belli kızmış, birine saldırır vaziyette. Kadın da onu sakinleştirmeye çalışır. Sonuç olarak kadın adama bakışından anlaşıldığı gibi, kadın adamı sakinleştirip ordan gider herhalde.

5. Odaya eee, bakmak üzere gelen bir hanımefendi. Odanın kapısını açar ve ilginç bir rastlantıyla karşılaşır. Şok şeklinde bakan bir kadın. Sonuç ilginç bir sonu olur ya kocası onu aldatıyor yada çok sevdiği biri ölmüş onu görür. Sonuç olarak üzülmekle ordan ayrılacak.

6BM. Bir olay üzerine konuşan bir kadın bir adam. Kadın annesi gibi. Affedilmeyi isteyen bir adam. Kadın sinirli değil ama darılmış. Yüzüne bakmayı bile istemeyen bir kişi. Sonuç olarak kadın affetmemek için yüzüne bakmak istemez, çünkü bakarsa göz mimiklerinden affeder. Mahvetmemek için ordan ayrılır.

7BM. Dertli ya iki kardeş ya da baba oğlu gibi. Borçlarını ödeyemediler. Dertleşiyorlar. Birbirlerine başlarını yaslamışlar. baba oğul olarak bakarsak baba oğlu için üzülmüyor. Oğlu da ufka bakıyor. Sonuç babası elinden gelen yardımı yapmaya çalışan birine benziyor. Oğlu da bunun pişmanlığında ve üzüntüsünde. oğlu da intihara gidecekmiş gibi bir bakış içerisinde.

8BM. Burada doktor olmayı hayal eden bir genç görüyorum. Y da babası hasta ameliyata girmiş. onun hayalini kura, babam söyledir böyledir diye düşünen bir genç. Sonuçta bir şey göremiyor ya babası hastadır onu hayal eder yada kendi doktor olmak ister kendini ameliyathanede gören bir insan.

10. (Eline aldığı tek kart) Birbirine sarılmış anneyle kız. ya üzüntülerini paylaşıyorlar ya mutluluklarını. Sonuca geçecek olursak üzölmüşlerse ya çok üzölmüşlerdir mutlu olacaklarsa çok mutludur ve onu annesiyle paylaşıyor.

11. resim pek birşey çıkaramıyorum. Bir savaş anı bir felaket anı. Duman, taşlar dökölüyor, yollar kapanıyor. Herkesin üzölleceğı bir felaket. Savaş bu eğıer savaşsa.

12 BG. romantik bir yer. baş başa kalınabilecek bir yer gibi görünüyor. İki sevgilinin buraya gelip dertleşebilecekleri bir yer. Su, yeşillik. Tekne suyun üzerinde bir gezinti yapılabilir. İnsana huzur veren bir yer.

13B. Hiç arkadaşı olmayan bir bebek gibi, bir çocuk. Ya karşısında oynayanlar onu dışlıyorlar ya da arkadaşı hiç olmayan bir çocuk görüyorum. Sonuç olarak çok canı sıkılan bir çocuk. Ya çok mızırdır ya çok iyi ama arkadaşlarına uyum sağlayamıyor. Arkadaşları onu dışlamış. Ama çok canı sıkılmış bir çocuk.

13MF. Ya utanılacak birşey yapmış bir adam ya da ölü birini görmüş yüzüne bakamıyor. Ama utanılacak birşey yapmış, yüzüne bakamıyor, yüzünü kapatıyor. Bu şekilde yaptığına göre şimdiden yüzünü kapadıysa eşinin yanına gittiğinde yüzüne bakamaz.

19. ormanın içinde bir ev olarak hayal ediyorum. bacası olan, şöminesi olan. Bacadan duman çıkıyor. yağmurlu kötü bir hava ama evin iki penceresinden, mutluluk ışık çıkıyor. Pencereden görünene mutluluk. ömür boyu mutlu geçinecek iki çift.

16. Boş kağıt üzerine ne hayal edersen onu anlat. Güzel bir ev, yeşillik. Bahçede oynayan çocuklar. Bizim konumuza dönersek yeyip içen, mutlu bir çift. Bahçeleriyle uğraşan. Havuz kenarı. Hep hayalim. Başka birşey de görmek istemiyorum.

EK 2. Şüpheli Adam'ın Rorschach Testi ve T.A.T Protokolleri

Kart 1. Choc Vallahi bu iki insan. Sanki da ortada farklı iki kişi, onları tutarlar gibi gelir. İki melek de denilebilir, kanatları var gibi. Ortakiler sanki birbirlerine yapışmış ayrılmazlar gibi. Saçmalamadım değil mi? İçimden geleni değil gördüğümü söyledim.	? Ortadakileri ayırma çabası içindedirler. Biri sağdan çeker biri soldan.	GF+H GF+(H)
Kart II. İki kişi birbirlerinin avuçlarını karşılıklı koydular birleştirdiler. Ayaklarını birleştirmeye çalışırlar. Renkler hakkında birşey diyeyim mi? Başları kanlı gibi görünür. Başka bir şey yok Burada kan gibi birşey var.	? bir dost. Birbirinden yardım ister. Dost. Birleştiler gibi birşey.	GF+H DCAnat
Kart III. Yine iki kişi ellerini masa gibi birşeyin üzerine koydular. Sağlı sollu dururlar. Kırmızılara bir anlam	? bu insan bu da masa, bu elleri. Bunlara anlam veremedim.	GF+H Red

veremedim.		
Kart IV. Ne bileyim bundan birşey çıkaramadım. Post gibi birşey.	? kesilmiş deri parçası gibi. Ayak, kuyruk, kafa yok.	Red GEFA
Kart V. Bu da kelebek. Kurutulmuş kelebek. Saçmalar mıyım? İçimden gelen, çıkardığımı söylerim.	Kanatları, boynuzları, kuyruğu.....	GF+A Ban
Kart VI. Bu da post gibi. Pek birşey çıkaramadım. Ayrı ayrı iki başa benzer ortadan birleştirilmişler gibi ama tek.	Hayvanları kestiklerinde kurutulur. Ayakları elleri belli olur.	GEFA Ban
Kart VII. Choc. Altı tane taş parçası diyebiliriz. Başka birşey yok. Yan yana dizilmişler işte. İki iki birbirlerine benzerler. Bunu ayrı düşünürsek bir hayvan ve kafası gibi. Üstünde başka birşey var.	Başak bir anlam veremedim.	GF+Doğa DdF-Ad
Kart VIII. İnsana benzemez. Daha	Ayıya benzerler.	DkanA Ban

çok aya benzer. İki tane ayı var sağlı sollu. Bir kaya parçasına çıkmaya çalışırlar gibi. Biri sağdan biri soldan çıkmaya çalışır gibi.		DF+Doğa
Kart IX. Bunu bütün olarak düşünürsek sağlı soluu taşlar ve ortadan su akar. Ama renkler uymaz.	Renkler uygun değil.	GF-Doğa
Kart X.Choc. Ne bileyim. Bir insan göğüs kafesine benzer. Şeyi da yok. Göğüs kafesine benzer boğaz kısmı var. Etrafına da boyama yapılmış gibi bir şey.	Bilmem.	DdF-Anat

Beğendikleri:

Kart I. İki kişi görürüm. Bir başka iki kişiye yapışmış. En azından insana benzer birşey görebildim diye beğendim.

Kart IX.

Dizayn olarak beğendim. Kendi başına oluşmuş üç tane taş ve ortasından su akar gibi.

Beğenmedikleri:

Kart VII. Saçma geldi. Hiçbir anlamlı birşey göremedim orda.

Kart X. Saçma geldi. Renkleri güzel ama fazla bir anlam çıkaramadım.

Psikogram

R: 14

G: 9 %64 D: 3 %21 Dd: 2 % 14

F+: 7 F-:3 EF: 2

C: 1 kan: 1

H: 3 (H):1 A: 4 Ad: 1 Anatomi: 2 Doğa: 2 Ban: 3 Choc: 3 Red: 2

Rc: % 28 F%: %71 F+ %: %70

TRI: 0KΣ 1.5C TRI comp: okanΣ2E

TAT

1. Yorum değil de hikaye? ahh..... Küçük yaştaki bir çocuğum... küçük yaşta bir çocuk babasından ya da dedesinden kalma bir keman, evin içerisinde, onu alıp önüne koyup nasıl çalacağını ya da nasıl işe yarayacağını düşünüp kemana bakar. Gördüklerimden değil ben üretiyim sonunu? Bakışlarından anladığım, meraklıdır bu çocuk. Öğrenecek. Bir müzisyen olabilir.

2. Bunun hakkında bir hikaye anlatayım. Bir köy ortamında insanların ekme, biçme, tarlayla uğraştığı bir dönemdir. Burada bir bayan, kız çocuğu diyelim? Yoksa

bayandır artık. Öğretmen olacak. Elinde kitaplarıyla ekip biçmekte olan köylüyü izler. Veyahut bir çocuk deseydik buna öğretmen değil da iki tane kitabından okumaya heves eder. Öğretmen ise idi görev yapar, köy yerindeki çocuklara ders verir. Kız çocuğu ise idi okumaya heveslidir, okumayı öğrenir.

3BM. Bayandır herhalde bu saçlarından belli. Yalnızlıktan ve yahut anne babasından, arkadaşından, arkadaşıyla birlikte yaşadığı bir olaydan dolayı fazla hikaye değil yorum yapıyorum, annesi kızmış olabilir. Başından geçen birşeyden dolayı başını ters çeviren ağlayan bir bayan. Üzgündür, kalbi kırıktır herhangi bir olaydan dolayı.

4. Yine güzel bir bayan, artık erkek arkadaşı diyelim, babasına benzemez fasla yaşlı değil yanındaki. Bir olay üzerinde konuşurlar ve yanındaki erkek canı sıkılır, kaçmaya çalışır. Bayan da kaçmasın diye onu tutar. Tutar kendini başka bir sonuç çıkaramayız.

5. Temizlik yapan veya bir ev hanımı. Evin içerisinde. Bir ses duymuş olabilir diğer odadan. Kapıyı açıp o sesin nereden geldiğine bakar. Nereden geldiğini görür herhalde.

6BM. İş adamı görünümündeki bir adam. İş yeri diyelim buraya?..... İş yerinde..... toplantıya oturacakmış gibi durur. Yanındaki bayan da pencereden dışarıya bakar. Herhalde sandalyesine oturur. Başka bir hikaye de anlatabilirim. Kadın yaşlı görünür, oğlu olabilir yanındaki. Annesi herhangi bir konudan dolayı tartışılar. Oğluna pencereye doğru arkasını döndü. Oğlu da üzgün bir şekilde sandalyeye dayanıp durur.

7BM. Birbirlerine bağlı, birbirlerine dayanan, birbirlerini seven yaşlı iki adam. Pardon bir bayan ve bir bey. Birbirlerine bağlı. Birbirlerine sevgi ve şefkatle bakarlar. Bunu bayan olarak gördük, bayana benzer ama.

8BM.

..... Bir savaş alanı olabilir, çünkü tüfek var burda. İleriye bakan biri var tüfekte. Arkadan da bir doktor bir hastayı ameliyat ediyor. Savaşta yaralanmış olabilir.

Yanındaki asistanı ona yardım eder. Hastayı ameliyat edip iyileştirir ve mücadeleye devam ederler.

10. Bir yaşlı bayan ve bir yaşlı amca var. Başlarından geçen bir olaydan dolayı birbirlerine sınıksız sarıldılar. Tabi bu olay neyse üzüntü yada sevinçle sarılmış olabilirler birbirlerine. Sonuçta birbirlerini sever gördükleri için mutlu olacaklar. Bu yaşa kadar oldukları gibi.

11. Resimde ne olduğunu çıkaramadım ki? Kayalık, uçurumluk görünür. Çıkarayım birşeyler yani? Burada düşmek üzere olan emekleyen bir adam var. O kadar.

12 BG. Bunun hakkında hikaye uyduramam. Bir ağaçlık, ormana benzeyen bir yer. Altında da hayvanların su içmek için koydukları yalak. O kadar.

13B. Eski, eski derme çatma bir ev. Kapısında oturan, yoksul küçük bir çocuk. Bu çocuk kapıda oturup dışarısını seyreder.

13MF. Yatağında hasta yatan bir bayan var yanında ayakta duran kocası olabilir. Eşinin hasta olduğu için çok üzgündür. Elinden birşey gelmez. Birşey yapamadığı için üzüldüğünü eşine belli etmesin diye arkasını dönüp ağlar.

19. Taşlı, kayalıklı bir yer. Altta iki tane mağra var. Solda şelale, sular akar. O kadar.

16. Temiz bir sayfa. Beyaz parlak. Ama boş.

EK 3. Enerjisiz Adam'ın Rorschach Testi ve T.A.T Protokolleri

Kart I. Elime alıp bakabilir miyim? Bakar bakmaz kelebek gibi. Böcek gibi, antenleri, boynuzları. Kurt kafası görüyorum, köpek olması için burunları çok uzun. 2 hayvan görüyorum bu kadar.	? Ortadaki figür öyle geldi. Diğerleri köpek olmak için burnu fazla uzun. Çakal gibi yani o familyadan bir hayvan. Şu beyazları kelebek gibi aöa siyaha bakınca böcek gibi geldi.	GF+A DdF+Ad
Kart II. Sanki buna ters bakıyormuşum gibi bir hisse kapıldım. Şuradaki kırmızılık bir insan akciğeri gibi. Öyle bir his yarattı bana. Kırmızılar sanki kan damlamış da üzeri siyahla boyanmış gibi. Öyle bir hissiyat var. Şekil simetrik gibi görünüyor ama tam simetrik değil. Şu sağ taraftakine bakınca çok uzun çeneli, uzun burunlu bir tip görüyorum, karikatür gibi. Gerisi çok fazla belli değil. Yoğun bir şekilde tersmiş gibi hissediyorum. Ama ters bakınca birşey görmüyorum.	?Şekli. Kırmızı şekli öyle hissediyorum. Akciğerin röntgenine bakıyor gibi. ? Karga burunlu, uzun çeneli bir şahıs, fantastik bir yaratık veya karikatür gibi, abartılmış , tasfir bir figür. Fotoğraf değil de birinin fantazisinde bir figür. Şekil simetrik gibi görünüyor ama değil. Bu çene, burun aynı değil.	DF+Anat GCFAnat Simetri DdF+Hd
Kart III. İki tane insan var. Herhalde insan.	? Suratları var gibi	GKH Ban

Bacaklarını pergel gibi açmışlar. Kalçaları çıkık, öne eğilmiş. Ortada bir şey var. Onun üzerinde birşey var, orada birşey yapıyorlar. İlk bakışta seramik gibi geldi ama duruşları dengesiz daha çok tutunuyorlar gibi geldi. Şunlar böyle sanki yukarıdan düşüyorlarmış gibi. Gagaları var. Kuşumsu bir figür. Ama şu nedir? Yeni doğmuş bir bebek, bu da göbekbağı gibi. Şu ortadaki de sanki şu iki tipin arasında bir bağlantı var. Arkadaşlık, sevgi, akrabalık olabilir. Özel bir duygusal bağ var sanki, ikisi arasındaki köprü gibi duruyor.	görünüyor. Kadına benziyor göğüsleri var gibi. Yine karikatürize edilmiş, fotoğrafı çekilmiş gibi değil. Buralar topuklu ayakkabı gibi, öyle görünüyor. ? Sanki düştüklerinden çok emin değilim ama baş aşağı oldukları için düşüyorlar. Bağlılar ama onları tutan birşey yok.	Dkan A DkanH DdF-Anat DF+Soyutlama
Kart IV. choc Bir şekilde korkunç bir tip bu. Korkulacak bir yaratık. Şu ön tarafı görmezsem bir yaratık kafası görüyorum. Ejderha kafası, yada büyük bir yılan kafası gibi. Çin ejderhası. Gözleri dişleri, spiky bir derisi varmış gibi görüyorum. Şu üst taraf korkunç birşeyler yapmaya muktedir bir yaratık. Şunlar kol desem değil. Bunlar küçük ejderha veya hayvanları	? Karanlık bir figür. Korkunç.	GclobF(A) DF+(Ad) DdClobF(A)

olabilir. Kıyafeti olabilir. Kafa surat göremiyorum. Kafa surat yok. Boynuna kadar geliyor. Kafa yok gibi hissettiriyor. Şu daha açık olan yerler ise palyanço ayakkabısı gibi. Ama o imgenin de devamını göremiyorum. Komik iki ayak gibi. Bu kadar.		DF+Nesne
Kart V. Bu kelebek gibi, uçan bir hayvan. Kelebek desen değil salyangoz gibi aletleri var kafasında. Benim için çok açık uçan bir hayvan figürü. Birazcık dikkatli bakınca insan kafası gibi ama resmin bütünüyle birleştiremiyorum. İnsan kafalı kelebek diyemiyorum. Resmin bütünüyle örtüşmüyor. Şeklin simetrik olup olmaması benim dikkatimi çekiyor. Daha öncekilerdeki gibi. Ama dikkatli bakınca simetrik değil. Simetrik görünsün diye uğraşmışlar ama simetrik değil.	? Uçan bir kelebek. Kanatlar ortada bir tırtıldan çıkmış bir tip ama kuş değil. Sinek gibi değil. Şu antenlerden dolayı kuş değil. Sentez bir yaratık. Kanatları kuş kanadı ama gövde kuş değil. Bu yüzden kelebek dedim.	GkanA Ban
Kart VI. choc Bu şeklin uç tarafı, üst tarafı palmye gibi bir ağacın üstü gibi görünüyor. Şu ortadaki siyah	? Şu yapraklar, bu da koyu bir gövde olabilecek gibi ama uyuşmuyor tamamında mana	DFCBitki

gövdesi. Şu en tepesindeki yer olmasa bunun bir palmye ağacı olduğundan eminim.en tepesinde bozan birşey var. V Ters bakınca. Şey balıklar vardır ya. Denizde yüzerken uçak gibi görünen, vatoz mu adı? Çok tehlikelidir. Kuma yatıp gizlenen ama güzel görünen. Sanki onun akrabasıymış gibi. V Şuradaki şu en alttaki şunla çengelmiş gibi, iğneymiş gibi, böceğin eli ayağı gibi. Beni rahatsız ediyor. Figürün tamamına uymuyor. Ama beni rahatsız ediyor. Çiyan iğnesi gibi. Rahatsızlık hissi. Gene figür simetrikmiş gibi ama değil. İlk bakışta simetrik gibi ama tam simetrik değil. Şurada bir de ortadaki daha koyu olmayan yerde bir kılıç görüyorum. Oraya bir vurgu yapılmış. Ucu sivriltilmiş bir kılıç. Sanki şu ağaca ait değil dediğim kısım da bir penis ucuna benziyor.	ifade etmiyor. ? balık gibi	DF+A DdF+Ad Simetri DdF-Nesne DdF-Sex
Kart VII. Gene böyle iki tane komik tip var. Bir platformun üzerinde tavşan	?Bunlar sanki dinleniyorlar ama sanki şey yaparsın ya	GF+H

kulaklı, bebek suratlı, kuyruklu tipler birbirlerine bakıyorlar. İnsan mı hayvan mı, genç mi yaşlı mı emin olamıyorum. Belki bir maymun kafası, yaşlı kadın suratlı. Bunlar bir taşın üzerine oturmuş birşey paylaşıyorlar birbirleriyle. Şekli yine simetrik değil. Sağ taraftaki daha dengesiz oturuyor. Düşecekmiş gibi, daha eğik. Ortadaki altta üzerinde oturdukları şey de kelebek gibi. Ortada yine bir tırtıl var. Kanatları tam değil ama tırtıldan dönüşüp uçan bir yaratık olmuş. Bir kelebek var. Biraz daha dikkatli bakınca değişik bir hayvan, pis pis bakıyor ve sırtıyor ama diğeri öyle değil. Sol taraftaki çakal. Güvenilmez. Sağdaki de aymi tür ama bizimle bir alakası yok gibi.	günün sonunda arkadaşlarıyla oturup yemek yersin dinlenirsin ya öyle sanki. Bu iki yaratık her neyse.	Simetri
Kart VIII. Bu daha eğlenceli bir havası var bakar bakmaz. Şu kırmızılar bukalemun gibi, semender gibi yaratıklar. Ayakları, kafaları. Şunun üzerinde yürüyorlar. Korku hissi yaratmadı. Genelde sürüngenlerden korkup, çekinirim, temkinliyim ama bunlar böyle bir his yaratmadı.	? sol taraftakinden bir çekindim. Ondan korunmak lazım, tekinsiz bir tip. Sağ taraftaki işinde, gücünde, yuvarlanıp gidiyor gibi bir his uyandırdı bende.	DF+A DF-H
Kart VIII. Bu daha eğlenceli bir havası var bakar bakmaz. Şu kırmızılar bukalemun gibi, semender gibi yaratıklar. Ayakları, kafaları. Şunun üzerinde yürüyorlar. Korku hissi yaratmadı. Genelde sürüngenlerden korkup, çekinirim, temkinliyim ama bunlar böyle bir his yaratmadı.	? Korku hissi yaratmadı.	DkanA Ban → clob

Bunların dışında hep canlı bir şeye benzettim. Ortadaki figüre bakınca böyle bir şeye benzetmedim. İnsan, hayvan, çiçek, böcek, ağaç. Bir yere koyamadım. V Ters çevirince şu tepedeki kırmızı turuncu olan yerde alttakilere kol kanat geren bir tip var. Ceket vesaire var ama kafası yok. Kafası çok fazla belli olmayan ama buraya kol kanat olan, koruyan kollayan bir yaratık, insan. Sanki buranın hakimi, sahibi. Burada renk var, daha pozitif bir atmosfer var, diğerleri siyah ve kırmızı rekteydi, bu renkli. Bu eğlenceli bir tip.	? şu iki hayvanın takıldığı normal, yaşadığı bir yer. Birlik beraberlik, huzur ve güven ortamını sağlayan bir figür var.	DF-H
Kart IX. choc Burada yaşayan bir şey yok. Bir canlı tasviri değil de bir manzara fotoğrafı gibi daha çok. Şu ortadaki yer bir geçit gibi. Bir arc gibi. Önemli bir yere gidiliyor, geçiliyor gibi. Bir gerginlik var burda. Sanki şey gibi. Bizi bu resme bakanlar koyu yeşil mavi olan yer çok tekin değil ve biz bu geçitten geçip gitmeliyiz gibi. Belki şuralar zorlanırsa yan duran	? yani tedirgin. En güzeli tedirgin. Açık bir tehlike korku değil. Burası böyle içinde olmak istemeyeceğim bir yer. Bir yer tasviri gibi. Şu tipler de varla yok arası gibi.	GF-Doğa DblF-Coğrafya DdF+Hd

kafalar gibi ama onlardan konuşmak ihtiyacı hissetmiyorum. < Bakınca kafa görünüyor sanki orada canlı tipler var.		
Kart X. Çok karışık bir şey. Bir sürü değişik tip var. Yani burada büyük bir karmaşa var. Değişik elementler, hayvanlar. Yaşayan bir şey bu. Şu iki mavi yengeç gibi. Bir şey yakalamışlar ellerinde, meyve, balık olabilir yiyorlar. Şu iki siyah bildiğimiz bir yaratık değil. Fantastik. Ortadaki bu şeyi kafalarını yaslamış onu dengede tutmak için çaba sarfediyorlar. Şu kırmızılar en büyük ama durgun olanlar. Diğer canlılardan daha güçlü, dominant olabilirler ama orada sadece duruyorlar. Siyahlara yardım etmiyorlar. Şu sarılar da şu kırmızılarının paraziti. Ama onların hayatlarını sömürmüyor, kaynaklarını tüketmiyor ama simbiyotik bir şey. Kahverengiler örümcek gibi belki. Sarıların bir uzantısı anlam veremiyorum. Şu ortadakile mavi canlı değil gibi. İçilen birşey gibi.	? bu bir ekosistem.	DF+A Dkan(A) DF-(H) DF-(A) DF+A DF+Element DF-(H)

Şu kırmızılar içiyor gibi. Şu yeşil de güzel bir yaratık. Gaga gibi pense gibi bir ağzı var. En güzel yaratık bu güzel diyebilirsek.		
--	--	--

Beğendikleri:

Kart VII: Diyalog olduğu için. Şu iki tip arasında. Sanki birbirlerini anlıyorlarmış gibi huzurlu bir yerdeler gibi. Yorulmuşlar ve huzur içerisinde rahat bir ortamda dinleniyorlar gibi.

Kart X. Bu da herhalde hareketli olduğu için. Bir sürü şey olduğu için. Değişik karakterli bir sürü şey. Burada birşeyler dönüyor. Değişik karakterler ve yapmaya çalıştıkları bir şey var, hepsi bir ucundan tutmuş. Sanki küçük bir ekosistem gibi. Kuş var böcek var, bitki var. Belki kuş böceği yiyor ama ne yapalım, hayat güzel, yalın görünüyor bu haliyle.

Beğenmedikleri:

Kart I: Çok karanlık, çok siyah. Şuradaki tiplerin ifadeleri belli olmuyor. Burada gördüğüm şeyler emin olamıyorum. Böceğe benzettiğimden korkuyorum. Korkunç görünüyor.

Kart IV: ondan direk korkuyorum. Net bir şekilde. Üst siyah tarafından korkuyorum. Çin ejderine benzettiğimden korkmuyorum ama siyah karanlık kısmı beni rahatsız ediyor. Korkuyorum ondan.

(Süre : 12:30- 13.40)

Psikogram

R: 35

G: 7 %20 D: 19 %54 Dd: 8 %23 Dbl: 1 %3

F+: 15 F-:10

ClobF: 2 CF: 1 FC:1 kan: 5 K: 1

H: 3 %8.5 Hd: 1 (H):4 A: 8 %23 Ad: 3 (A): 4 (Ad): 1

Anatomi: 3 Bitki: 1 Doğa: 1 Element: 1 Sex: 1 Nesne: 1 Coğrafya: 1

Soyutlama: 1

Ban: 3 Choc: 3 Red: 2

Rc: %34 F%: %71 F+ %: %60 TRI: 1KΣ 1.5C TRI comp:
0EΣ5kan

TAT

1. Çocuk bu kemanı almayı sanki çok istemiş ve bir şekilde bu kemanı elde etmiş. Ama ne yapacağı, nasıl çalacağı hakkında en ufak bir fikri yok. Yardım alması lazım ama kimse yok gibi. ‘ ne yapacağım şimdi ben bunla’ der gibi bakıyor. Çalacak bir şekilde, çalacak. Bir şey yapacak kötü rahatsız edici bir son yok. İşin bir kısmını halletmiş diğer kısmına gelmiş gibi.

2. burada da sanki şey gibi. Şu öndeki kız ardadaki tipe aşık. Ama şu kadın patron. Hamile gibi görünüyor. Şişman da olabilir. Hamile ama. Bu iki tip birlikte olamıyor bu kadın araya giriyor. Ne bileyim bu kadın patron da olabilir. Kadın ve adam çok farklı. Kadın da zengin. Kıyafeti elinde kitapları var okula gidiyor. Adam ter gücüyle çalışıyor. Farklı sınıflardan yani. Bunun sonu aşık olup evlenecekler gibi değil de adam kadının fantazisindeki gibi kalacak olarak görünüyor.

3BM. Siz yazarken ben yoruldum. Ne kadar sıkıcı bir iş yapıyorsunuz.

Bir kadın herhalde yada bir çocuk. Emin olamıyorum. Kadın. Bir şeye çok üzülmüş. Küsmüş. Şey yapmamış. Bu derdiyle ilgili her neyse, bir çözüm bulamayacağı, yardım alamayacağını düşünmüş. Küsmüş bir köşeye çekilmiş. Hatta ağlıyor gibi. Ama şey yapmıyacak, buna üzülecek ama hayatına devam edecek. Yanında makas

gibi bir şey var ama intihar edecek gibi bir düşünce uyandırmıyor ama ondan uzak duruyor. Derdi her neyse geçirmeye çalışıyor.

4. hahah (gülüyor) burada böyle salak bir kadın var. Alain delon ve salak bir kadın. James dean ve bir hayranı gibi. Kadına yakınlık göstermiyor. Sanki önemli bir iş yapıyor gibi. 1960ların siyah beyaz filmlerindeki cool erkek. ‘ Benim bir işim var bir ay yokum’ diyecek gibi duruyor adam. ‘ Gitme dur ben senin için herşeyi yaparım’ diyecek gibi duruyor kadın. Saçma sapan Türk filmi aşkları gibi. Beni eğlendiriyor.

5. Bu kadın bu odaya birşey bakmaya girmiş. Bakmaya girmiş ama görememiş. Çiçek vazosu var ama onu arkasında birşey arıyor. Ama yerinde görememiş. Büyük bir evde birşey kaybetmiş. Belki bir insan görememiş belki. Bu odanın içerisi aydınlık ama dışarısi karanlık. Evin güneş almayan kısmı belki odanın dışı. Yada geceve odanın içinde bir ışık yanıyor. Ya birini gördüğü yada göremediği için şaşkın. 6BM. Adam üzgün bir sebepten ya üzgün ya mahçup. Yada her ikisi birden. Bu patronu da olabilir. Bu kadın bu adamdan birşey isteyecek yada buyuracak bir kadın değil. Bu ikisinin arasında nahoş birşey olmuş. Kadın bunu anlamlandırmöaya çalışıyor. Adam suçlu ama yanlış bir şey yapmış da bunu düzeltmek için bir emir bekliyor. Direk suçlu değilse bile ne yapacağını bilmiyor. Belki kadının kocası ölmüş. Bunu nasıl söyleyecek bilemiyor. Kadına teselli veremiyor.

7BM. (Gülüyor) komik tipler var. Daha yaşlıca görünen, şu arkadaşta üzgün bir ifade var. Ben sana demiştim diyecek bir ifade var. Bu bir sonraki adımı düşünüyor, belki bir suç işlemiş, düşünüyor. Diğer! Hıı ben sana söylemiştim’ diyor gibi ama genç olan umursamıyor. Yaşlı durumundan hoşnut. Öngördüğü şey olduğunda duyulan hazzın ifadesi var ama genç olan onu umursamıyor çok.

8BM. Ameliyat ediyorlar gibi bir his geldi ama ortada bir tüfek var. Ameliyat değil de arkadaki tipler adamı kesip biçiyorlar gibi geliyor. Belki yanlışlıkla vurdular hastahaneye götüremiyorlar. Kesip kurşunu çıkarıyorlar gibi. Ama çok geç kurtulamıyor. Ama şu ön taraftakini dahil edemedim. Belki şu ön taraftaki masada yatanın canlı hali gibi.

10. Baba oğul gibi. Yani babası oğlunu öpüyor seviyor. Oğluda ona sarılmış. Belki zor birşey yaşadılar. Birbirlerini teselli ediyorlar. Birbirlerine sarılıp rahatlamaya çalışıyorlar.

11. burada kesin ne olduğunu anlayamadım. Sanki köprünün üzerinden kaçmaya çalışan bir adam. Arkasında da kuş mu başka hayvan mı ama onu kovalıyor mı anlayamadım. Adam ya kaçıyor ya yetişmeye çalışıyor. Bir deprem olmuş gibi daha yeni ama. Arkasındaki kuş olabilir yada birşeyleri itirmeye çalışan insanlar olabilir. Ördek ayaklı bir şey bir yaratık yuvasından çıkmış. Orada bir tehlike olduğunuanlamış da çıkmaya çalışıyor gibi. Sonu bilmiyorum. Bir macera var ama daha başı gibi. Şu kuşların ve bu tipin gergin hali yok ama adam telaşlı onu birşeyler bekliyor gibi. Yada geriden takip edecek.

12 BG. Bu kayık burada unutulmuş ağacın dibinde. 5, 10, 20 yıl önce bu nehirde balık avlayan, yada karşıdan karşıya birşey taşıyan, bir çiftçi bir avcı. Bu nehirden hayatını geçiren birinin kayığı imiş. Ya emekli olmuş ya balık tükenmiş ya av hayvanı bitmiş. Kayığı orada bırakmış bir daha geri dönmemiş. 5, 10, 20 yıl belki daha fazla. Çürümüş, boyaları dökülmüş. Alıp başka bir yere bile götürmeye tenezüll etmemiş. Bırakmış bir daha geri gelmemiş. Önemsizleşmiş.

13 B..... Çocuk da yalnız bir tip. Kardeşi arkadaşı yok. Büyükleri arasında tek başına. İnsanların ne zaman geldiği belli olmuyor. İnsanlar geliyor, gidiyor. Sabit değiller. Kapısı açık bir yerin önünde duruyor. Kendi kendine burada takılıyor. Kimsede birşey söylemiyor zaten.

13MF. Burada adamla kadın hemen az evvel sevişmiş gibi. Yada sevişecek mi? Kadın çıplak yatıyor. Adam sevişmiş ve pişman olmuş. Kadın kayıtsız. Adam sevişmek mi istemiyor? Ya karısını aldatmış rahatsız olmuş. Yada adam sertleşmemiş mi yada erken mi boşalmış birşey olmuş. Birşeyden utanmış ve oradan kaçmak istiyor.

19. bu benim karımın yaptığı resimlere benziyor. Burası rüzgarlı bir şehir. Evlerin, ağaçların şekilleri değişmiş. İnsanların evlerinde takıldığı bir şehir. Evlerin arasında fabrikalar var. Karlı bir yer. Bizim Kanda'da yaşadığımız şehre benziyor. Karımın o şehirle ilgili yaptığı resimlere benziyor. Çok soğuk ve zorlu birşey. İnsanlar binaların içerisinde dışarda takılmıyorlar.

16. (Gülüyor) Bu süpermiş. Biraz düşünebilir miyim?

Hikaye anlatacak olsam kendini tanımakla, ne olduğunu bilmekle ilgili bir hikaye anlatırdım. Yunus Emre'nin 'İlim ilim bilmektir ,İlim kendin bilmektir, Sen kendini bilmezsin ,Ya nice okumaktır' lafı gibi. Daha felsefik ve daha yoğun bir kendini bilmek. Bu hikaye kendini bilmeye çalışan bir karakterin kendini bilmeye çalışan bir kişinin serüveni olurdu. Ama bu tip mükemmel bir tip değil. Hayatın kendine getirdiği şey onu yaşayan bir insan olduğunu görürsünüz. O karakterin iyi görünüp sonra yaptıklarının çok iyi olmayacağı, düşmanının düşman olmadığı bir hikaye olurdu. Belki yaptıklarının başkalarının hayatlarına ne kadar kötülük getirdiğini görürdünüz. İyinin kötünün doğrunun yanlışın nereden baktığının önemli olduğu. Aslında iyi, güzel şeyler yaptığını düşündürürken sonlarına doğru kötülük yaptığını anlardı ve bunu da kendini değerlendirmese kullanırdı. Kendini bu haliyle sevmesi ve her ne yapıyorsa kabul etmesi olurdu.

ÖZGEÇMİŞ

1. Adı Soyadı : Zihniye Okray
2. Doğum Tarihi : 1974
3. Unvanı : Uzman
4. Öğrenim Durumu:

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Psikoloji	İstanbul Üniversitesi	1996
Y. Lisans	Psikolojik Danışma	Yakın Doğu Üniversitesi	2003
Y. Lisans	Klinik Psikoloji	Yakın Doğu Üniversitesi	2005
Doktora	Uygulamalı Psikoloji	İstanbul Üniversitesi	2007- ...

5. Akademik Unvanlar

6. Yönetilen Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

6.1 Yüksek Lisans Tezleri

6.2 Doktora Tezleri

7. Yayınlar

7.1. Uluslararası hakemli dergilerde yayınlanan makaleler (SCI & SSCI & Arts and Humanities)

1. Okray Kocabıyık Z., Çakıcı E., Sağlık Çalışanlarında Tükenmişlik ve İşdoyumu, Anadolu Psikiyatri Dergisi, Cilt 9. Sayı 3., 132-138, (2008)

7.2. Uluslararası hakemli dergilerde yayınlanan makaleler

7.3. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında (Proceedings) basılan bildiriler

1. Tükenmişlik Sendromu, XII. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi, Yakın Doğu Üniversitesi, 2007
2. Kocabıyık Okray Z., Sağlık Çalışanlarında Tükenmişlik ve İşdoyumu, Uluslararası Sağlık ve Hastahane Yönetimi Kongresi, Yakın Doğu Üniversitesi, 2007
3. Abatay Bilgi G., Özkum A., Kocabıyık Okray Z., KKTC Yataklı Tedavi Kurumlarında Çalışan Hemşirelerin Tükenmişlik Düzeyinin Araştırılması, Uluslararası Sağlık ve Hastahane Yönetimi Kongresi, Yakın Doğu Üniversitesi, 2007
4. Kişisel ve İlişkisel Profilin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması, 15. Ulusal Psikoloji Kongresi, İstanbul Üniversitesi, 2008
5. Kumar Bağımlısı Bir Vakanın projektif Testlerle Değerlendirilmesi, I. Ulusal Rorschach ve Projektif Testler Kongresi, İstanbul Üniversitesi, 2009

7.4. Yazılan ulularası kitaplar veya kitaplarda bölümler

7.5. Ulusal hakemli dergilerde yayınlanan makaleler

1. Kocabıyık Okray Z., Kumar Bağımlısı Bir Vakanın projektif Testlerle Değerlendirilmesi, Yansıtma, Psikopatoloji ve Projektif Testler, I. Ulusal Rorschach ve Projektif Testler Kongresi Özel Sayısı I, 141-150, 2010

7.6. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler

1. Kocabıyık Okray Z., Babalık Kavramına Psikanalitik bir Bakış, 2. Master ve Doktora Günleri, İstanbul Üniversitesi, 2009

2. Kocabıyık Okray Z., ART(Assisted Reproductive Technologies) Yardımcı Üreme Teknolojileri ve Soyzinciri ile İlişkisi, 3. Master ve Doktora Günleri, İstanbul Üniversitesi, 2010
3. Okray Z., Erkek Kısırlığında Kuşaklar Arası İletisizlik, I. Kıbrıs Psikanaliz Günleri, Kıbrıs, 2010
4. Okray Z., Aile İçi Şiddet Ölçekleri, I. Ruh Sağlığı Sempozyumu, Kıbrıs, 2010
5. Okray Z., Kısırlık Tanısı Almış Erkek Hastanın Projektif Testlerle Değerlendirilmesi: Ekip Biçen Adam, 3. Master ve Doktora Günleri, İstanbul Üniversitesi, 2011

7.7. Diğer yayınlar

8. Projeler

- 1.Kıbrıs Türk Psikologlar Derneği, Medyada çıkan travmatik haberlerin toplum üzerindeki etkileri (devam etmekte)
2. Kıbrıs Türk Psikologlar Derneği, Güzelyurt Sel Felaketiyle hatırlanan PTSD bulguları, (devam etmekte)

9. İdari Görevler

Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Bölüm Başkan Yardımcısı,
2004-

10. Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler

Türk Psikologlar Derneği

Kıbrıs Türk Psikologlar Derneği

Rorschach ve Projektif Testler Derneği

Kıbrıs Türk Ruh Sağlığı Derneği

11. Ödüller

**12. Son iki yılda verdiğiniz lisans ve lisansüstü düzeydeki dersler için
aşağıdaki tabloyu doldurunuz.**

Öğretim Üyesi	Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü	2004-
---------------	---	-------------